

ISSUE №20

Part №4

International periodic scientific journal

—*ONLINE*

www.moderntechno.de

Indexed in
INDEXCOPERNICUS
(ICV: 95.33)

MODERN ENGINEERING AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES

Heutiges Ingenieurwesen und
innovative Technologien

Issue №20
Part 4
April 2022

Published by:
Sergeieva&Co
Karlsruhe, Germany

Editor: Shibaev Alexander Grigoryevich, *Doctor of Technical Sciences, Professor, Academician*

Scientific Secretary: Kuprienko Sergey, *PhD in technical sciences*

Editorial board: More than 250 doctors of science. Full list on page:

<https://www.moderntechno.de/index.php/swj/about/editorialTeam>

Expert-Peer Review Board of the journal: Full list on page:

<https://www.moderntechno.de/index.php/swj/expertteam>

The International Scientific Periodical Journal "**Modern Technology and Innovative Technologies**" has been published since 2017 and has gained considerable recognition among domestic and foreign researchers and scholars.

Periodicity of publication: Quarterly

The journal activity is driven by the following objectives:

- Broadcasting young researchers and scholars outcomes to wide scientific audience
- Fostering knowledge exchange in scientific community
- Promotion of the unification in scientific approach
- Creation of basis for innovation and new scientific approaches as well as discoveries in unknown domains

The journal purposefully acquaints the reader with the original research of authors in various fields of science, the best examples of scientific journalism.

Publications of the journal are intended for a wide readership - all those who love science. The materials published in the journal reflect current problems and affect the interests of the entire public.

Each article in the journal includes general information in English.

The journal is registered in IndexCopernicus, GoogleScholar.

UDC 08

LBC 94

DOI: 10.30890/2567-5273.2022-20-04

Published by:

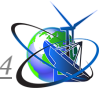
Sergeieva&Co

Lußstr. 13

76227 Karlsruhe, Germany

e-mail: editor@moderntechno.de

site: www.moderntechno.de

УДК 378.091.2

**THE FUTURE TEACHER'S READINESS FOR INNOVATIVE ACTIVITIES
ГОТОВНІСТЬ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ****Barabash V. / Барабаш В.І***teacher / викладач***Pashchenko M. / Пащенко М.І.***s.p.s., as.prof./к.пед.н., доцент,**teacher / викладач*

ORCIDid 0000-0002-4011-1800

*Municipal Institution "Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"**33, Nebesna Sotnia, 20300**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж**ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»**вул.Небесної Сотні, 33, 20300*

Анотація. У статті обґрунтовано сутність та зміст готовності майбутнього вчителя до інноваційної діяльності у вищій педагогічній школі. Визначена та охарактеризована готовність майбутнього вчителя до інноваційної діяльності; динаміка інноваційного освітнього процесу. Виокремлено власні рекомендації щодо розвитку інноваційної поведінки майбутнього вчителя.

Ключові слова: інноваційна діяльність; готовність майбутнього вчителя до інноваційної діяльності.

Вступ.

Вивчення питань удосконалення освітнього процесу, педагогічних теорій, ідей, технологій, які вже впроваджувались у педагогічну практику дозволяє підвищити рівень освітнього процесу вищої школи. Питання підготовки майбутнього вчителя до інноваційної роботи у сучасній школі, яка змінюється за типом, формами організації освітнього процесу передбачає:

- зміни у змісті і структурі вищої школи;
- розв'язання проблеми підготовки майбутнього вчителя, який володіє проєктивним мисленням, перспективними педагогічними технологіями;
- особистісне і професійне зростання майбутнього вчителя;
- формування умінь досягати нової педагогічної мети.

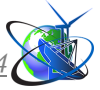
В.Безпалько, І.Дичківська, Л.Петровська, І.Якиманська та інші дослідники:

- займались проблемами впровадження інноваційних технологій в освітній процес вищої школи;
- проводили аналіз сучасного бачення сутності і змісту організації інноваційної діяльності у вищій школі;
- обґрунтували готовність студентів до інноваційної діяльності;
- виявили сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх вчителів у контексті готовності до інноваційної діяльності.

Основний текст.

Для реалізації готовності майбутнього вчителя до інноваційної діяльності існують можливості:

- ✓ сприятливий ряд змін, що відбуваються у мисленні людини;

- ✓ усунення обмежень у професійній діяльності;
- ✓ сприймати значно більше збільшення потоку інформації;
- ✓ забезпечити необхідну свободу дій;
- ✓ зменшення упереджених, нав'язаних думок і суджень;
- ✓ своєчасного реагування на зовнішні зміни;
- ✓ реагування на несподіванки, прийняття самостійних рішень;
- ✓ нести відповідальність, критичність в оцінці власних і чужих дій.

Проблеми, що постають перед майбутнім педагогом в умовах інноваційного підходу, пов'язані з недостатнім рівнем готовності до інноваційної діяльності, яка спрямована на оновлення системи освіти. Поєднання інноваційних програм з існуючими державними програмами виховання і навчання, співіснування різних педагогічних концепцій, невідповідність нових типів освітньо-виховних закладів вимогам батьків, потреба у нових методичних розробках, новому педагогові-новаторі сприяють розвитку інноваційної діяльності.

Інноваційна діяльність – це створення нового, що змінює звичний погляд на педагогічне явище, перебудовує педагогічні відносини.

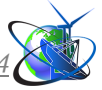
Особистісно-орієнтований характер інноваційної педагогічної діяльності визначає міру включення у неї. Педагог в інноваційній педагогічній діяльності – дослідник власної особистості і діяльності тих, хто навчається і виховується. Вивчення інноваційної практики педагогічних освітніх закладів дозволяє стверджувати, що результативність інноваційної діяльності педагога залежить від його професійної майстерності, від позитивної Я – концепції, особистісної готовності розпочати перетворення освітнього процесу. Готовність розглядається як внутрішня сила, що формує інноваційну позицію майбутнього педагога.

Готовність – складне інтегративне утворення, яке включає мотиваційний, емоційно-вольовий, пізнавальний компоненти. Кожний компонент готовності до інноваційної діяльності характеризується певними особливостями. Позитивна мотивація до інноваційної діяльності проявляється через задоволення особистісних і професійних потреб педагога: створення і підвищення педагогічної майстерності, подолання професійних труднощів, мотивами особистісного і професійного самоствердження педагога у новій для нього діяльності.

Критеріями сформованості готовності до інноваційної діяльності виступають:

- методологічні знання;
- загальнотеоретичні і методичні знання і вміння;
- педагогічний досвід з позитивними результатами;
- норми і модель своєї професії і співвіднесення себе з нею.

Серед важливих особистісних і професійних умінь, якостей значне місце посідає установка майбутнього вчителя на розуміння нового в освіті та його створення, нетрадиційний підхід до структурування освітнього процесу, вміння творчо вирішувати питання, які виникають у педагогічній взаємодії. Підготовка майбутнього вчителя, здатного до здійснення самостійної постановки завдань

інноваційного навчання повинна починатись якомога раніше і головний зміст роботи з підготовки здатних до інновацій студентів має виконувати педагогічний навчальний заклад.

Аналіз даних, одержаних дослідниками Ш.Амонашвілі, Т.Поніманською у контексті вимог особистісно-орієнтованого підходу до виховання і навчання дітей дозволяє визначити *показники готовності* майбутнього вчителя до інноваційної діяльності:

- усвідомлена потреба введення педагогічних інновацій на рівні власної педагогічної практики;
- інформованість про інноваційні педагогічні технології;
- бажання створювати власні творчі завдання, методики, проводити експериментальну роботу;
- готовність до подолання труднощі змістового і організаційного плану;
- наявність практичних умінь з освоєння педагогічних інновацій та створення нових.

Співвідношення проявів даних показників дає можливість виділити *рівні сформованості готовності* до педагогічних інновацій:

- *інформаційний* – змістова орієнтація у загальних теоретичних підходах, конкретних методиках роботи педагогів-новаторів, зарубіжному досвіді педагогічних технологій;
- *пошуковий* – прагнення навчатися новому, експериментувати, бажання поділитися досвідом як успіхів, так і помилок з іншими щодо осмислення педагогічних інновацій;
- *творчий* – прагнення індивідуального творчого вкладу в інноваційний навчальний процес.

Т.Поніманська пропонує види готовності до інноваційної педагогічної діяльності:

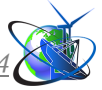
- ситуативну;
- творчу;
- авторську[3].

Готовність майбутніх вчителів до інноваційної діяльності обумовлюється:

- організацією інноваційного середовища;
- освоєнням інноваційної технології організації педагогічної діяльності.

Навчальні курси «Інноваційні педагогічні технології», «Педагогічні технології у ЗДО та школі», які читаються студентам КЗ «Уманського гуманітарно-педагогічного фахового коледжу імені Т.Г.Шевченка Черкаської обласної ради» протягом останніх років дозволяють включати майбутніх вчителів до особистісно-значущих видів діяльності, забезпечують готовність до інноваційної діяльності. У відповідності до мети означених курсів педагогічна взаємодія зі студентами організується з урахуванням *принципів*:

- ✓ неперервності та цілісності розвитку особистості;
- ✓ гармонізації педагогічної діяльності;
- ✓ інтеграції навчання;
- ✓ особистісної зорієнтованості;

- ✓ професійно-практичної спрямованості;
- ✓ альтернативності, свободи вибору;
- ✓ усвідомленості професійно-особистісного розвитку під час педагогічної взаємодії;
- ✓ творчого самовираження, співробітництва і співтворчості.

Для розвитку творчого самовираження майбутніх вчителів у процесі навчання необхідно:

- усувати внутрішні перепони творчим проявам;
- приділяти увагу роботі підсвідомості;
- утримуватися від оцінок;
- показувати студентам можливості використання метафор і аналогій для творчого пошуку, пошуку нових асоціацій, незвичайних співставлень, порівнянь;
- використовувати розумові розминки, зміст яких не пов'язаний з майбутньою діяльністю;
- підтримувати увагу та уяву;
- формувати і контролювати уяву і фантазію;
- розвивати сприйнятливність, підвищувати чутливість, широту і насиченість сприйняття всього оточуючого;
- допомагати студентам визначати загальну спрямованість їх творчої діяльності, розвивати власні можливості у вирішенні творчих завдань.

Для результативного впливу взаємодії викладача на позицію студента в освітньому просторі важливими є гідність викладача, його професіоналізм, відданість професії, демократизм, вимогливість, людяність тощо. Викладач розкриває перспективи наукового знання, він доводить, що ці знання, хоч їх вивчення є важким, водночас є досяжними для студента.

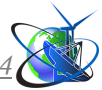
Підготовка майбутнього вчителя до інноваційної діяльності *передбачає*:

- сформованість позитивної мотивації та ціннісно-смислових орієнтацій вчителя;
- систематизація знань про педагогічні інновації;
- сформованість умінь і навичок практичного застосування, технологізація досвіду роботи і персоналізація нововведення;
- розвиток рефлексивного мислення;
- здатність педагога до інтерсуб'єктного навчання та набуття досвіду самореалізації у професійній роботі;
- розвиток професійного потенціалу.

Включення педагога в інноваційний процес часто відбувається спонтанно, без урахування його професійної та особистісної готовності до інноваційної діяльності. Педагогічні інновації породжують проблеми, пов'язані з необхідністю поєднання інноваційних програм із державними програмами виховання і навчання, співіснування різних педагогічних концепцій.

Основні завдання підготовки майбутнього вчителя до інноваційної діяльності:

- допомогти студенту у розвитку його ціннісних орієнтацій і гуманістичної спрямованості;

- надати студенту можливість усвідомити методологію вирішення професійно-педагогічних проблем, яка ґрунтується на гуманістичній парадигмі;
- розкрити перед студентом способи побудови роботи школи і самого вчителя, ураховуючи своєрідність умов їх діяльності;
- віднайти разом із студентом способи реалізації досвіду діяльності в організації дослідно-експериментальної роботи;
- орієнтувати студентів на осмислення результатів педагогічних нововведень, сприяти виробленню критеріїв їх оцінки і самооцінки;
- розробити теоретичну модель і програму підготовки педагога;
- дібрати оптимальну сукупність форм і методів організації педагогічної діяльності;
- забезпечити реалізацію форм і методів навчання;
- коригувати засвоєні компоненти інноваційної діяльності.

Висновки. Отже, ефективність інноваційних процесів у сфері професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів обумовлюється інноваційним середовищем закладів вищої та передвищої фахової освіти, яке забезпечує інноваційну діяльність всіх суб'єктів педагогічного процесу і, насамперед, розвиток готовності до нововведень як компонента професійної підготовки. Аналіз сучасного бачення сутності та змісту організації інноваційної діяльності у вищій школі та обґрунтування готовності майбутнього вчителя до інноваційної діяльності дозволить виявити сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх вчителів.

Література:

1. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (дидактичний аспект). – Харків.: Скорпіон, 2000. – 120 с.
2. Пащенко М.І., Красноштан І.В. Інноваційні технології навчання: словник-довідник. навчальний посібник. – Умань: ПП Жовтий, 2016. – 194 с.
3. Поніманська Т.І. Готовність до педагогічних інновацій у контексті гуманістичної педагогіки // Оновлення змісту і методів дошкільної освіти в Україні: Наукові записки РДГІІ. – Вип.5. – Рівне: РДПІ, 1999. – С.10 – 15.

References:

1. Vaskov Yu.V. Pedagogical theories, technologies, experience (didactic aspect) / Yu.V. Vaskov. - X.: Scorpio, 2000. - 120 p.
2. Pashchenko MI, Krasnoshtan IV, Innovative learning technologies: a dictionary. Tutorial / MI. Pashchenko. - Uman: PE "Yellow", 2012. - 194 p.
3. Ponimanska T.I. Readiness for pedagogical innovation in the context of humanistic pedagogy // Updating the content and methods of preschool education in Ukraine: Scientific notes of RDGI. - Vyp.5.- Exactly: RSPI, 1999.-P.10-15.

Annotation. The article substantiates the essence and content of future teacher's readiness for innovative activities in higher pedagogical school. The future teacher's readiness for innovative activities, dynamics of innovative educational process are defined and characterized. The authors' own recommendations for the development of innovative behaviour of the future teacher are outlined.

Key words: innovative activities; the future teacher's readiness for innovative activities.

УДК 373. 91

**PERSONALITY-ORIENTED LEARNING - A CONDITION FOR
ADOLESCENTS 'SELF-DEVELOPMENT IN GEOGRAPHY LESSONS****ОСОБИСТИСНО – ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ – УМОВА
САМОРОЗВИТКУ ПІДЛІТКІВ НА УРОКАХ ГЕОГРАФІЇ****Braslavska O./ Браславська О.В.**

ORCID 0000-0003-0852-686X

Ph.D,prof./докт.пед.н., професор,

Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Анотація. У статті розкрито розуміння особистісно-орієнтованого навчання особистості учня. Оновлення цілей, завдань і змісту в напрямі особистісно орієнтованого навчання у 12-річній школі вимагає дослідження впливу різних технологій індивідуалізованого навчання на зміни в структурі навчального процесу сучасної школи. Досліджено умови застосування технологій індивідуалізованого навчання, моделювання оптимальних варіантів їх використання на уроках географії.

Ключові слова: особистісно-орієнтоване навчання, умови застосування технологій індивідуалізованого навчання.

Вступ. Принцип гуманізація освіти полягає в утвердженні людини як найвищої соціальної цінності, у найповнішому розкритті її здібностей та задоволенні різноманітних освітніх потреб. На сучасному етапі розвитку системи освіти відбувається перехід до особистісно-орієнтованого навчання, мета якого – створення максимально сприятливих умов для розвитку і саморозвитку особистості учня, виявлення та активного використання його індивідуальних особливостей при вивченні географії.

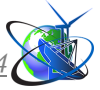
Основний текст. К. Роджерс, А. Маслоу визначили у 60-х роках минулого століття сучасне розуміння особистісного підходу:

- утверджували напрям гуманістичної психології;
- запевняли, що повноцінне виховання можливе, коли школа служитиме для відкриття унікального «Я» кожної дитини;
- розкривали власні можливості у становленні самосвідомості, у здійсненні особистісно значущого і суспільне прийнятного самовизначення, самореалізації та самоутвердження.

Особистісний підхід передбачає послідовне ставлення сучасного педагога до вихованця як до особистості – самосвідомого і відповідального суб'єкта власного розвитку, як до суб'єкта виховної взаємодії. Це – базова орієнтація педагога, яка визначає його позицію у взаємодії з кожною дитиною.

Розглядаючи положення сучасних досліджень, присвячених особистісно-орієнтованому навчанню, І. Якиманська вважає:

- кожен учень дивиться на світ, спираючись на суб'єктний досвід;
- учень, пізнаючи світ, користується знаннями, сформованими культурою, що його оточує;
- важливим спочатку виявити суб'єктний досвід учня і спираючись на нього, формувати наукові знання;
- необхідним погоджувати нові поняття з суб'єктним досвідом учня [5].

М.Холодна та Е. Гельфман звертали увагу на те, що у процесі навчання особистісний досвід учня ігнорувався, він є недосконалим. Вони зазначали, що за традиційної системи освіти досвід учня сприймається як такий, що не відповідає вимогам шкільного навчання, тоді як за гуманізованої освіти він розглядається як контекст учіння, заохочується ініціативність, фантазія, вираження почуттів, життєвих уявлень, набутих поза школою [3].

Учень прагне розкрити свій особистий потенціал, що дала йому природа, і вчителю необхідно допомогти йому, створивши необхідні умови. *Активність учня виявляється у напрямках:*

- адаптивності до вимог дорослих, які створюють для нього нормативні ситуації;
- креативності, що дозволяє йому шукати і знаходити вихід із ситуації, долати її та будувати нову, але з опорою на знання і способи дій, що вже є в його індивідуальному досвіді.

При пізнанні учнем світу у напрямках:

- цілісне особистісне бачення світу, що формується дуже рано;
- спеціальне навчання, що дає учню науково обґрунтовані знання, які є особистісно чужими для нього.

Особистісно орієнтоване навчання спирається на положення про те, що тільки особистісно значущі поняття засвоюються учнем. Картина світу, створена у наукових поняттях, існує об'єктивно, незалежно від учня. Це означає, що не всі поняття, навіть логічно обґрунтовані, будуть ним сприйняті. Е.Брейтигам зазначає, що навчання, при якому нові отриманні знання не стали особистим досвідом учнів, веде до формалізації знань [4].

Вчені наполягають на визнанні учнями права на самовизначення та самореалізацію у процесі пізнання через оволодіння власними способами навчальної роботи. Кожен учень має свої особисті способи засвоєння нових знань. Для продуктивного виконання одного і того ж завдання різні учні застосовують різні способи і прийоми. Тому кожна педагогічна спроба змінити цей спосіб наштовхується на деякі труднощі. Для вчителя важливо виявити ці способи, застосовуючи різноманітний дидактичний матеріал, який дозволяє учню самому обрати особистісно значущі для нього способи навчання.

І. Якиманська вважає, при особистісно орієнтованому навчанні кожен учень розглядається як окрема, унікальна особистість, змінюється лише вектор напрямку: не від педагогічних дій до учня, а від учня, який вибірково ставиться до цих дій, а не просто бере їх у готовому заданому вигляді.

І. Каплунович вказує на необхідність іти за індивідуальністю учня, і у зв'язку з цим будувати і реалізувати у педагогічному процесі адаптивні навчальні програми і сприймати учня таким, яким він є. Традиційне навчання використовує метод корекції, що не є ефективним, бо пов'язаний з негативною мотивацією і до того ж не враховує індивідуальних особливостей учнів.

І. Каплунович протиставляє цій моделі навчання адаптивний шлях, коли вчитель у природних умовах навчального процесу визначає головну підструктуру мислення кожного учня і надалі організовує, регулює і контролює розвиток і реалізацію нахилів, йдучи за індивідуальністю учня [4].

Особистісно орієнтована модель навчання передбачає:

- ✓ розвиток *критичного мислення учнів*;
- ✓ наявність діалогічної ситуації, вільної, творчої діяльності;
- ✓ вчити мислити;
- ✓ учня, який вільно, активно і критично мислить;
- ✓ об'єктивність оцінити події;
- ✓ зробити правильні висновки;
- ✓ досягти успіхів у різноманітних сферах діяльності.

Проблемі розвитку критичного мислення учнів раніше не приділялось достатньої уваги. Освітні програми були традиційно спрямовані на те, щоб навчити учнів точно висловлювати свої думки і здійснювати різні види дедукції на підставі заданих посилань. Як вказує І. Якиманська, неприйняття учнем інформації підручника може оцінюватися як незасвоєння ним навчального матеріалу, але ж у цьому може виявлятися особистісна позиція, що спирається на суб'єктний досвід [3].

Підлітковий вік (від 10–11 до 14–15) є перехідним головним чином у біологічному смислі, оскільки це вік статевого дозрівання, паралельно якому досягають зрілості й інші біологічні системи, саме в цьому віці спостерігається різке падіння рівня успішності, пов'язане зі зменшенням інтересу до навчання. У соціальному аспекті підлітковий вік – це продовження первинної соціалізації. Всі підлітки цього віку знаходяться на утриманні батьків (держави), їхньою провідною діяльністю є навчання. Соціальний статус підлітка мало чим відрізняється від дитячого. Психологічно цей вік дуже суперечливий. Для нього характерні максимальні диспропорції у рівні й темпах розвитку, обумовлені значною мірою біологічно. Найважливіше психологічне новоутворення віку – почуття дорослості – являє собою новий рівень домагань, що передбачає майбутнє становище, якого підліток фактично ще не досяг. Звідси – типові вікові конфлікти та їх переломлення у самосвідомості підлітка. В цілому це період закінчення дитинства [3].

Для усунення помилок у стосунках із підлітками, дорослі, насамперед учителі, повинні знати природу фізіологічних процесів, які відбуваються в організмі підлітка, з метою уникнення перевантажень у навчальних завданнях, необґрунтованих конфліктів з учнями.

Мова підлітків часом уповільнюється, сповільнюються і відповідні реакції на мову дорослих, звернену до них. Не отримавши відповіді на своє запитання, звернене до підлітка, або чекаючи його занадто довго, дорослі нерідко сердяться і починають дорікати.

Відповіді підлітків на запитання вчителя стають біднішими, спрощеними; виникає підозра, що підлітки втратили частину свого словникового запасу. Для отримання вичерпних відповідей доводиться ставити їм додаткові запитання. Усе це створює враження недостатнього знання предмета, невпевненості у знаннях, що негативно впливає на оцінку педагогами відповідей підлітків (такі оцінки часто виявляються неадекватними саме через незнання дорослими стану центральної нервової системи підлітка).

Спостерігається і підвищена стомлюваність підлітків. Втома зазвичай

розвивається у двох фазах: у першій з'являється збентеження (нервова система вже не у змозі загальмувати небажані рухи); другу фазу характеризують сонливість, дрімота або, навпаки, сильне збудження. Це значною мірою пов'язане з тимчасовим пониженням у підлітків опору до втоми, яке розвивається під впливом статичного напруження.

До цього слід додати і відхилення, пов'язані з прискореним ростом. В основі їх лежать дві причини:

- перша – порушення роботи окремих органів і систем;
- друга – дефіцит різноманітних речовин, необхідних організмові, що інтенсивно розвивається і росте.

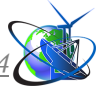
Прикладом дії першої є запаморочення, потемніння в очах і навіть втрата свідомості за різкої зміни положення тіла, тривалого нерухомого стану. Прикладом дії другої причини є порушення постави, скривлення хребта тощо.

Усі ці знання про механізми психофізіологічного розвитку у підлітковому віці необхідні педагогові для вироблення стратегії і тактики побудови і проведення занять, адекватної поведінки спілкування з учнями [3].

Суперечливість внутрішньої позиції підлітка полягає у тому, що з одного боку, він прагне до самостійності, протестує проти дріб'язкової опіки, контролю, недовіри. З іншого – відчуває тривогу і побоювання, що не впорається з новими завданнями. Він чекає від дорослого допомоги і підтримки, але не хоче відкрито визнати це. Цю складність і суперечливість внутрішньої позиції підлітка дорослий мусить зрозуміти і прийняти, і на основі цього розуміння будувати свої стосунки з ним. Дорослий мусить бути товаришем підлітка, але товаришем особливим, відмінним від ровесника. Ця відмінність базується на відмінності соціальних позицій дорослого і підростаючої людини. Дорослий товариш поруч – це повинно бути важливішою умовою виховання і розвитку підлітка. Лише неухильне виконання цієї умови може забезпечити благополучне формування особистості підлітка [1].

Особистісне спілкування – особливий вид діяльності, яка у підлітковому віці є провідною. Підліток через свій егоцентризм надзвичайно чутливий до дій, які можуть розвінчати власне сприятливе уявлення про самого себе ("Я" – концепцію). За незрілого ставлення до себе він не може об'єктивно сприймати повчання, а тим більш докори і зауваження, він навіть нездатний сприйняти це як інформацію до розмірковування [1].

Сутність входження підлітка у систему соціальних зв'язків полягає у тому, що реальна ситуація взаємовідносин, яка створюється між підлітком і шкільним мікросередовищем, виступає результатом взаємодії двох підсистем. З одного боку – школи, яка несе в собі певну соціальну програму виховання, з другого – індивідуальності школяра з конкретно вираженою здатністю сприймати, усвідомлювати і певним чином реагувати на вимоги школи. Якщо взяти процес взаємодії школи і школяра, то можна з упевненістю сказати, що ми більше знаємо, які завдання школа ставить перед школярами, що вона мусить від них вимагати й очікувати, і порівняно мало знаємо про індивідуальність школяра, про його задатки і можливості, здібності, особливості нервової системи,

темпераменту тощо [1].

Оновлення цілей, завдань і змісту у напрямі особистісно орієнтованого навчання у загальноосвітній школі вимагає дослідження впливу різних *технологій індивідуалізованого навчання* на зміни у структурі навчального процесу сучасної школи, дослідження умов застосування технологій індивідуалізованого навчання, моделювання оптимальних варіантів їх використання для різних типів середніх навчальних закладів, систем навчання і типологічних груп учнів, з'ясування впливу особистісно зорієнтованих технологій на підвищення навчальних досягнень учнів.

Осучаснені перспективні освітні технології здатні забезпечити на засадах індивідуалізації згідно з синергетичною теорією розвиток, саморозвиток і самостійність підлітка, вільну реалізацію її природних задатків.

У педагогічній науці індивідуалізація навчання розглядається, з одного боку, як принцип здійснення індивідуального підходу (врахування індивідуальних особливостей учнів) і, з другого, – як освітня технологія, що ґрунтується на принципі індивідуалізації.

В останні роки з'явилося поняття «*індивідуалізоване навчання*» – це такий вид навчання, який здійснюється на засадах індивідуалізації із застосуванням відповідних особистісно орієнтованих технологій, метою яких є розвиток індивіда згідно з його здібностями і в притаманному для нього темпі. Індивідуалізоване навчання передбачає максимально можливу реалізацію позитивних природних задатків кожної особи.

Нині надзвичайно складним є питання, як за обставин обов'язкової середньої освіти з домінуючою кількістю масових шкіл створити умови, адекватні якійсій специфіці здібностей кожного учня. Тому загальною вимогою часу стає проблема ознайомлення вчителів з технологіями індивідуалізованого навчання і використання їх у своїй роботі. У зв'язку з цим набуває актуальності підвищення фахового рівня шкільних психологів, подальше вдосконалення і поглиблення знань учителів, насамперед ознайомлення їх з досягненнями сучасної психології. Зокрема, з науковими засадами і принципами функціонування особистісно–орієнтованих виховних технологій [1], з психолого–педагогічними принципами особистісно орієнтованого навчання і розвитку, концепцією сталих індивідуальних рис особистості, з фасалітаційними (стимуляційними та активаційними), емпатичними (здатність до співчуття, співстраждання, порозуміння), конгруентними (уміння правильно спілкуватись) здібностями педагога.

Аналіз теоретичних джерел і практичного здійснення індивідуалізованого навчання свідчить, що можна визначити основні *етапи індивідуалізації*. Традиційна орієнтація педагогів на «середнього учня» з нехтуванням принципу природовідповідності і неврахування індивідуальних особливостей призводить до недоліків у навчанні.

На різних етапах індивідуалізації навчання поділ учнів за рівнями їх інтелектуального розвитку і пізнавальної самостійності має враховувати не лише навченість, наочуваність, навчальні вміння, пізнавальні інтереси, швидкість засвоєння, а й такі якості розумової діяльності, як усвідомленість,

самостійність, узагальненість, усталеність. Також важливим є рівень компетентності особливо у старших класах.

Наступним кроком дослідження проблеми індивідуалізації є з'ясування основних типів індивідуалізованого навчання, його форм, а також видів роботи вчителя та учнів у процесі вивчення географії. Всі відомі освітні технології мають враховувати принцип індивідуалізації. Проте деякі з них за специфікою слід віднести, до технологій індивідуалізованого навчання.

Класичною з них можна вважати школу Р. Штейнера (вальдорфська педагогіка), що ґрунтується на ідеях гуманізму, в основі її вчення про індивідуальність людини, основними складовими якої є тіло, душа, дух. У людському «Я» гармонійно поєднуються, на думку Р. Штейнера, основні галузі цивілізації – пізнання, релігія і моральність. Кожна дитина має досягнути світ шляхом самопізнання й саморозвитку у партнерстві з учителем. Знання міцно засвоюються, якщо вони діють на дитину емоційно, проходять через її почуття й душу.

Типово індивідуалізованим навчанням є *технологія повного засвоєння знань*, основи якої закладено Дж. Керроллом і Б.Блумом. Найбільш прийнятна вона для репродуктивного навчання і засвоєння обов'язкового мінімуму знань з предмета. Ця технологія домінує над іншими в молодших класах, де абсолютно кожен школяр, незалежно від здібностей, має навчитися читати, писати й рахувати. Аналогічно кожен учень повинен засвоїти основні поняття з обов'язкових для вивчення дисциплін.

Якщо в традиційному навчанні фіксованими параметрами є умови навчання (однакові час, спосіб і темп подання інформації), а нефіксованими – його результати, яким характерне значне різноманіття, то особливістю *технології повного засвоєння* є обов'язкове досягнення всіма учнями заданих результатів (стала величина) за змінних умов навчання. В цьому випадку розрізняють три категорії учнів:

- талановиті, які можуть засвоювати предмет у високому темпі;
- звичайні, здібності яких до засвоєння знань відповідають затратам навчального часу;
- малоздібні, які не можуть досягти відповідного рівня знань, навіть затрачаючи чимало часу [3].

Проте за умови правильної організації навчання, усуненні жорсткого обмеження у часі 95% звичайних учнів можуть повністю засвоїти зміст навчання. Кореляція між здібностями учнів і результатами навчання значно знижується, тобто високих результатів досягають учні навіть нижче середніх здібностей. Отже, відмінною рисою технології повного засвоєння є фіксація заздалегідь визначених високих навчальних результатів, що їх мають досягти всі чи майже всі учні.

А вихідним моментом є положення:

- всі учні здатні повністю засвоїти необхідний навчальний матеріал з географії;
- завдання вчителя – правильно організувати навчальний процес, щоб надати учням таку можливість [3].

Реалізація згаданої технології передбачає:

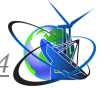
- ✓ орієнтацію учнів на роботу за цією системою;
- ✓ точне визначення еталону повного засвоєння інформації;
- ✓ уточнення цілей навчання географії;
- ✓ складання переліку очікуваних навчальних результатів і відповідних тестів зі всього матеріалу;
- ✓ досягаються високі навчальні результати;
- ✓ зберігається позитивна мотивація до навчання[3].

Далі вчитель географії розподіляє навчальний матеріал на окремі розділи – модулі, згідно зі змістовою цілісністю і тривалістю вивчення. З кожного модуля визначаються критерії засвоєння. Складаються проміжні географічні тести діагностичного характеру, за результатами яких робляться лише оціночні судження («засвоїв – не засвоїв») без виставлення оцінок. Основне призначення цих поточних діагностичних тестів – виявлення сутності й обсягу подальшої корекційної роботи.

Наступний крок вчителя географії полягає у розробці корекційних навчальних матеріалів, розрахованих на таку додаткову переробку незасвоєної інформації, що передбачає інші методи вивчення, альтернативні способи роботи учня. Після виконання учнями тесту з тими з них, хто не повністю засвоїв матеріал, проводиться допоміжна, корекційна робота. З метою усунення окремих прогалин і утруднень у знаннях застосовується індивідуальна робота вчителя з учнем, або робота у мікрогрупах (найчастіше в позаурочний час за рахунок годин шкільного компонента проводяться індивідуальні консультації), організовується взаємонавчання – використовується допомога учнів, які успішно засвоїли тему чи розділ. Цей тьютерський метод буде ефективнішим, якщо вчитель географії при цьому використовує ігрову діяльність. У такому випадку цікаво буде і тим учням, що навчаються, і тим, які навчають однокласників. Допоміжна робота завершується діагностичним тестом, після якого можлива ще додаткова корекційна діяльність аж до повного засвоєння.

У випадку незасвоєння більшістю учнів певної частини навчального матеріалу проводиться повторне його вивчення, проте спосіб викладу змінюється. Перехід до нової теми здійснюється лише за умови повного засвоєння попереднього матеріалу на належному рівні всіма чи майже всіма учнями. Єдиним критерієм оцінки знань і умінь учнів є еталон повного засвоєння на рівні не лише їх виявлень, а й застосування. Водночас це є критерієм роботи вчителя.

Отже, теорія і практика повного засвоєння ставить перед загальноосвітньою школою дилему: або скоротити обсяг виучуваного, зберігши часові межі навчання, або ж розширити ці межі, щоб забезпечити повноцінне засвоєння матеріалу. Остання позиція більш прийнятна в молодшій школі, де учні отримують початкові навички і мінімум знань, без яких не можна обійтися в майбутньому. А в старших класах вимога повного засвоєння приймається не до всього матеріалу, а лише до певного мінімуму знань та вмінь. Діагностичний контроль обмежується двома спробами, після чого учні, які не досягли основних цілей, допускаються до вивчення наступної теми. Вчителем

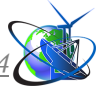
розробляється спеціальний дидактичний матеріал, в якому передбачена покрокова пізнавальна навчальна діяльність учня.

Індивідуалізованим навчанням є також технологія О. Паркхерст, що виникла у м. Дальтон (США), і відома в педагогіці як Дальтон–план (1924 р.). Класно–урочна система замінювалась роботою за планом, вона включала одержання письмових завдань, самостійне вивчення матеріалу, виконання завдань і звіт про виконання. Індивідуалізація за такою технологією поширювалася в основному на темп роботи. Загальні заняття проводились лише з другорядних предметів, а основні – учні мали засвоювати самостійно [3].

Подальшого розвитку робота за планом набула у «Віннетка–плані» К. Вашбурна (1925 р.), за яким першу половину дня учні займалися самостійно обов’язковими предметами, а у другій – вибирали собі заняття в групах за інтересами. За такої технології було індивідуалізовано лише зміст навчання. Навчання за кожним з цих планів було для вчителя організаційно складним процесом і вимагало занадто самостійності від учнів, тому не набуло широкої і тривалої практики. Дослідження психологів пізніше засвідчили, що лише 7% учнів здатні засвоювати матеріал повністю самостійно [3].

Розвитком індивідуалізованого навчання стала *технологія роботи над навчальним проектом*, що виникла з ідеї вільного виховання. Вона запропонована ще Д. Дьюї і розвинена В. Кілпатриком як «метод проектів». Ця технологія враховує інтерес дитини і вимагає використання академічних і практичних знань та вмінь. Російські послідовники проектного навчання, зокрема С. Шацький, також прагнули запровадити його. В радянські часи «метод проектів» було включено в навчально–виховний процес школи, проте в 1931 році його визнали шкідливим. Лише нині почалося часткове відродження деяких компонентів цієї технології.

Навчальне проектування вимагає від кожного учня усвідомлення мети діяльності, розуміння сутності розв’язуваної проблеми, її значущості й практичної цінності, володіння методами дослідження, інтегрування міжпредметних знань та вмінь, активності й самостійності виконання, не дивлячись на спрямування роботи вчителем або науковцем. У процесі роботи за проектною технологією звична для вчителів і учнів предметна форма організації знань поступається проблемній, адже саме вирішення певної проблеми, наприклад, екологічного характеру розвиває інтерес учня до даного питання, вимагає залучення надбаних міжпредметних знань, збагачує індивідуальний досвід проектної діяльності учнів. Завдання вчителя при використанні цієї технології полягає у заохоченні учнів до такої діяльності на основі вільного вибору, створенні умов для розвитку теоретичних, дослідницьких, пошукових, креативних здібностей і широкого поля для розкриття обдарованості учнів. За технологією навчального проекту може працювати як один учень, так і група учнів, але в останньому випадку кожен має свою ділянку роботи, своє завдання і виконує його індивідуально. Ця технологія сприяє розвитку самостійності в роботі й прийнятті рішень, самоорганізації і самореалізації особистості, вчить не лише самостійно

мислити, а й продуктивно діяти.

Зразком технології індивідуалізованого навчання є також *сугестивна технологія* (технологія навіювання), яка відіграє важливу роль в акселерованому (прискореному) навчанні. За цією технологією навчання здійснюється на основі емоційного навіювання в стані неспання, що спричиняє надзапам'ятовування. Застосовується ця технологія у процесі вивчення іноземних слів або спеціальної термінології великого обсягу. Використання сугестивної технології вимагає спеціальної підготовки вчителя, наявності відповідних психічних якостей. Вчитель повинен мати високий авторитет, ерудицію, силу переконання, конгруентність, інфантилізацію (уміння дивитись на світ очима дітей). В свою чергу учень за рахунок резервів психіки шляхом тренування своїх вольових зусиль готує себе до гіпермнезичної діяльності (надзапам'ятовування). Йому належить активна роль в управлінні своїм психічним станом, у саморегулюванні. Застосування цієї технології має значні перспективи (95% засвоєння програми), проте вона обмежена нестачею фахівців.

Висновки. Апробація різних педагогічних технологій індивідуалізованого навчання, засвідчила, що позитивний ефект при цьому досягається за наступних умов. Особистісно орієнтоване навчання має сприяти саморозвитку особистості, допомогти пізнати себе, самовизначитись і самореалізуватись, що дасть можливість правильно визначити і продуктивно будувати життя.

Розглянуті положення дають змогу організувати таке навчання, центром якого була б особистість дитини, її самобутність і самоцінність. Саме визнання учня головною дійовою фігурою всього освітнього процесу і є особистісно-орієнтованим навчанням.

Література:

1. Бех. І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання: Науково-метод. посібник. К.ІЗМН, 1998.–204с.
2. Купцова В. Про особистісно-зорієнтоване навчання // Дивослово. – 2000. №7.–44–45.
3. Липова Л., Ренський С., Кушнір М. Технології індивідуалізованого навчання. – Рідна школа. – 2001. – №8.–16–18.
4. Чернега Н. Особистісно-зорієнтоване навчання: сучасні підходи. – Рідна школа. – 2001. – №9. – 13–14.
5. Якиманская Й. С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения // Вопросы психологии. – 1998. – №2.–25–27.

References:

1. Beh. ID Personality-oriented education: Scientific method. manual. K. IZMN, 1998. – 204p.
2. Kuptsova V. On personality-oriented learning // Divoslovo. - 2000. №7. – 44–45.
3. Lypova L., Rensky S., Kushnir M. Technologies of individualized learning. - Native school. - 2001. - №8. – 16–18.
4. Chernega N. Personality-oriented learning: modern approaches. - Native school. – 2001. – №9. – 13–14.

5. Yakimanskaya JS Development of technology of personality-oriented learning // Questions of psychology. - 1998. - №2. – 25–27.

Annotation. *The article reveals the understanding of personality-oriented learning of the student's personality. Updating the goals, objectives and content in the direction of personality-oriented learning in a 12-year school requires a study of the impact of various technologies of individualized learning on changes in the structure of the educational process of modern school. The conditions of application of technologies of individualized training, modeling of optimum variants of their use at geography lessons are investigated.*

Key words: *personality-oriented learning, conditions of application of individualized learning technologies.*

УДК 372.87

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF FUTURE MUSIC TEACHERS' READINESS FOR INNOVATIVE ACTIVITIES AT THE PEDAGOGICAL COLLEGE

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПЕДАГОГІЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Dashytska L. / Дашицька Л.І.

teacher /викладач,

Sheveliova O./ Шевельова О.Б.

teacher //викладач

Municipal Institution" Uman Taras Shevchenko Professional College of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"

33, Nebesna Sotnia, 20300

*КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»**вул. Небесної сотні, 33, 20300*

Анотація. У статті розкрито сутність інноваційної педагогічної діяльності і готовність до неї майбутніми вчителями музики. Обґрунтовано професійну й особистісну готовність майбутнього вчителя. Визначено рівні формування готовності майбутнього вчителя музики до інноваційної діяльності. Виявлено умови готовності майбутнього вчителя музики до інноваційної навчальної діяльності.

Ключові слова: готовність до інноваційної педагогічної діяльності, майбутній вчитель музики, педагогічні умови.

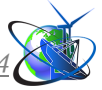
Вступ.

У сучасних умовах готовність до інноваційної навчальної діяльності є однією з найважливіших рис майбутнього вчителя музики та його успішності як професіонала. На сучасному рівні розвитку цивілізації особливу роль відіграє інноваційний потенціал суспільства, що зумовлює потребу у людях, здатних системно мислити, швидко знаходити необхідну інформацію, приймати адекватні рішення, створювати принципово нові ідеї у різних галузях знань. А це формує соціальне замовлення на нові підходи у системі професійної підготовки майбутнього вчителя музики, нове педагогічне мислення, нове ставлення педагога до своєї діяльності.

Основний текст.

На професійну інноваційну діяльність зосереджують увагу під час навчання у педагогічному коледжі. Зважаючи на це, професійна готовність до інноваційної діяльності є закономірним результатом спеціальної підготовки. Готовність до інноваційної діяльності формує інноваційну позицію педагога. Як один із найважливіших компонентів професійної готовності, вона є умовою ефективної діяльності майбутнього вчителя музики, максимальної реалізації його можливостей, розкриттям творчого потенціалу.

Готовність студентів до інноваційної навчальної діяльності передбачає наявність мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, опанування ефективних способів і засобів досягнення цілей освітнього процесу, здібність до творчої рефлексії.

Інноваційні перетворення ставлять високі вимоги до рівня теоретичних знань і практичної підготовки майбутнього вчителя музики. Він повинен вміти спрямувати освітній процес на виховання, побудувати свою професійну діяльність так, щоб кожен студент мав необмежені можливості для самостійного і високоефективного розвитку. З огляду на це під час навчання майбутній вчитель музики повинен:

- розвивати творчу уяву;
- опановувати систему знань, що розкриває суть і структуру інноваційної навчальної діяльності;
- набувати уміння цілеспрямовано генерувати нові нестандартні ідеї;
- здобувати педагогічні знання про освоєння і впровадження інноваційних процесів у системі освіти;
- вивчати методи, прийоми і засоби інноваційної навчальної діяльності.

Оригінальну концепцію навчальної діяльності запропонував В.Давидов. Він вважав, що цілеспрямовану навчальну діяльність характеризують *особливості*:

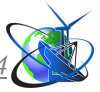
- ✓ активність студента спрямована на зміну себе як суб'єкта навчання;
- ✓ головним змістом навчання мають бути загальні способи дій у системі завдань;
- ✓ у процесі навчання знання не повинні подаватися у готовому вигляді, а вивчення нового матеріалу треба починати з акцентування на необхідності його вивчення;
- ✓ організація навчання від абстрактного до конкретно-окремого;
- ✓ основний зміст має бути орієнтований на наукові, а не на емпіричні знання [1].

На його думку, у процесі освоєння навчальної діяльності студент відтворює не лише знання і уміння, але і здатність вчитися. Для викладачів вищої школи викликає інтерес проблема формування у студентів навчальної діяльності. Йдеться про те, аби навчити студентів вчитися, і це важливіше, ніж озброїти їх конкретними знаннями.

Як виявили дослідження О.Мальської, у процесі стихійного формування навчальної діяльності студенти слабо диференціюють її компоненти від конкретного змісту навчального матеріалу і ситуацій його засвоєння, не використовують прийом систематизації матеріалу для його кращого розуміння [2].

Значні результати у дослідженні і формуванні навчальної діяльності одержала В.Ляудіс. Вона вважає, що навчальну діяльність необхідно аналізувати, як складову навчальної ситуації, системотворчою змінною якої є соціальні взаємодії студентів з викладачами і між собою. Спільна навчальна діяльність у своєму становленні проходить кілька етапів, які у процесі засвоєння матеріалу приводять до формування єдиного смислового поля у студентів навчання, що забезпечує подальшу саморегуляцію їхньої індивідуальної діяльності[2].

У структурі професійно спрямованої особистості майбутнього вчителя музики готовність до інноваційної навчальної діяльності є показником його

здатності нетрадиційно вирішувати актуальні для освітнього процесу проблеми.

Виділяють інтуїтивний, репродуктивний, пошуковий і творчий рівні готовності до педагогічних інновацій.

1. Інтуїтивний рівень сформованості готовності до інноваційної навчальної діяльності.

Майбутні вчителі музики цього рівня ставляться до інноваційної проблематики як до альтернативи традиційної навчальної практики. Основою такого ставлення є емоційна, інтуїтивна налаштованість на сприйняття нового лише тому, що воно нове, а не глибокі теоретичні знання особливостей інноваційної навчальної практики. Педагогічна рефлексія в них не сформована.

2. Репродуктивний рівень сформованості готовності до інноваційної навчальної діяльності.

Ця категорія майбутніх вчителів музики добре ознайомлена з теоретичними знаннями, змістом, конкретними методиками педагогів-новаторів, використовують елементи цих систем у власній педагогічній діяльності. Проте використання ними інновацій є ситуативним.

3. Пошуковий рівень сформованості інноваційної навчальної діяльності.

Майбутні вчителі музики цієї групи прагнуть працювати по-новому, впроваджуючи у власну діяльність відомі технології і методики освітньої роботи. Вони охоче йдуть на експеримент, не приховують своїх успіхів, помилок, відкриті для обговорення педагогічних інновацій.

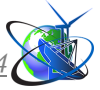
4. Творчий рівень сформованості готовності до інноваційної навчальної діяльності.

Майбутні вчителі музики, які творчо ставляться до інноваційної навчальної діяльності, мають широкі і змістовні знання про нові наукові і новаторські підходи до навчання і виховання, володіють інноваційними технологіями і створюють власні. Реалізація творчого потенціалу в інноваційному процесі для багатьох з них є найважливішим орієнтиром діяльності[2].

Якості особистості майбутнього вчителя музики необхідні для інноваційної педагогічної діяльності:

- усвідомлення мети власної діяльності;
- творча спрямованість особистості педагога;
- володіння методикою організації і проведення роботи;
- знання педагогічних технологій;
- моделювання нового педагогічного досвіду;
- володіння навичками особистісно орієнтованої взаємодії у навчальному середовищі;
- вміння оцінити свій індивідуальний стиль;
- побудувати план розвитку своєї інноваційної діяльності;
- усвідомлення творчої спрямованості інноваційної діяльності;
- прогностичні здібності педагога [1].

Майбутній педагог музики повинен *вміти реалізовувати*:

- педагогічний гуманізм;
- відчуття змін у цінностях освіти;
- гуманність стосунків, свобода самовиявлення, індивідуальність, творча самореалізація особистості;
- емпатійне розуміння вихованців;
- співробітництво;
- володіння культурою спілкування;
- діалогізм;
- особистісна позиція творчого самовираження.

Готовність педагога до творчої діяльності визначають за *показниками*:

- усвідомлення потреби впровадження освітніх інновацій;
- інформованість про інноваційні педагогічні технології;
- зорієнтованість на створення власних творчих завдань, методик;
- готовність до подолання труднощів, пов'язаних зі змістом та організацією інноваційної діяльності;
- володіння практичними навичками освоєння педагогічних інновацій.

Основними *критеріями підготовки* майбутнього вчителя до креативної діяльності є:

- особистісна орієнтація;
- комунікативна орієнтація;
- соціокультурна орієнтація;
- орієнтація на творчо спрямовані, практично зорієнтовані дослідження.

У результаті підготовки майбутнього вчителя музики виділяють *функції готовності до креативної діяльності*:

- ✓ вироблення навичок аналізу та прагнення до активного вирішення нестандартних педагогічних ситуацій;
- ✓ формування настрою і постійної орієнтації на інноваційну діяльність;
- ✓ формування готовності до продуктивної педагогічної творчості;
- ✓ отримання інформації про сутність і структуру пошукової діяльності;
- ✓ реалізація умінь оперувати інформацією у різних сферах діяльності[1].

Готовність до інноваційної навчальної діяльності формується не сама по собі, а під час педагогічної практики. Своєчасне визначення рівня сформованої готовності конкретного майбутнього вчителя музики до інноваційної навчальної діяльності дає можливість спланувати роботу з розвитку його інноваційного потенціалу.

Висновки.

Для визначення рівнів готовності майбутнього вчителя музики до інноваційної навчальної діяльності доцільно використовувати критерії:

1. потреба впровадження педагогічних інновацій у власній навчальній практиці;
2. інформованість про новітні педагогічні технології, знання новітніх методик роботи;
3. орієнтованість на створення власних завдань, методик, спрямованість на експериментальну діяльність;

4. готовність до подолання труднощів, пов'язаних зі змістом і організацією інноваційної навчальної діяльності;
5. володіння практичними навичками освоєння педагогічних інновацій і розробки нових.

Ці критерії виявляються не ізольовано, а в різних поєднаннях і взаємозв'язках. Окрім цього, потреба в нововведеннях активізує інтерес до найсвіжіших знань у конкретній галузі, а успішність власної інноваційної навчальної діяльності допомагає відстоювати новаторські походи у взаємодії з тими, хто їх не приймає.

Література:

1. Галузінська М. І. Підготовка майбутніх вчителів до впровадження креативних технологій навчання. Частина 1: монографія/[авт.кол.: Галузінська М. І., Браславська О.В., Красноштан І.В. та ін.]. – Умань:, 2021. – с.97.
2. Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності : дис. ... д-ра пед. наук :13.00.04 / Гавриш Ірина Володимирівна. – Харків, 2006. – 572 с.
3. Моляко В. А. Рейтинг уровня подготовки специалистов // Среднее специальное образование / В. А Моляко. – 1991. – № 11. – С. 21–22.

Literature:

1. Haluzinska M.I. Preparation of future teachers for the implementation of creative learning technologies. Part 1: monograph / [ed . col . : Haluzinska M.I., Braslavska O.V., Krasnoshtan I.V., etc.]. - Uman :, 2021. - p.97.
2. Havrysh I.V. Theoretical and methodological foundations for the formation of readiness of future teachers to innovation: thesis. Dr. Ped. Sciences: 13.00.04 / Havrysh Iryna Volodymyrivna. - Kharkiv, 2006. - 572p.
3. Molyako V.A. Rating of the specialists' training level // Secondary special education / V.A .Molyako. - 1991. - № 11. - P. 21–22.

Annotation. The article reveals the essence of the innovative pedagogical activities and future teachers' readiness for them. The future teacher's professional and personal readiness are substantiated. The levels of formation of the future educator's readiness for innovative activities are determined. The conditions of the future teacher's readiness for innovative educational activities are revealed.

Key words: readiness for innovative pedagogical activities, future music teacher, pedagogical conditions.

УДК 37.091.33

**IMPLEMENTATION OF MODULAR AND DEVELOPMENTAL LEARNING
IN PROVIDING PSYCHOLOGICAL AND SOCIAL DEVELOPMENT OF
THE TEACHER AND STUDENTS****РЕАЛІЗАЦІЯ МОДУЛЬНО-РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
ПСИХО-СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ВИКЛАДАЧА І ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ****Denysiuk T. / Денисюк Т.К.***Candidate of philological sciences /канд.філолог. наук***Malakhova O. / Малахова О.Г.***teacher /викладач**Municipal Institution "Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"**33, Nebesna Sotnia, 20300**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»**вул. Небесної сотні, 33, 20300*

Анотація. У статті розкрито модульне навчання як інноваційна психолого-дидактична система, що забезпечує оптимізацію психосоціального росту викладача і студентів шляхом реалізації вимог принципів проблемності і модульності. Визначено мету модульно-розвивальної системи закладів вищої освіти, та перспективи розвитку модульно-розвивальної системи навчання.

Ключові слова: модульно-розвивальна система, заклади вищої освіти.

Вступ.

Модульно-розвивальне навчання має різновиди суспільно організованої практики, які інтенсивно розвиваються:

- перспективний педагогічний досвід;
- інноваційна психолого-дидактична система;
- міжнаукова теорія.

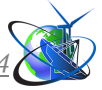
Модульне навчання у перспективному педагогічному досвіді – це об'єднання кількох освітніх закладів у цілісний комплекс для формування самостійної, нормотворчої і рефлексивної навчальної діяльності школярів і студентів з метою досягнення престижних освітніх цілей і завдань, створення об'єднаних шкільних модулів у контексті традиційної освітньої практики.

Основний текст.

Модульне навчання як інноваційна психолого-дидактична система являє собою гармонійну сукупність цілей, змісту, форм, методів і засобів розвивального навчання, яка забезпечує оптимізацію психосоціального росту викладача і студентів шляхом реалізації вимог принципів проблемності і модульності.

Модульне навчання – це міжнаукова теорія, що інтенсивно розвивається, покликання якої полягає у визначенні ідеї, принципів, закону, закономірностей, моделі, класифікацій, поняття, наукові факти психосоціального розвитку студента у трьох взаємопов'язаних аспектах:

1. системою знань (інформаційно-пізнавальна діяльність);
2. системою норм (нормативно-регуляторна діяльність);

3. системою цінностей, які дають змогу особистості сформуватися і реалізуватися на даному відрізку життєвого шляху.

Зазначені різновиди соціальної практики модульно-розвивального навчання розвиваються і взаємопов'язані, за умови прогресу одного з них перетворення торкнеться інших. Отже, метою модульно-розвивального навчання є забезпечення прогресивного психосоціального розвитку викладача і студентів в умовах діалектично пов'язаних процесів навчання, виховання і освіти – *оптимізація процесів соціально-особистісного росту учасників розвивальної педагогічної взаємодії*.

Визначення мети у модульно-розвивальній системі зумовлено *моментами*:

- модульне навчання зорієнтоване на комплексне формування суб'єктності, розвитку особистості як індивідуальності, що здатна самореалізуватися під час неперервної педагогічної взаємодії;
- крім закономірностей розвитку особистості, кожна із сфер розвитку враховує умови і специфіку розвитку викладача і студентів та внутрішній час їх реалізації;
- при модульному навчанні розв'язується проблема природності структурно-функціональних процесів навчання, виховання, освіти; для розуміння суті цих процесів використовується принцип єдності;
- цільовим потребам модульно-розвивального навчання повною мірою відповідає міждисциплінарна категорія соціалізації, яка розкриває процес становлення особистості, вивчає оволодіння нею знаннями, нормами і цінностями, що притаманні суспільству;
- обсяг категорії соціалізації охоплює зміст реальної діалектики навчання, виховання та освіти, й утримує як цілеспрямовані впливи на особистість, так і спонтанні, ситуативні процеси, що зумовлюють її формування;
- модульно-розвивальний процес у психолого-педагогічному аспекті – модель прогресивного психосоціального росту особистості, провідна форма соціалізації, що перебуває у системах формування ставлення до світу і самої себе і на трьох рівнях оволодіння;
- в аспекті психосоціального зростання важлива роль відводиться самоактивності особистості, яка стимулює процеси саморозвитку, самоактуалізації і самореалізації;
- самоактивність є основним моментом, фактором та одночасно засобом розвитку суб'єктивності учасників педагогічного процесу.

Основу технології модульно-розвивального навчання становлять ідеї модульно-розвивального процесу і цілісного функціонального циклу навчального модуля. Навчально-модульний процес обґрунтовується як прогресивна *форма* процесу соціалізації особистості, яка полягає в оволодінні студентом соціально-культурним досвідом на рівні знань, норм і цінностей, що дозволяє йому формуватися і самореалізовуватися як творчій особистості.

Отже, модульно-розвивальний процес реалізується через логічні і психолого-дидактичні зв'язки навчальних модулів, кожний з яких характеризує *мікроетап* психосоціального розвитку студента. До *дидактичної структури навчального модуля* входять активна діяльність, змістовий, формальний,

цільовий, технологічний, процесуальний і результативний модулі. Повний функціональний цикл навчального модуля являє собою теоретичну структурно-функціональну модель, яка дає можливість універсально технологізувати модульно-розвивальний процес.

Функціонування навчального модуля – від установчо-мотиваційного етапу до контрольно-рефлексивного – має *двофазний характер*:

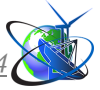
1. первинне сприйняття, відкриття і осмислення конкретного змістового модуля;
2. відпрацювання умінь і навичок, норм діяльності, способів узагальнюючої і рефлексуючої поведінки.

Кожна фаза містить по три етапи, які у логічній єдності становлять повний функціональний *цикл* навчального модуля, який *відзначається*:

- ✓ послідовністю шести етапів функціонування і взаємопереходами;
- ✓ реальний навчальний процес набагато складніший, ніж змодельований процес;
- ✓ насиченістю кожного етапу відповідним психолого-дидактичним змістом (спільна пошукова пізнавальна активність, проблемно-діалогічні форми, нормотворча діяльність тощо);
- ✓ взаємозумовленими процесами розвитку, функціонування й управління модульно-розвивального процесу;
- ✓ функціональною цілісністю модульно-розвивального процесу, що досягається при переході від інформаційно-пізнавальних засобів діяльності до нормативно-регуляційних і ціннісно-естетичних;
- ✓ відносною незалежністю етапів цілісного функціонального циклу навчального модуля одного від іншого, що свідчить про гнучкість і динамічність модульної системи організації навчання, постійний розвиток її у просторі і часі;
- ✓ спрямованою циклічністю у функціонуванні навчальних модулів, коли пройдені раніше навчальні модулі та їхні етапи є умовою повноцінного функціонування наступних, передумовою реалізації потенціалу кожного.

Постійне *оперування* характеристиками навчального модуля, що розвивається, приводить учасників педагогічного процесу до їх відбору і перегруповання (ситуювання, осмислення, нормування), які зовнішньо і внутрішньо визначають *прогресивний соціальний ріст кожного*. Змінюючись від етапу до етапу, навчальний модуль виступає тією вузловою *ланкою* у розвитку творчості викладача і студента, яка стимулює становлення і діалектично пов'язує змістовий і формальний модулі, цільовий і технологічний, проблемно-предметний і формуючо-ціннісний, процесуальний і результативний модулі, а також модулі знань, норм, цінностей тощо. Останні, відбиваючи різні рівні і особливості модульно-розвивального процесу, є не тільки *показниками* змістовності навчального модуля, а й психолого-дидактичними, високорозвивальними *засобами* керування соціальною діяльністю учасників педагогічного процесу, що також розвивається за аналогічними законами [2].

Реалізація модульно-розвивального навчання стала можливою на технологічному рівні організації навчання завдяки визначенню психолого-

педагогічного змісту етапів повного функціонального циклу навчального модуля. Саме цей зміст, моделюючи розвивальну взаємодію учасників навчального процесу, задає *нормативні параметри перебігу* конкретної педагогічної діяльності в умовах запропонованої системи навчання. Він визначає реальне поле вибору викладачем завдань, змісту, форм, технологій, методів і прийомів розвивальної активності студентів на кожному етапі навчального модуля, забезпечує прогресивне психосоціальне зростання кожного.

Технологічний модуль – процес функціонування і розвитку навчального модуля, який визначає ланцюг переходів від одного міні-модуля до іншого за допомогою повної характеристики психолого-педагогічних засобів, можливих способів їх застосування та фіксації переходу від одного стану модульно-розвивального процесу до іншого.

У функціонуванні *навчального модуля* важливе значення мають:

- *цільовий модуль* – завершена систематизація психолого-дидактичного змісту цілісного функціонального циклу навчального модуля, що визначається проблемно-модульною програмою, організаційно реалізується як система міні-модулів, процесуально втілюється інноваційними педагогічними технологіями і результативно окреслює розвивальний потенціал освітнього процесу;
- *процесуальний модуль* – конкретна розвивальна взаємодія викладача і студентів, яка передбачає проходження ними проблемно-предметної і ціннісно-регулятивної фази оволодіння загальнолюдським досвідом і забезпечує оптимальне психосоціальне зростання їхнього потенціалу;
- *результативний модуль* – фіксація психосоціального і навчального потенціалу викладача і студентів на основних етапах розвитку модульного процесу у результаті проходження ними навчального модуля і проблемно-модульної навчальної програми у цілому.

У системі модульно-розвивального навчання використовуються прогресивні *моделі* об'єктивного оцінювання праці викладача та студента – *нормативно-статистична, рейтингова, критеріальна*, що ґрунтуються переважно на результатах дидактичного і психологічного *тестування*. Тестовий модуль відіграє одну з головних ролей у здійсненні та об'єктивному оцінюванні модульно-розвивального процесу [1].

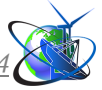
Тестовий модуль – це сукупність короточасних навчальних або психологічних завдань для виявлення темпів зростання соціалізації особистості як індивідуальності.

Створюючи розвивальні міні-підручники, важливо проектувати систему графічних модулів.

Графічний модуль – комплексне, структуроване відображення змістового модуля за допомогою графічних засобів (таблиці, схеми, графіки, рисунки, гістограми, символи тощо). Навколо цього модуля системного означення набуває зміст модульно-розвивального процесу, який об'єднує його функціонування, раціоналізує суб'єктивну активність студентів.

Перспективами розвитку модульно-розвивальної системи навчання є:

- ✓ інтенсивна теоретична розробка цієї системи;

- ✓ наукове проектування;
- ✓ інноваційна порівняльна характеристика традиційної системи і модульно-розвивальної в аспектах мети, завдань, змісту, форм, технологій, результатів навчання;
- ✓ практична перевірка модульно-розвивальної системи і впровадження цієї системи у масову педагогічну практику.

Висновки.

Модульно-розвивальна система перебуває на етапі інтенсивного впровадження, розробляється як *єдність* міжнаукової теорії, поліфундаментальної методології, повноцінної технології і освітньої практики. Основу її становить вчення про повний функціональний цикл навчального модуля, що складається з *етапів*: установчо-мотиваційного, змістово-пошукового, контрольно-смыслового, адаптивне-перетворюючого, системно-узагальнюючого, контрольно-рефлексивного, кожний з яких має свої завдання, психолого-дидактичний зміст і розвиває певні сторони внутрішнього світу особистості.

Література:

1. Галузінська М.І. Модернізація міжнародного освітнього простору: збірник «Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи»: матеріали п'ятої Міжнародної науково-практичної конференції. Місто Умань 10-11 жовтня 2019 року. // FOLIA Comeniana: Вісник Польської - української науково-дослідницької лабораторії психодидактики імені Я. А. Коменського. – Умань, ВПЦ «Візаві». 2019. – С.56-59.
2. Галузінська М.І. Модульно-розвивальне навчання майбутніх фахівців в умовах диверсифікації освіти./ М.І. Галузінська, С.М.Слупіцька. Тези у збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції «High scientific goals». – Білорусь.(грудень 2020).
3. Галузінська М.І. Педагогічні технології навчання у закладах загальної середньої освіти/ М.І. Галузінська, І.М. Харченко: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів – Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. – 259 с.
4. Haluzinska M.I, Fedorov M.V. Conference proceedings INTERNATIONAL SCIENTIFIC INTEGRATION 2021. "THE INFLUENCE OF EDUCATIONAL INNOVATION ON THE CREATIVE DEVELOPMENT OF FUTURE TEACHERS» USA, OCTOBER 18-19.

Literature:

1. Haluzinska M.I. Modernization of the international educational space: collection "Modernization of the educational environment: problems and prospects": materials of the fifth International scientific-practical conference. Uman, October, 10-11, 2019. // FOLIA Comeniana: Bulletin of the Polish-Ukrainian Research Laboratory of Psychodidactics named after Y.A. Komenskyi. - Uman, PPC "Vizavi". 2019. - P.56-59.
2. Haluzinska M.I. Modular and developmental training of future specialists in the conditions of diversification of education. M.I. Haluzinska, S.M. Slupitska. Abstracts in the collection of scientific works of the International scientific-practical conference "High scientific goals". - Belarus (December 2020).
3. Haluzinska M.I. Pedagogical technologies of teaching in institutions of general secondary

education / M.I. Haluzinska, I.M. Kharchenko: textbook for students of higher pedagogical educational institutions - Uman: PPC "Vizavi", 2019. - 259 p.

4. Haluzinska M.I., Fedorov M.V. Conference proceedings INTERNATIONAL SCIENTIFIC INTEGRATION 2021. "THE INFLUENCE OF EDUCATIONAL INNOVATION ON THE CREATIVE DEVELOPMENT OF FUTURE TEACHERS» USA, OCTOBER 18-19.

Annotation. *The article reveals modular learning as an innovative psychological and didactic system that optimizes the psychosocial growth of the teacher and students by implementing the requirements of the principles of problematic and modularity. The purpose of the modular development system of higher education institutions and the prospects for the development of the modular development system of education are determined.*

Key words: *modular development system, institutions of higher education.*

УДК 378:070.422

**PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL FUNDAMENTALS OF THE
CREATIVE ACTIVITY DEVELOPMENT OF THE FUTURE TEACHER
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ
ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ**

Zbroi V. /Зброй В.В.*teacher /викладач***Plakhotna S. / Плахотна С.І.***teacher /викладач*

*Municipal Institution" Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"*

33, Nebesna Sotnia, 20300

*КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»*

вул. Небесної сотні, 33, 20300

Анотація. У статті розкрито поняття активності особистості та її види. Навчально-пізнавальна діяльність сприяє розвитку особистості, розвиває мислення, вміння самостійно одержувати знання і творчі здібності, керувати своєю увагою, розвиває волю, пам'ять, уяву. Визначено шляхи вдосконалення творчої активності у навчальному процесі.

Ключові слова: творча активність особистості, навчально-пізнавальна діяльність, майбутній вчитель.

Вступ.

Розвиток особистості на всіх етапах її життєдіяльності – це умови, засади всебічного розвитку особистості, забезпечення її творчого потенціалу, реалізації здібностей, зростання компетенцій, удосконалення отриманих знань, умінь, навичок.

Основний текст.

Активність – загальна характеристика живих істот, їх власна динаміка, джерело перетворення, підтримка ними життєво важливих зв'язків з оточуючим світом. У психології активність виступає у співвідношенні з діяльністю, проявляючись як динамічна умова її становлення, реалізації і видозмінення, як властивість її власного руху.

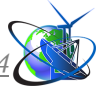
Активність характеризується:

- обумовленою специфікою внутрішніх станів суб'єкта безпосередньо у момент дії;
- довільністю, тобто наявністю мети суб'єкта;
- надситуативністю, тобто виходом за межі вихідних цілей;
- стійкістю діяльності по відношенню до мети.

Активність особистості – здібність людини здійснювати суспільно – доцільні перетворення у світі на ґрунті привласнення багатств матеріальної і духовної культури, яка виявляється у творчості, вольових актах, спілкуванні тощо.

Види активності розрізняють у залежності від видів діяльності. Їх можна умовно класифікувати у групи:

- біологічна активність;

- психологічна;
- соціальна.

Біологічна активність є загальною характеристикою всіх живих істот. Формами психічної активності, вважає О.Скрипченко, є моторні дії, перцептивні, мнемічні, розумові, мовні, імажинативні дії.

Соціальна активність – це складне поняття, складовими елементами якого П.Казакова виділяє:

- моторну активність – рухливість у процесі пізнання дійсності, навчання, ігор, праці спілкування тощо;
- розумову активність – оптимальність засвоєння соціального (емоційного, морального, трудового, художнього та іншого) досвіду людства;
- трудову активність – інтенсивність, результативність участі у суспільно – корисній праці, навчанні, іграх;
- етичну активність – виявлення причетності і дбайливого ставлення до всього, що створено природою і людиною, доброзичливість у спілкуванні з дітьми і дорослими, яка виражається у співчутті, співпереживанні, допомозі тощо;
- творчу активність.

У психолого-педагогічних дослідженнях визначаються різні рівні розвитку активності особистості. Найбільш прийнятною є класифікація Г.Щукіної, яка виділяє три рівні:

1. репродуктивно-наслідувальний;
2. пошуково-виконавчий;
3. творчий [2].

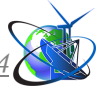
Репродуктивно-наслідувальна активність – така активність, за допомогою якої досвід діяльності однієї особи нагромаджується через досвід іншої.

Пошуково-виконавська активність характеризується активним пізнавальним відгуком і пошуками студента на занятті. Він виявляє інтерес до навчання, ініціативу у пізнанні. Розглядаючи завдання, яке пропонує викладач, студенти самостійно знаходять шляхи його розв'язання і вибирають найбільш раціональний.

Творча активність є вищим рівнем активності. Вона характеризується не тільки активним пошуком, але й оперуванням різними способами вирішення проблеми. Студенти знаходять самостійні шляхи вирішення, відмінні від загальноновживаних.

У педагогічній енциклопедії поняття творчої активності трактується як здібність індивіда змінювати оточуючу дійсність у відповідності з власними потребами, поглядами і цілями, які проявляються у діяльності, навчанні, праці. Цей термін використовується для позначення інтенсивно плідної роботи з створення нового, оригінального, здатного до народження творчих задумів, до їх втілення у реальність. Для її характеристики необхідно розкрити поняття творчість.

Творча активність – це властивість особистості, яка проявляється у стані готовності, прагненні до самостійної, оригінальної діяльності і виборі

оптимальних шляхів її реалізації.

Творча активність не тільки проявляється, але і розвивається у творчій діяльності, що забезпечує формування її як важливої якості особистості. Суть творчої активності як особистісної якості характеризує ставлення студента до творчої діяльності, в якій яскраво проявляється його індивідуальність.

Творча діяльність виявляється у безпосередній залежності від інших форм діяльності, від накопичення досвіду. Навчально-пізнавальна діяльність сприяє розвитку особистості, розвиває мислення, вміння самостійно одержувати знання і творчі здібності, керувати своєю увагою, розвиває волю, пам'ять, уяву.

Творча активність у діяльності полягає:

- у пошуках нового;
- у проявленні самостійності при виборі об'єкту роботи;
- у ступені переробки зразків;
- в оригінальності способів і наслідків професійної діяльності;
- в умілому використанні знань, умінь і навичок;
- в умінні бачити нову задачу у звичайному і повсякденному.

Творча активність не існує як щось статичне, незмінне, вона постійно змінюється разом з розвитком людини. Особливо інтенсивно формуються практичні вміння і навички. Характер творчої активності, рівні її прояву досить мінливі. Навіть, у одного і того ж студента вона не може проявлятися однаково, вона різна, залежно від внутрішніх і зовнішніх умов.

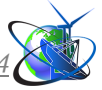
Творчу діяльність, яка ґрунтується на комбінуючій властивості мозку, психологія називає уявою чи фантазією. Для того, щоб зрозуміти психологічний механізм уяви і пов'язаної з нею творчої діяльності, а, значить, і творчої активності, необхідно з'ясувати *зв'язок*, який існує між уявою і реальністю у поведінці особистості майбутнього вчителя:

- створення уяви будується із елементів, які взяті з дійсності і знаходяться у минулому *досвіді студента*;
- зв'язок між готовим продуктом фантазії і явищем дійсності, яка стає можливою завдяки *соціальному досвіду*;
- *емоційний зв'язок*;
- побудова фантазії як суттєво нове, чого не було у досвіді студента і яке не відповідає якому-небудь реально існуючому предмету. Така уява стає *дійсністю* і обидва фактори – інтелектуальний і емоційний – є однаково необхідними для акту творчості [1].

Здібність до доведення справи до кінця – це не просто наполегливість, зібраність і вольова настроєність на завершення початого, а саме здібність до доробки деталей, нюансів, удосконалення первинного задуму.

Таким чином, серед розумових *здібностей*, які впливають на розвиток творчої активності, ми виділяємо такі:

- ✓ здібність не проходити повз випадкові явища, а бачити в них ключ до *розв'язання* проблем;
- ✓ здібність до згортання розумових операцій і заміни довгого ланцюга міркувань однією узагальнюючою операцією;
- ✓ здібність застосовувати навичку, набуту при розв'язанні однієї задачі до

- розв'язання іншої;
- ✓ широта кругозору;
- ✓ здібність до цілісного сприйняття;
- ✓ здібність до асоціювання при віддаленості асоційованих понять;
- ✓ здібність вчасно відмовитись від хибної гіпотези;
- ✓ здібність до адекватних оцінок;
- ✓ здібність до генерації ідей;
- ✓ здібність до доведення справи до кінця.

Творча активність – це властивість особистості, тому доцільно і необхідно говорити саме про педагогічні впливи на її формування і розвиток. Під педагогічними *основами творчої активності* розуміють:

- потреби і інтереси;
- мотиваційна основа;
- самостійність;
- вольові якості особистості;
- наявність високої самооцінки.

Багато дослідників передумовою творчої активності називають самостійність. Активність і самостійність у навчальній роботі взаємопов'язані поняття. Тому ми говоримо про те, що творча активність обов'язково повинна включати самостійність.

Самостійність особистості характеризується двома факторами: по-перше, знаннями, вміннями і навичками, по-друге, ставленням до процесу діяльності, результатів і умов її здійснення, а також зв'язками, які створюються під час діяльності з іншими людьми. Суть творчої активності як особистісної якості характеризує ставлення людини до творчої діяльності, в якій яскраво проявляється її індивідуальність. Тому ми розглядаємо творчу активність як педагогічну проблему і ставимо на меті розробку педагогічних і практичних впливів, які сприятимуть її комплексному розвитку.

Розглянувши шляхи вдосконалення творчої активності у навчальному процесі, можна вивести такі закономірності ефективності їх застосування:

1. необхідною умовою стимуляції творчої активності учнів у творчій навчальній діяльності є забезпечення відповідної творчої атмосфери;
2. доброзичливість викладача, відсутність категоричних оцінок і критики на адресу учнів сприяють прояву його творчої активності;
3. забезпечення умов для вправ і практичного застосування набутих знань, умінь і навичок;
4. використання особистого прикладу творчого підходу до вирішення проблеми;
5. забезпечення учням можливості активно ставити запитання;
6. дотримуватися позиції консультанта, помічника, залишаючи за собою функцію загального контролю, що дає можливість учням будувати творчий процес самостійно [3].

Висновки.

Творча активність – це властивість особистості, тому доцільно і необхідно говорити саме про педагогічні впливи на її формування і розвиток. До

педагогічних основ формування творчої активності ми віднесли потреби і інтереси учнів, мотиваційну основу, самостійність та інші вольові якості особистості, наявність високої самооцінки тощо. Суть творчої активності як особистісної якості характеризує ставлення людини до творчої діяльності, в якій яскраво проявляється її індивідуальність. Творча активність не тільки проявляється, але і розвивається у творчій діяльності.

Література:

1. Галузінська М.І. Основи педагогіки і психології: навч. посібник / М.І. Галузінська, С.І. Плахотнюк – Умань:ВПЦ «Візаві», 2019. – 305 с.
2. Галузінська М.І. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до впровадження креативних технологій навчання: монографія / М.І. Галузінська. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. – 185 с.
3. Монографія INNOVATIVE ANSATZE ZUR PERSONLICHEN ENTWICKLUNG UND VERBESSERUNG DER GESUNDHEIT April, 2021 Karlsruhe, Germany Haluzinska M.I. (Conclusion; Glossary).

Literature:

1. Haluzinska M.I. Fundamentals of pedagogy and psychology: tutorial / M.I. Haluzinska, S.I. Plakhotniuk - Uman: PPC "Vizavi", 2019. - 305 p.
2. Haluzinska M.I. Theory and practice of training future teachers to implement creative learning technologies: monograph / M.I. Haluzinska. - Uman: PPC "Vizavi", 2020. - 185 p.
3. Monograph INNOVATIVE ANSATZE ZUR PERSONLICHEN ENTWICKLUNG UND VERBESSERUNG DER GESUNDHEIT April, 2021 Karlsruhe, Germany Haluzinska M.I. (Conclusion; Glossary).

Annotation. The article considers the future teacher's activity types. Educational and cognitive activities benefit to the development of personality, they develop thinking, the ability to acquire knowledge independently and creativity, they manage attention, develop will, memory, imagination. Ways to improve creative activity in the educational process are identified.

Key words: types of personal activity, creative activity of the future teacher.

УДК 37- 147:796

**INTRODUCTION OF HEALTH PRESERVING TECHNOLOGIES TO THE
FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHER'S TRAINING****ВПРОВАДЖЕННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІДГОТОВКУ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ****Karasievych S. A. /Карасєвич С.А.***Ph.D,as.prof./к.пед.н., доцент,**Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University**Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини*

Анотація. У статті визначено напрями здоров'язберігаючих технологій у підготовці майбутнього вчителя фізичної культури. Розкрито вимоги до майбутнього вчителя щодо впровадження інноваційних технологій при проведенні занять і позакласних заходів, для підвищення якості освіти. Вчитель фізичної культури, використовуючи сучасні здоров'язберігаючі технології, удосконалює фізичні якості особистості, розвиває творчий потенціал учнів.

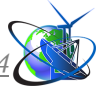
Ключові слова: інноваційна діяльність, здоров'язберігаючі технології, валеологічна робота.

Вступ.

Особистісно-гуманістичний підхід лежить в основі пошуків нових методів та форм виховання школярів. Суспільна потреба у вихованні підростаючого покоління, здатного активно перетворювати дійсність, долати кризові явища в суспільстві, зумовлює особливу увагу до інноваційних процесів у підготовці майбутнього вчителя фізичної культури.

Нове в педагогіці – це не лише ідеї, підходи, методи, технології, які ще не використовувались, а й той комплекс елементів або окремі елементи педагогічного процесу, які містять прогресивні засади, дають змогу ефективно вирішувати завдання виховання, розвитку і саморозвитку особистості. Педагогічні інновації – результат творчого пошуку оригінального, нестандартного розв'язання різноманітних проблем. Безпосереднім продуктом такого пошуку можуть бути інноваційні технології, оригінальні виховні ідеї, форми та методи виховання, нестандартні підходи у керуванні фізичним вихованням. Побічним продуктом інновацій як процесу творчої діяльності є зростання педагогічної майстерності вчителя, рівня його культури, мислення, світогляду, інакше кажучи, творчий пошук педагогічних інновацій веде до новоутворень у цілісній системі особистості. Зміст, рівень, сфера втілення інновацій залежить від характеру розв'язуваних проблем.

Характер взаємодії між студентом і викладачем є визначальним в освітньому просторі закладу вищої освіти. Саме завдяки йому вдається змінити ставлення студентів до так званих непрофільюючих предметів, предметів, які не входять до кола професійних інтересів студента, але сприяють соціальному становленню і розвитку особистості, соціалізації, формуванню відповідного рівня фізичної культури. Зміна ставлення до навчального предмету означає включення студентом предмету у власний освітній простір і визначається характером особистісної взаємодії студента і викладача. Особливістю цієї

взаємодії є те, що вона відбувається на публічному рівні спілкування. Студент включає у поле своїх інтересів викладача з його вимогами, зважає на його позицію, думку. Таким чином, публічна позиція викладача у взаємодії зі студентом перетворюється в особистісну позицію студента.

Для результативного впливу взаємодії викладача на позицію студента в освітньому просторі важливими є гідність викладача, його професіоналізм, відданість професії, демократизм, вимогливість, людяність тощо. Викладач розкриває перспективи наукового знання, він доводить, що ці знання, хоч їх вивчення є важким, водночас є досяжними для студента.

Основний текст.

Підготовка майбутнього вчителя фізичного виховання до інноваційної діяльності *передбачає*:

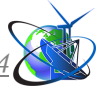
- сформованість позитивної мотивації та ціннісно-сміслових орієнтацій учителя;
- систематизація знань педагогічної інновації;
- сформованість умінь і навичок практичного застосування, технологізація досвіду роботи і персоналізація нововведення;
- розвиток рефлексивного мислення, здатності педагога до інтерсуб'єктного навчання і набуття досвіду самореалізації у професійній роботі;
- розвиток професійного потенціалу.

Включення педагога в інноваційний процес часто відбувається спонтанно, без урахування його професійної та особистісної готовності до інноваційної діяльності. Педагогічні інновації породжують проблеми, пов'язані з необхідністю поєднання інноваційних програм із державними програмами виховання і навчання, співіснування різних педагогічних концепцій.

Основні завдання підготовки майбутнього вчителя фізичної культури до інноваційної діяльності:

1. допомогти студенту у розвитку його ціннісних орієнтацій і гуманістичної спрямованості;
2. надати студенту можливість усвідомити методологію вирішення професійно-педагогічних проблем, яка ґрунтується на гуманістичній парадигмі;
3. розкрити перед студентом способи побудови роботи школи і самого вчителя, ураховуючи своєрідність умов їх діяльності;
4. віднайти разом із студентом способи реалізації досвіду діяльності в організації дослідно-експериментальної роботи;
5. орієнтувати студентів на осмислення результатів педагогічних нововведень, сприяти виробленню критеріїв їх оцінки і самооцінки;
6. розробити теоретичну модель і програму підготовки педагога;
7. дібрати оптимальну сукупність форм і методів організації педагогічної діяльності;
8. забезпечити реалізацію форм і методів навчання;
9. коригувати засвоєні компоненти інноваційної діяльності.

Майбутній вчитель фізичної культури повинен володіти знаннями з

інноваційних технологій на уроках фізичної культури, позакласних заняттях, спортивних змагань, успішно застосовувати їх на своїх уроках для підвищення якості освіти. Вчитель фізичної культури, використовуючи сучасні інноваційні технології удосконалює фізичні якості особистості, розвиває творчий потенціал учнів.

Валеологічна технологія у системі освіти, виділяє групи, що відрізняються різними підходами до охорони здоров'я, методами і формами роботи. Вчителі фізичної культури застосовують на практиці фізкультурно-оздоровчі технології, які спрямовані на фізичний розвиток учнів:

- гартування;
- тренування сили, витривалості, швидкості, гнучкості та інших якостей здорової, тренованої особистості.

Сучасний підхід до підготовки майбутніх учителів фізичної культури забезпечує відповідний рівень їх знань, створює можливості для формування у них активної життєвої позиції, розвиває світогляд і педагогічне мислення, психолого-педагогічні здібності і педагогічну майстерність. Ураховуючи специфіку роботи майбутніх учителів фізичної культури, актуальною є проблема:

- формування умінь і навичок розв'язувати практичні завдання у різних психолого-педагогічних ситуаціях;
- дослідження рівня розвитку міжособистісних відносин серед учнів;
- виявлення життєвих цінностей учнів;
- виховання ціннісного ставлення до здорового способу життя;
- відкриває учням можливості для особистісного зростання і фізичного розвитку.

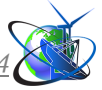
Майбутній вчитель фізичної культури повинен *знати*:

- зміст інноваційних технологій у галузі фізичної культури і спорту;
- принципи, методи і форми організації інноваційного навчання;
- медико-біологічні, психолого-педагогічні, соціокультурні основи інноваційних технологій у галузі фізичної культури і спорту.

Майбутній вчитель фізичної культури повинен *уміти*:

- ✓ планувати, організовувати і проводити заняття з використанням інноваційних технологій;
- ✓ застосовувати на заняттях сучасні засоби і методи фізичного виховання, адекватні змісту інноваційних технологій;
- ✓ оцінити ефективність використовуваних технологій;
- ✓ контролювати якість освітнього процесу;
- ✓ аналізувати і коректувати свою професійну діяльність;
- ✓ організовувати і проводити наукові дослідження у сфері професійної діяльності.

Формою організації занять з фізичної культури у школі є урок, який має проходити на високому емоційному рівні, з достатнім навантаженням для підвищення адаптивних можливостей організму учнів, з використанням активних методів навчання на уроці, інноваційним змістом уроку та

застосуванням гри на ньому.

Важливим завданням початкової школи у зміцненні здоров'я учнів є прищеплення стійкого інтересу до занять фізичними вправами у закладі освіти і вдома. У зв'язку з цим використовують форми фізичного виховання у школі, а також самостійні заняття вдома з метою підвищення рухової активності, зміцнення здоров'я, поліпшення фізичної підготовленості учнів [1].

Мета інтерактивного навчання полягає у тому, що валеологічний процес відбувається з постійної та активної взаємодії всіх учнів:

- співавторство;
- взаємонавчання;
- підготовка комплексів фізичних вправ;
- вибір виду діяльності;
- послідовність фізичних видів роботи;
- підготовка рефератів, повідомлень з обраної ними теми;
- поділ своїми знаннями з однокласниками;
- страхування один одного і самострахування тощо.

Метою валеологічної роботи майбутнього вчителя фізичної культури є підготовка до створення умов для поліпшення фізичної підготовки учнів, покращення стану їхнього здоров'я, до розкриття творчої особистості кожного учня, підвищення інтересу до уроків фізичної культури. Уроки фізичної культури спрямовані на визнання індивідуальності учня і на співпрацю, що відповідає вимогам особистісно орієнтованого навчання і виховання, створення ситуації успіху.

Сучасний урок фізичної культури за формою організації може мати складові:

- фронтальне навчання;
- колове тренування;
- рухливі ігри;
- робота у малих групах;
- групова навчальна діяльність;
- робота у парах;
- метод аутогенного тренування тощо.

Інноваційна діяльність вчителя фізичної культури полягає у:

- створенні ситуації успіху;
- здійсненні міжпредметних зв'язків як засобу реалізації компетентнісного підходу до фізичного виховання;
- оцінці діяльності учня не лише за кінцевим результатом, а й під час процесу досягнення цього результату;
- здійсненні узагальнення і систематизації матеріалів про досягнення учнів;
- власному прикладі з метою створення позитивного ставлення до фізичної культури і спорту.

Фізичне виховання базується на розвитку загальної фізичної підготовки з одночасним удосконаленням природних нахилів студентів до певного виду

спорту на основі принципу природовідповідності.

На сучасному етапі розвитку загальноосвітньої школи значне місце приділяється впровадженню в освітній процес інноваційних технологій, орієнтованих на перспективу розвитку нетрадиційних форм та систем оздоровлення, що допоможе учням встановити зв'язки з природою, навчитись керувати своїми емоціями, поведінкою, рухами, досягти гармонії між тілом і духом [2].

Основні цілі майбутнього вчителя фізичної культури при використанні інноваційних технологій – це добір форм, методів і напрямів роботи, які спрямовані на формування в учнів свідомого ставлення до свого здоров'я, стану фізичної підготовленості. На уроках фізичної культури використовуються інноваційні технології: нестандартні уроки, інтегровані уроки, ІКТ, комп'ютерні та здоров'язберігаючі технології тощо.

Учні цікавлять уроки-практикуми, на яких вони отримують не тільки спрямоване навантаження, а ще й наукове, методичне обґрунтування своєї діяльності. Викликає інтерес в учнів початкової школи проведення нестандартних уроків:

- ✓ уроки-свята;
- ✓ уроки-забави;
- ✓ уроки-змагання;
- ✓ уроки-гра з музичним супроводом;
- ✓ колективні творчі справи [4].

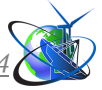
Інтегровані з іншими предметами уроки фізичної культури розширюють та поповнюють знаннями учнів, доводять, що тільки розвинена людина може досягти високих результатів.

Використання комп'ютерних технологій, інформаційно-комунікативних технологій, презентацій, допомагає засвоїти теоретичний матеріал, зацікавлює майбутніх вчителів у знаннях теорії. Майбутні вчителі готують презентації за окремими темами теорії, використовують відеоматеріали при вивченні техніки видів спорту, аналізується матеріали, що використовуються на педагогічній практиці.

Здоров'язберігаючі технології (технологія Бутейко, Стрельнікової, М. Гагулан) [2] на заняттях постійно використовуються. Студенти розподіляються на групи для проведення занять на уроках фізичної культури, дозування вправ розрахованих на основну, підготовчу і спеціальну групи. На заняттях майбутні вчителі навчаються використовувати засоби самоконтролю за фізичними навантаженнями.

Майстерність майбутнього вчителя на занятті проявляється головним чином у вдалому володінні методикою навчання і виховання, творчому застосуванні новітніх досягнень педагогіки та перспективного педагогічного досвіду, раціональному керівництві пізнавально-практичної діяльності учнів, їхнім інтелектуальним розвитком.

Значну увагу у підготовці майбутнього вчителя до фізичного виховання дітей звертають на застосування інноваційних технологій, які сприяють не лише удосконаленню рухових якостей та дотриманню здорового способу

життя, але і підвищенню мотивації до занять фізичною культурою і спортом. Інновації мають на меті вирішення актуальної проблеми, а також позитивні зміни у змісті, організації і технології валеологічного навчання.

Відбувається зміна ролі майбутнього вчителя, якому, окрім високого рівня професіоналізму у своїй предметній сфері, необхідно бути готовим до діяльності у сучасній системі освіти. Майбутній вчитель повинен уміти сам розробляти інформаційні матеріали та використовувати інші ресурси зі сфери інформаційних технологій. Упровадження новітніх інформаційних технологій і можливостей сучасних комп'ютерних систем відкривають необмежений простір для педагогічної творчості, дозволяють модернізувати існуючі і упроваджувати інноваційні технології та форми навчання.

Сучасне життя досить складно уявити без використання комп'ютерної техніки. В умовах значного зростання кількості нової інформації традиційний навчально-методичний супровід не спроможний забезпечити виконання таких освітніх завдань, як оновлення змісту освіти, забезпечення особистісноорієнтованого навчання, активізації процесу розвитку творчих здібностей, умінь та навичок учнів, застосування набутих знань для розв'язування нетрадиційних завдань. Сучасні комп'ютерні технології дають можливість учителю в процесі підготовки до уроку якісно поліпшити процес викладання матеріалу.

Професійні функціональні компетентності майбутніх вчителів фізичної культури розглядаються як інтегративні характеристики особистісних і професійних якостей, що дозволяють реалізовувати загальнопедагогічні та специфічні (функцію допомоги і страхівки під час виконання учнями фізичних вправ, здоров'язбережувальну, профілактичну та суддівську) функції [5]. Інтегроване навчання - це навчання, яке цілісно забезпечує пізнавальну спрямованість особистості школяра, створюючи умови для самореалізації особистісного потенціалу та саморозвитку. Ідея інтегрованого навчання передбачає досягнення мети якісної освіти, тобто освіти конкурентоздатної, спроможної забезпечити кожній особистості самотійно досягти тієї чи іншої цілі, творчо самоутверджуватися у різних соціальних сферах.

Найголовнішим у фізичному вихованні учнів був і є урок. Від якості його проведення в основному залежить успіх вирішення завдань фізичного виховання. Систематичні заняття фізичною культурою і спортом суттєво впливають на розвиток дитини.

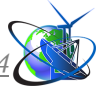
На уроках використовують *елементи новітніх педагогічних технологій*:

- групові технології;
- ігрові технології (змагання);
- технології індивідуального навчання;
- колективний спосіб навчання;
- технологія формування творчої особистості.

Використовують методи роботи учнів: фронтальний, позмінний, потоковий, коловий.

Освітньо-професійна програма розрахована на:

- формування здатностей майбутніх вчителів фізичної культури

застосовувати основні методи аналізу й оцінки стану здоров'я різних верств населення;

- роботу з нормативними, статистичними, діагностичними та іншими документами, що характеризують стан здоров'я людини;
- набуття знань організаційної структури різних за призначенням реабілітаційно-лікувально, рекреаційних та спортивних закладів, принципів і методів організації їх діяльності;
- роботу інструкторами з дітьми дошкільного та шкільного віку.

Підвищення ефективності і якості підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до фізичного виховання учнів у закладах освіти знаходиться у центрі уваги педагогів. Колове тренування є ефективною формою організації фізичної підготовки студентів. З застосуванням цього методу збільшується охоплення студентів різноманітною і цілеспрямованою діяльністю з використанням індивідуального підходу до кожного студента залежно від досягнутого ними рівня фізичного розвитку. Організаційну основу колового тренування складає циклічне проведення комплексу фізичних вправ, підібраних відповідно до певної схеми і виконання у порядку зміни станцій, які розташовуються на спортивному майданчику у формі замкнутого кола.

Основним завданням методу колового тренування є ефективний розвиток рухових якостей в умовах обмеженого і жорсткого ліміту часу при чіткій регламентації і індивідуальному дозуванні виконуваних вправ за рівнями складності. Пропоновані вправи впливають на певні групи м'язів плечового поясу, спини, черевного пресу, ніг. Простота рухів дозволяє повторювати їх багато разів у різному темпі і з різних початкових положень.

Колове тренування як інтегрована форма фізичної підготовки майбутніх вчителів привчає студентів до самостійного мислення під час розвитку рухових якостей, виробляє алгоритм раніше запланованих рухових дій. Комплекси колового тренування включають у себе вправи, які сприяють професійно-прикладній фізичній підготовці. Ці вправи студенти можуть виконувати самостійно і з однокласниками на спортивному майданчику, у спортивному залі і власному будинку.

Висновки.

Упровадження інформаційно-комунікаційних технологій є пріоритетним напрямом розвитку педагогічної освіти, навчання конкретизуються у нових інформаційних, модульних і дистанційних формах навчання. Навчання майбутніх вчителів фізичної культури з фізичного виховання має свої особливості і ознаки, оскільки саме ця спеціальність спрямована на збереження і зміцнення здоров'я людини.

Література:

1. Галузінська М.І. Монографія INNOVATIVE ANSATZE ZUR PERSONLICHEN ENTWICKLUNG UND VERBESSERUNG DER GESUNDHEIT April, 2021. Karlsruhe, Germany Haluzinska M.I.
2. Казаков В. Г. Новий час – нові технології професіональної підготовки. / В. Г. Казаков. – Професійна освіта №1 2006.– С.12.

3. Лазарєв В.С., Мартиросян Б.П. Педагогічна інноватика: об'єкт, предмет й основні поняття. / В.С Лазарєв, Б.П.Мартиросян. Педагогіка №4, 2004:– С. 12–14.

4. Пащенко М.І., Красноштан І.В. Інноваційні технології навчання: словник-довідник. навчальний посібник. – Умань: ПП Жовтий, 2019. – 194 с.

5. Стратегія реформування освіти в Україні: Рекомендації з освітньої політики. – К.: «К.І.С.», 2003. – 296 с.

Literature:

1. Haluzinska M.I. Monograph INNOVATIVE ADVANCES ON PERSONAL ENTWICKING AND ADMINISTRATION OF WORLD April, 2021. Karlsruhe, Germany Haluzinska M.I.

2. Kazakov V.G. New time - new technologies of professional training. / V.G .Kazakov. - Vocational education №1 2006.– P.12.

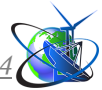
3. Lazarev V.S., Martyrosyan B.P. Pedagogical innovation: object, subject and basic concepts./ V.S. Lazarev, B.P. Martyrosyan. Pedagogy №4, 2004: - P. 12–14.

4. Pashchenko M.I., Krasnoshtan IV Innovative learning technologies: a dictionary-reference book. - Uman: PP Zhovtyi, 2019. - 194 p.

5. Education Reform Strategy in Ukraine: Recommendations on Education Policy. - K .: «K.I.C.», 2003. - 296 c.

Annotation. *The article identifies the areas of introduction health-preserving technologies into the process of the future PE teacher training. The main requirements for the future teacher while introducing innovative technologies into classes and extracurricular activities to improve the quality of education are revealed. Using modern health-preserving technologies PE teacher improves the physical qualities of the individual, develops the creative potential of students.*

Key words: *innovative activity, health-preserving technologies, valeological work.*

УДК 378.147:796

**CREDIT AND MODULAR EDUCATION SYSTEM IN FORMING THE
FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHER'S ACTIVITY**
**КРЕДИТНО-МОДУЛЬНА СИСТЕМА НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ АКТИВНОСТІ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ**

Kravchenko M. / Кравченко М.О.
teacher //викладач

Chernenko L /Черненко Л.П.
teacher //викладач

*Municipal Institution" Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"*
33, Nebesna Sotnia, 20300

*КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»
Вул. Небесної сотні, 33, 20300*

Анотація У статті розглянуто модульно-розвивальне навчання, яке гармонійно поєднує навчальні, виховні та освітні завдання сприяє формуванню особистості, що проявляє самоорганізацію розвитку та професійне становлення майбутнього вчителя фізкультури. Визначено переваги кредитно – модульної системи навчання.

Ключові слова: модульно-розвивальне навчання, рейтингова система, вчитель фізичної культури.

Вступ.

В останні роки змінюються політичні та економічні основи суспільства, визначаються домінуючі ціннісні орієнтири, підвищується значущість професійних якостей спеціалістів у всіх галузях діяльності. Сучасні умови вимагають формування у студентів творчого мислення, здібності до активної самостійної діяльності по засвоєнню знань в процесі оволодіння майбутньою професією, пізнавальною активністю майбутнього фахівця.

Активізувати навчальну діяльність – означає підвищити рівень самостійності студентів та сприйняття ними навчальної діяльності як внутрішню потребу. Висуваються нові вимоги до ефективних педагогічних технологій. Ці вимоги успішно реалізуються з допомогою модульно-розвиваючого навчання. Основними елементами модульно-розвиваючого навчання є модульна структура навчальних курсів та рейтингова система оцінки знань [1].

Основний текст.

Аналіз літератури (Б.Скінер, Дж.Расселд, П.Юцявичене) та досвіду у цьому напрямку дозволяє зробити висновок про тенденцію модуляризації системи вищої освіти більшості країн [4].

Модульна структура навчальних курсів передбачає розбивку навчальних курсів на цілком закінчені, взаємозв'язані модулі з чітко визначеними цілями, задачами, рівнями вивчення модулів та формами контролю.

Модульно-розвивальне навчання гармонійно поєднує навчальні, виховні та освітні завдання, спричиняє ситуацію, за якої особистість проявляє самоорганізацію розвитку і професійне становлення.

Вихідною умовою впровадження модульно-розвивальної системи в освіті є наявність професійного технолога, а в ситуації фундаментального експерименту – кваліфікованого дослідника. Водночас педагогічні колективи уже сьогодні мають змогу на рівні передового досвіду втілювати окремі організаційні і методичні нововведення цієї системи. Таким чином, вимальовуються досить чіткі підстави визначення соціокультурної значущості розвивальних систем навчання та виховання для вітчизняної освіти.

По-перше, вони накреслюють магістральний шлях розвитку освіти, дозволяють систематизувати і упорядкувати процес новаторства, задають йому головні цілі та параметри розвитку.

По-друге, створюють ефективну технологію сучасної освіти, виступають основною формою нових загально-філософських і педагогічних теорій.

По-третє, допомагають вищій школі здійснювати соціокультурну переорієнтацію її діяльності.

По-четверте, на їх основі формуються у студентів системи цінностей.

Модульно-розвивальне навчання реформує не окремі аспекти, а всю освітню діяльність навчального закладу. Саме внаслідок своєї технологічності система модульно-розвивального навчання виступає як основа новаторського експериментування у вищій школі.

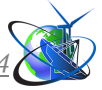
Перший незаперечний факт полягає в тому, що ця система дає змогу максимально реалізувати позитивний потенціал викладача та студента в розумовому, соціальному і духовному розвитку, внутрішньо мотивуючи їхню сумісну розвивальну взаємодію. Викладач, спираючись на відповідну теоретичну модель, у змозі структурувати соціально-культурний досвід на рівні знань, норм і цінностей, науковими засобами проектувати інформаційно-пізнавальну, нормативно-регуляційну і ціннісно-естетичну активність студентів і, нарешті, на практиці забезпечити прогресивне психосоціальне зростання учасників модульно-розвивального процесу [2].

Навчально-освітній процес набуває максимального соціологічного впливу на особистість, стимулює активність особистості. Саме завдяки модульним способам організації навчання воно є розвивальним в основних вимірах:

- *психологічному* (повноцінне і психологічно вивірене зростання розумового, соціального і духовного потенціалу викладача та студента);
- *дидактичному* (взаємозалежний розвиток основних складових модульно-розвивального процесу: мети, завдань, змісту, форм, методів, засобів);
- *соціологічному* (неперервна розвивальна взаємодія осіб, груп, колективів);
- *національному* (прискорення соціально-культурного входження національної освіти до світового науково-освітнього простору, подальший розвиток та утвердження національної ідеї у галузі освіти).

Складність кредитно-модульної системи полягає в інноваційній багатоваріантності технологій, що у сукупності забезпечують домінування:

- культурно-творчої функції освіти над пізнавально-інформаційною інтенсивної розвивальної взаємодії викладача і студентів у навчанні над

адміністративною;

- психолого-педагогічного змісту освітньої діяльності над навчально-предметним змістом;
- сценарних технік ведення навчального заняття над раціоналістичними моделями і схемами організації навчально-виховного процесу;
- об'єктивних і, зокрема, критеріально-зорієнтованих показників психосоціального зростання особистості над суб'єктивними, споглядальними і процедурно невизначеними.

Кредитно-модульна система має якісно відмінне від традиційної програмно-засобове забезпечення навчально-виховного процесу, що надбудовується над офіційно прийнятими у галузі освіти державними планами і навчальними програмами, підручниками і посібниками та передбачає створення граф-схеми навчальних курсів, наукових проектів змістовного модуля, навчальних сценаріїв модульних занять, розвивальних підручників.

До незаперечних здобутків кредитно-модульної системи слід віднести те, що вона теоретично і технологічно розв'язує проблему внутрішньої вмотивованості навчально-освітньої діяльності викладача та студентів, вимагає від них максимальної пізнавально-регуляторної пошукової активності і самостійності.

Впровадження кредитно-модульної системи передбачає перехід педагогічного колективу до нової організаційно-управлінської моделі вузів, перевагами якої є:

- ✓ єдність освітніх і науково-методичних підрозділів, що діють як система розвинених особистостей і наукових проектів;
- ✓ оптимальний за психофізіологічними і соціально-педагогічними критеріями розклад навчальних занять;
- ✓ стратегічно і тактично має місце управління розвитком навчальних закладів;
- ✓ домінуванням самоуправлінських процесів у педагогічному колективі внизу над власне управлінськими рішеннями, що надходять згори.

Основою паритетної освітньої діяльності викладача та студентів є їхня неперервна розвивальна взаємодія, яка спочатку проектується, а потім реалізується за допомогою набору інноваційних технологій. Прискорений розвиток особистості за нової освітньої системи забезпечується тим, що вони навчаються професійно працювати з психолого-педагогічним, освітнім і методичним різновидам змісту навчальних дисциплін. Наукове проектування інноваційних навчальних програм організується за рівнями, поетапно і покомпонентно.

Контроль засвоєння теоретичних знань та практичних навичок в процесі навчання та самопідготовки студентів є важливим етапом в формуванні творчої обдарованої особистості. Традиційна система контролю майже не передбачає рівномірного вивчення навчальних дисциплін на протязі семестрів і не стимулює студентів для більш глибокої самостійної підготовки. Вона, як правило, орієнтує їх на репродуктивне відтворення знань, та не враховує навчальну діяльність студентів за період навчання. Об'єктивність контролю

іноді перетворюється у суб'єктивне відношення, тому, що на процес перевірки та оцінки знань впливають особисті якості викладача

Одним із шляхів впровадження нових технологій навчання і підвищення активності студентів є впровадження рейтингу студентів за підсумками контролю їх успішності.

Мета використання модульно-рейтингова система – виробити порівняльну оцінку якості навчальної роботи студентів, стимулювати їх пізнавальну діяльність та методичну роботу викладачів

Рейтингова система оцінки знань полягає у заміні традиційного дискретно-сесійного контролю на неперервний рейтинговий контроль.

Система рейтингового контролю знань має *ціль*:

- максимально індивідуалізувати навчання;
- активізувати самостійну роботу студентів;
- розвивати індивідуальне творче мислення студентів;
- сприяти підвищенню креативності всіх учасників педагогічного процесу.

Після аналізу впровадження модульно-рейтингової системи у навчальний процес з'явилась необхідність у використанні понять:

- *модуль дисципліни* – це структурно-логічний самостійний розділ дисципліни, який включає у себе теоретичний курс разом з індивідуальними завданнями тощо;
- *трудомісткість дисципліни* – максимальна оцінка, яку може отримати студент з даної дисципліни, прямо пропорційна загальній кількості годин за навчальним планом;
- *рейтинг студента з дисципліни* – це сумарна кількість балів, яку він отримав при виконанні завдань, передбачених робочою програмою даної дисципліни;
- *рейтинг студента* – підсумкова оцінка роботи студента (у балах) з дисциплін за певний період його навчання.

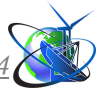
Для впровадження модульно-рейтингової системи пропонується:

- провести розподіл кожної навчальної дисципліни на структурно-логічні самостійні модулі;
- визначити рівень засвоєння матеріалу після закінчення вивчення кожного модуля з проставленням рейтингової оцінки по модулю.
- проставити підсумкову оцінку по предмету за сукупністю рейтингових оцінок у семестрі (по модулях) і в результаті сесійного контролю.

Трудомісткість дисципліни підраховується перемноженням загальної кількості годин за навчальним планом на коефіцієнт "5" ("5" - вища оцінка діючої системи оцінки знань).

Рейтинг по дисципліні "фізична культура" визначається множенням числа годин на 2.

Рейтинг студента складається з відповідної кількості балів отриманих ним з усіх дисциплін, за знання теоретичного матеріалу, якість і своєчасність виконання практичних і лабораторних робіт, участь у предметних олімпіадах, і визначається після завершення кожного семестру. При цьому враховуються бали, які набрані в попередніх семестрах.

За участь в предметних олімпіадах , конкурсах студент може отримати:

- за зайняте I місце - 20% від трудомісткості дисципліни;
- за зайняте II місце - 15% від трудомісткості дисципліни;
- за зайняте III місце - 10% від трудомісткості дисципліни.

Рейтинг студента (в балах) визначається тільки за результатами його роботи на протязі навчального семестру.

У випадку несвоєчасної здачі окремих видів навчальних завдань: передбачених модулем, він зобов'язаний здати їх до початку наступного заняття (у дні установлені викладачем). В цьому випадку рейтингова оцінка зменшується наполовину за дані види роботи.

По закінченні навчального семестру і здачі тем визначається середньо-виважений рейтинг кожного студента.

Кредитно-модульна система навчання потребує значної перебудови роботи викладача і студента. Викладач повинен не лише турбуватися про реалізацію соціального потенціалу студентів, а й конструювати перебіг психологічної організації їхнього внутрішнього світу. Тому навчання треба розпочинати зі створення ситуації вибору, ситуацій критичних, спонукаючи до пошуку шляхів і засобів, створення кульмінації радості успіху.

Ефективність навчання залежить від рівня активності студентів у самостійній пізнавальній діяльності, яка пов'язана з майбутньою професією. Перед навчанням стоїть мета: сформувати такі види діяльності, які включають систему знань і забезпечують їх застосування на практиці.

Основним компонентом педагогічного процесу на основі модульного навчання є систематизація знань студентів, яка забезпечується розбиттям навчального матеріалу на замкнуті блоки, що вивчаються послідовно.

Висновки.

Модуль є формою організації навчання та засобом навчання і має *особливості*:

- ✓ активізація пізнавальної діяльності;
- ✓ результативність діяльності.

Модульне навчання передбачає розбивку курсу дисципліни на окремі складові частини – модулі:

- синтетичний характер лекції;
- проведення лекцій проблемного характеру;
- розподіл навчальних груп на малі групи;
- постановка викладачем питань які вимагають роботи з навчальною та додатковою літературою;
- проведення різноманітного систематичного контролю;
- впровадження системи оцінювання результатів навчання.

Кредитно-модульна система навчання підвищує якість підготовки майбутніх фахівців, формує і розвиває знання, вміння та навички на основі індивідуального підходу до особистості студента, та створення умов для його самореалізації та активізації освітнього процесу.

Література:

1. Пащенко М.І. Вплив модульного навчання на виховання самостійності учнів у навчанні. “Виховання в сучасному освітньому просторі. Інститут проблем виховання НПН України, - 1997, - с. 120.
2. Пащенко М.І. Модульні програми в навчально-виховному процесі. // Рідна школа – 2000 - №2.
3. Фурман А.В. Модульно-розвивальна система. //Освіта: Спецвипуск – 1996, - 10 січня – с. 2-6.
4. Юцявичене П.А. Методы модульного обучения. – Вильнюс Минвуз Литвы, - 1998, - 55 с.

Literature:

1. Pashchenko M.I. The impact of modular learning on the upbringing of students' independence in learning. “Education in the modern educational space. Institute of Problems of Education of NPN of Ukraine, - 1997, - p. 120
2. Pashchenko M.I. Modular programs in the educational process. // Native school - 2000 - №2.
3. Furman A.V. Modular development system. // Education: Special issue - 1996, - January, 10 - p. 2-6.
4. Yutsivychene P.A. Modular learning methods. - Vilnius Ministry of Higher Education of Lithuania, - 1998, - 55 p.

Annotation. The article considers modular and developmental learning, which combines educational, upbringing and educational tasks harmoniously and promotes the formation of the personality, which shows future physical education teachers' self-organization and professional development. The advantages of the credit and module system of education are determined.

Key words. Modular developmental training, rating system, future physical education teacher.

УДК 378.147

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL FUNDAMENTALS OF FORMATION OF THE FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER'S READINESS FOR PEDAGOGICAL CREATIVITY

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ТВОРЧОСТІ

Kramska Z./Крамська З.М.

Ph.D. / доктор філософії

Fedorov M./Федоров М.В.

teacher /викладач

Fedorova M./Федорова М.І.

teacher /викладач

Municipal Institution" Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"

33, Nebesna Sotnia, 20300

КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»

Вул. Небесної сотні, 33, 20300

Анотація. У статті представлено сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх педагогів у контексті розвитку креативних професійних здібностей. Доведено доцільність використання інноваційних технологій у процесі формування готовності майбутнього педагога до творчої діяльності. Інноваційні педагогічні технології спрямовуються на забезпечення креативного розвитку студентів у різних видах освітньої діяльності за нових ринкових умов.

Ключові слова: інноваційні технології навчання, освітня інноватика, загальні закони перебігу інноваційних процесів, творче самовираження студентів.

Вступ.

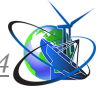
Проблема якісної професійної підготовки майбутніх вчителів залишається актуальною в будь-якому суспільстві. У зв'язку з цим на сучасному етапі відбувається підвищення вимог суспільства до розкриття творчого потенціалу майбутніх учителів; інтенсивно ведеться пошук і розробка оптимального змісту, форм і методів підготовки педагогічних кадрів, готових до професійної творчості, яка сприяє самоактуалізації і самореалізації як вчителів, так і їх вихованців.

Основний текст.

Найбільш розповсюдженими *критеріями*, за допомогою яких визначається готовність педагога до професійної діяльності є: когнітивний, мотиваційний та операційний компоненти, які зумовлені рівнем загальних і спеціальних

А. Линенко виділяє три *основні етапи* вивчення проблеми готовності:

1. дослідження психічних процесів людини. На цьому етапі готовність до діяльності – це настанова;
2. передбачає розглядати готовність як певний феномен стійкості людини до зовнішніх і внутрішніх впливів. Такий підхід був зумовлений інтенсивним дослідженням нейрофізіологічних механізмів регуляції і саморегуляції поведінки людини;

3. характеризується дослідженнями у галузі теорії діяльності, оскільки готовність до діяльності розглядають у зв'язку з рівнем розвитку емоційно-вольового та інтелектуального потенціалів особистості щодо конкретного виду діяльності.

Саме тому, поняття готовність характеризується як якісний показник саморегуляції на різних рівнях проходження процесів: фізіологічному, психологічному і соціальному.

Готовність майбутнього учителя до педагогічної творчості розглядається як потенційна здатність до здійснення творчої педагогічної діяльності, яка формується в процесі спеціально організованої професійної підготовки і зумовлена рівнем розвитку професійних і особистісних якостей майбутнього вчителя, які сприяють успішній творчій педагогічній діяльності. За таких умов, формування готовності майбутнього вчителя до педагогічної творчості розглядається як процес створення в освітньому процесі психолого-педагогічних умов, які сприяють активному засвоєнню теоретичних знань і практичних умінь з основ педагогічної творчості в процесі особистісно-орієнтованої розвивальної взаємодії у системі викладач-студент, розвитку творчих особистісних якостей майбутнього вчителя.

Майбутній фахівець повинен мати високий рівень загальної і професійної компетентності, вільно орієнтуватися у сучасному освітньо-виховному просторі та використовувати його ресурси для саморозвитку та самовдосконалення.

Вивчення складових освітньо-виховного простору сучасного закладу вищої освіти вказує на необхідність, розкриття змісту і особливостей та впливу різних чинників на формування освітньо-виховного простору і виявлення його потенціалу у формуванні фахівця з високим рівнем особистої та професійної культури.

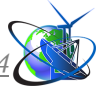
Доцільно максимально враховувати прогресивний зарубіжний досвід щодо впровадження інноваційного, гуманістичного типу освіти; багатокомпонентного змісту освіти, що охоплює і знання, і способи практичної діяльності, і формування ціннісних орієнтацій особистості; творчого підходу до оволодіння знаннями, зокрема, вміння самостійно набувати знання з різних інформаційних джерел; компетентнісної моделі професійної освіти.

Сучасні тенденції щодо виведення системи освіти в Україні на рівень світових стандартів вимагають пошуку теоретико-методологічного обґрунтування, експериментальної апробації нових моделей навчання і виховання. При цьому пріоритетним напрямком реформування освіти є її гуманізація, тобто переорієнтація освітнього процесу в освітніх закладах на особистість дитини.

Особистісно орієнтована освіта є компонентом діяльності та розвитку вищих навчальних закладів, умовою їх успішності на сучасному вітчизняному ринку освітніх послуг.

Вихідні положення *особистісно орієнтованого навчання*:

- воно повинно забезпечувати розвиток і саморозвиток особистості студента;
- воно має забезпечувати кожному студенту можливість реалізувати себе в

різних видах діяльності, спираючись на його здібності, нахили, інтереси, ціннісні орієнтації та суб'єктивний досвід;

- зміст освіти, її засоби, методи, форми навчання організовуються так, щоб студент мав можливість вибирати предметний матеріал, його вид та форму;
- освіченість як сукупність знань, умінь, індивідуальних здібностей студентів є метою сучасної освіти, найважливішим засобом становлення професійних якостей;
- освіченість формує індивідуальне сприйняття світу, можливості його творчого перетворення, широке використання суб'єктивного досвіду в інтерпретації та оцінці фактів, явищ, подій навколишньої дійсності на основі особистісно значущих цінностей і внутрішніх настанов;
- найважливішими чинниками особистісно орієнтованого навчального процесу є розвиток індивідуальності студента, створення умов для його саморозвитку та самовираження;
- будується на принципі варіативності.

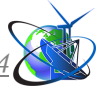
Суть стратегічної мети навчання та виховання всі заклади освіти України в цілому вбачають у гармонійному розвитку фізичних і духовних сил, здібностей, обдаровань особистості, в забезпеченні оптимального прикладання цих сил в умовах оновлюваного суспільства, у формуванні внутрішньої інтелектуально-моральної свободи студентів, а змістом педагогічного процесу вважають основи культури духовних потреб, орієнтацію на соціально значимі духовні цінності, засвоєння основних уявлень і понять теорії моралі, права, мистецтва, ознайомлення з кращими творами мистецтва, розвиток творчості, професійної майстерності.

Ефективність педагогічної системи зумовлена системою закономірностей функціонування цієї системи, кожна з яких визначає залежність результату від:

- усвідомлення мети, завдань і принципів моделювання педагогічної системи та педагогічного процесу навчального закладу;
- наявності відповідних меті науково обґрунтованих програм та планів діяльності навчального закладу;
- рівня координації діяльності учасників педагогічного процесу;
- впровадження відповідної системи аналізу та контролю основних показників педагогічного процесу;
- наявності механізмів регулювання педагогічного процесу та коригування його результатів;
- наявності системи оцінювання результатів діяльності та співвіднесення їх із прогнозованими результатами;
- рівня готовності викладачів до аналітичної діяльності.

Слід зазначити, що сучасна вітчизняна педагогічна реальність та ринок освітніх послуг розвивається швидше, ніж педагогічна теорія, тому актуальним залишається завдання створення інноваційних педагогічних моделей та з'ясування умов і границь їх використання.

Характер взаємодії між студентом і викладачем є визначальним в

освітньому просторі вищого закладу освіти. Саме завдяки йому вдається змінити ставлення студентів до так званих непрофільюючих предметів, предметів, які не входять до кола професійних інтересів студента, але сприяють соціальному становленню і розвитку особистості, соціалізації, формуванню відповідного рівня культури. Зміна ставлення до навчального предмету означає включення студентом предмету у власний освітній простір і визначається характером особистісної взаємодії студента і викладача. Особливістю цієї взаємодії є те, що вона відбувається на публічному рівні спілкування. Студент включає в поле своїх інтересів викладача з його вимогами, зважає на його позицію, думку. Таким чином, публічна позиція викладача у взаємодії зі студентом перетворюється в особистісну позицію студента.

Для результативного впливу взаємодії викладача на позицію студента в освітньому просторі важливими є гідність викладача, його професіоналізм, відданість професії, демократизм, вимогливість, людяність тощо. Викладач розкриває перспективи наукового знання, він доводить, що ці знання, хоч їх вивчення є важким, водночас є досяжними для студента.

Підготовка майбутнього вчителя до інноваційної діяльності *передбачає*:

- ✓ сформованість позитивної мотивації та ціннісно-сміслових орієнтацій учителя;
- ✓ систематизація знань про педагогічні інновації;
- ✓ сформованість умінь і навичок їх практичного застосування, технологізація досвіду роботи та персоналізація нововведення;
- ✓ розвиток рефлексивного мислення, здатності педагога до інтерсуб'єктного навчання та набуття досвіду самореалізації у професійній роботі;
- ✓ розвиток професійного потенціалу.

Включення педагога в інноваційний процес часто відбувається спонтанно, без урахування його професійної та особистісної готовності до інноваційної діяльності.

Основні завдання підготовки майбутнього вчителя до інноваційної діяльності:

- допомогти студенту у розвитку його ціннісних орієнтацій і гуманістичної спрямованості;
- надати студенту можливість усвідомити методологію вирішення професійно-педагогічних проблем, яка ґрунтується на гуманістичній парадигмі;
- розкрити перед студентом способи побудови роботи школи і самого вчителя, ураховуючи своєрідність умов їх діяльності;
- віднайти разом із студентом способи реалізації досвіду діяльності в організації дослідно-експериментальної роботи;
- орієнтувати студентів на осмислення результатів педагогічних нововведень, сприяти виробленню критеріїв їх оцінки і самооцінки;
- розробити теоретичну модель і програму підготовки педагога;
- дібрати оптимальну сукупність форм і методів організації педагогічної діяльності;

- забезпечити реалізацію форм і методів навчання;
- коригувати засвоєні компоненти інноваційної діяльності.

Висновки. Педагогічні інновації породжують проблеми, пов'язані з необхідністю поєднання інноваційних програм із державними програмами виховання і навчання, співіснування різних педагогічних концепцій.

Література:

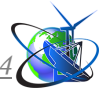
1. Васянович Г. П. Педагогіка і психологія. Вибрані твори: в 5-ти т. – Т. 4: Збірник наукових праць. – Львів : Сполом, 2010. – 512 с.
2. Пашченко М. І., Красноштан І.В., Готовність майбутнього педагога до інноваційної діяльності. Актуальні проблеми підготовки вчителів природничо-наукових дисциплін для сучасної загальноосвітньої школи : тези доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції 18-19 жовтня 2012 року м. Умань / гол. ред. Мартинюк М.Т.; – Умань ПП Жовтий О.О., 2013. – с. 99-102.
3. Сисоєва С.О. Педагогічна творчість учителя: Визначення, теоретична модель, функції підготовки // Педагогіка і психологія. – К.: Педагогічна думка, 1998. – 255 с.

Literature:

1. Vasiyanovych G.P. Pedagogy and psychology. Selected works: in 5 volumes - Vol. 4: Collection of scientific works. - Lviv: Spolom, 2010. - 512 c.
2. Pashchenko M.I., Krasnoshtan I.V., Readiness of the future teacher for innovation. Actual problems of training teachers of natural sciences for a modern secondary school: abstracts of the All-Ukrainian scientific-practical conference October 18-19, 2012, Uman / ch. ed. Martinyuk M.T.; - Uman PP Zovtyi O.O., 2013. - p. 99-102.
3. Sysoeva S.O. Pedagogical creativity of the teacher: Definition, theoretical model, functions of preparation // Pedagogy and psychology. - K. : Pedagogical Thought, 1998. - 255 p.

Annotation. The article substantiates the essence of innovation as a separate field of scientific knowledge. Modern requirements to the future teachers' professional training in the context of the development of creative professional abilities are presented. The expediency of using innovative technologies in the process of forming a creative gifted personality of a future teacher is proved. Innovative pedagogical technologies are aimed at ensuring the creative development of students in various types of educational activities in new market conditions. The principles of innovative learning technologies oblige the teacher to make each student the educational process participant, who is looking for ways and means to solve problems.

Key words: creative activity, innovative learning technologies, educational innovation, general laws of progress of the innovative processes, teacher's professionalism, active learning, creative self-expression of students, professional traits.

УДК 378. 147:5

FORMATION OF INNOVATIVE PEDAGOGICAL ACTIVITY OF THE FUTURE NATURAL SCIENCES TEACHER ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПРИРОДНИЧИХ НАУК

Krasnoshtan I./Красноштан І.В.

c.b.s., as.prof./к.біолог.н., доцент,

Manzii O./Манзій О.А.

c.e.s., as.prof./к.економ.н., доцент,

Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Анотація. У статті наголошується, що інноваційні процеси в освіті потребують нових форм і механізмів взаємодії теорії та практики. Розглядається інноваційна педагогічна діяльність, яка створює нові нормативи особистісно-творчої, індивідуально спрямованої діяльності майбутнього вчителя природничих наук, розробляє педагогічні технології, що реалізуються у цій діяльності. Підкреслюється, що джерело саморозвитку вищої школи міститься у творчості викладачів. Охарактеризовані інновації, запропоновані критерії готовності майбутнього вчителя до інноваційної педагогічної діяльності.

Ключові слова: інноваційна педагогічна діяльність, майбутній вчитель, інноватика в освіті.

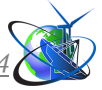
Вступ. Інноваційні процеси в освіті потребують принципово нових форм і механізмів взаємодії теорії та практики. Інноваційна педагогічна діяльність, пов'язана з відмовою від штампів, стереотипів у навчанні, вихованні і розвитку особистості, виходить за межі діючих нормативів, створює нові нормативи особистісно-творчої, індивідуально спрямованої діяльності вчителя, розробляє педагогічні технології, що реалізуються у цій діяльності.

Забезпечення інноваційної діяльності передбачає глибоке вивчення теоретичних питань удосконалення освітнього процесу, позитивних сторін педагогічних теорій, ідей і технологій, які вже досліджувались і впроваджувались у педагогічну практику. Тільки на основі ґрунтовної дослідної роботи щодо вивчення фундаментальних педагогічних теорій і технологій, обґрунтування механізму їх упровадження дозволить підвищити рівень освітнього процесу.

Е.Роджерс стверджує, що процес сприйняття нових ідей, інновацій у галузі педагогіки, – складний багатоетапний розумовий процес прийняття рішення, який має тривалий термін від першого знайомства з інновацією до її кінцевого сприйняття. У ході цього процесу відбувається оцінювання значення і наслідків прийняття рішення. Він поділяє процес сприйняття інновацій на *етапи*:

- ознайомлення людини з інновацією;
- поява зацікавленості, інтересу;
- оцінка необхідності застосування інновації;
- апробація;
- кінцеве сприйняття [1].

К.Абульханова-Славська [2], підкреслює, що становлення особистості майбутнього вчителя відбувається в організації власної активності, її

мобілізації, узгодження з вимогами діяльності, сполучення з активністю інших людей. Майбутньому вчителю як особистості властиві індивідуальні *здатності*:

- до організації часу;
- до програмування своєї майбутньої діяльності;
- передбачати події;
- встановлювати оптимальні режими активності;
- визначати ритми діяльності.

Майбутній вчитель природничих наук як суб'єкт інноваційної діяльності та її організатор:

- вступає у взаємодію з іншими членами педагогічного співтовариства у процесі створення, використання і розповсюдження інновацій;
- обговорює зміст нововведення і ті зміни, які можуть відбуватися у предметах, свідомості, традиціях тощо.
- проявляє дослідницький інтерес до педагогічних явищ, які стали для нього проблематичними, викликають внутрішню напругу, змушують думати і діяти, відповідати на них своїми інноваціями.

Для реалізації активності майбутнього вчителя природничих наук в його інноваційній діяльності *сприяють*:

- ✓ зміни, що відбуваються у суспільному житті та у мисленні людини;
- ✓ усунення обмежень у професійній діяльності;
- ✓ зменшення упереджених думок і суджень;
- ✓ збільшення потоку інформації, що забезпечує необхідну свободу дій, своєчасне реагування на зовнішні зміни в освіті;
- ✓ готовність до вирішення педагогічних ситуацій;
- ✓ прийняття самостійних рішень, що потребують певного ризику;
- ✓ готовність нести відповідальність;
- ✓ критичність в оцінці власних і чужих дій тощо.

Сприйняття інновацій майбутнім вчителем природничих наук у певній мірі залежить від минулого і майбутнього. Інноваційні процеси в освіті виникали у різні історичні періоди і визначали її розвиток. Термінологічний аналіз інноваційної діяльності педагога доводить, що поняття «інноваційні процеси» з'явилися у педагогічній науці у зв'язку з розширенням міжнародного співробітництва у галузі педагогіки.

У працях В.Краєвського, М.Скаткіна, В.Журавльова, І.Лернера формулюється проблеми теоретико-методологічного характеру, які стосуються інновацій і творчої діяльності вчителя (критерії оцінки нового, традиції та інновації, специфіка інноваційного циклу, ставлення вчителя до інновацій тощо). У дослідженнях отримали відбиття і такі питання методологічного значення, як відношення наукового пізнання до педагогічної практики, співвідношення видів діяльності – наукової і практичної, проблема ролі вчителя у формуванні педагогічних знань, місце дослідницького компонента у творчій діяльності педагога. Спостерігається прагнення вчених до вивчення та осмислення загальних тенденцій і закономірностей розвитку інноваційної діяльності педагога. Значно зросла різноманітність форм і проблематика

науково-педагогічного партнерства вчених і вчителів, аналізу творчих здобутків учителів.

На думку дослідників, на *першому етапі*:

- встановлюється відповідність нововведень вимогам до інновацій;
- визначається, яка ідея покладена в основу новаторства вчителя;
- підкреслюється наскільки новаторські ідеї віддзеркалені у системі школи;
- підвищується педагогічна майстерність викладача та якість педагогічної практики у цілому;
- визначається, які елементи нового покладені в основу авторських пропозицій, педагогічної ініціативи;
- аналізується наскільки нова ідея збагачує певну наукову концепцію;
- підкреслюється, які нові методи і прийоми створені і використовуються автором.

На *другому етапі* такого аналізу передбачається визначення:

- виду педагогічної інновації;
- педагогічна раціоналізація,
- педагогічне винахідництво;
- авторська концепція тощо.

Одночасно виділяються параметри вивчення педагогічної інновації. Після встановлення інноваційних елементів у роботі викладача і виду інновації дається її стисла *характеристика*:

- сутність інновації;
- наукова аргументація інновації;
- освітні можливості і сфера застосування інновації;
- ефективність інновацій;
- стабільність результатів інновацій;
- можливість масового застосування.

На *третьому етапі* визначаються об'єми і критерії аналізу з позиції використання інновацій в освіті.

На *четвертому етапі* – можливість професійного творчого самовираження викладача, розвитку його творчого мислення.

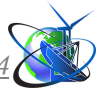
На *п'ятому* – сфера використання педагогічної інновації.

Схема аналізу інноваційної діяльності педагога задає алгоритм і визначає технологічні компоненти і особистісні досягнення в інноваційній діяльності, що і доводить позитивність упровадження запропонованого аналізу.

Основу та зміст інноваційних освітніх процесів становить *інноваційна діяльність*, сутність якої полягає в:

- оновленні педагогічного процесу;
- впровадження новоутворень у традиційну систему освіти;
- прагненні оптимізувати освітній процес.

Все це зумовило появу нових і вдосконалення педагогічних технологій, різних рівнів і різної цільової спрямованості, що використовуються у підготовці майбутніх вчителів природничих дисциплін.

Інноваційні педагогічні технології – це цілеспрямоване, систематичне і послідовне впровадження у практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів від визначення мети до очікуваних результатів. Педагогічні інновації вносять в освітнє середовище стабільні нововведення, які поліпшують характеристики, як окремих її компонентів, так і самої освітньої системи в цілому.

Впровадження педагогічної інновації у природничу освіту була спричинена *чинниками*:

- ❖ нові соціально-економічні перетворення обумовили необхідність корінних змін в організації системи освіти, методології і технології організації педагогічного процесу у закладах вищої та передвищої фахової освіти і потребу підготовки науково-педагогічних та педагогічних кадрів;
- ❖ посилилася тенденція гуманітаризації змісту освіти;
- ❖ з'явилися нові навчальні дисципліни;
- ❖ виникла потреба у творчих викладачах, які б могли забезпечити інноваційний підхід;
- ❖ викладач отримав можливість створення власної педагогічної лабораторії;
- ❖ входження закладів освіти у ринкові відносини надає можливості майбутньому фахівцю навчатися там, де інноваційний потенціал та якість отриманої освіти вищі;
- ❖ зміни в інформатизації суспільства, активізували потребу в оновленні інформаційно-освітнього середовища.

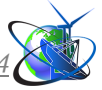
Основними *напрямами і об'єктами інноваційних перетворень* у педагогіці є:

- ✓ розробка концепцій і стратегій розвитку освіти і освітніх установ;
- ✓ оновлення змісту освіти;
- ✓ зміна і розробка інноваційних технологій навчання і виховання;
- ✓ вдосконалення управління освітніми установами і системою освіти в цілому;
- ✓ поліпшення підготовки педагогічних кадрів та підвищення їх кваліфікації;
- ✓ проектування нових моделей освітнього процесу;
- ✓ забезпечення успішності навчання та виховання здобувачами освіти.

У педагогічній науці виник принципово новий і важливий напрям – теорія інновацій та інноваційних процесів. Інновації можуть здійснюватися на різних рівнях.

Методами досліджень інноваційних процесів є:

- вивчення наукових і науково-педагогічних методів, спрямованих на створення теоретичних узагальнень, встановлення та формулювання закономірностей;
- методи емпіричного та математичного дослідження;
- структурно-функціональний метод, який передбачає розчленування методів на складові;
- порівняльний метод, що дозволяє зробити висновки щодо ефективності діяльності освітніх систем і тенденцій їх розвитку;
- конструктивно-генетичний метод, що аналізує зміни у досліджуваному процесі у просторі та часі.

А. Пригожин для *систематизації нововведень* визначає:

- тип нововведення;
- механізм здійснення інноваційного процесу;
- особливості інноваційного процесу.

За типом інновації поділяються на матеріально-технічні і соціальні, що в свою чергу, включають відповідні види інновацій.

Комплексний характер інновації ідентифікується за двома *ознаками*:

- 1) комплексна за новацією (вносить комплексні зміни в існуюче середовище або систему);
- 2) комплексна за реалізацією (тобто інноваційний характер процесу впровадження новації або процесу нововведення).

Описана кваліфікація враховує всі можливі ознаки інновації, вона може використовуватися у різних сферах. Педагогічні інновації є одним з аспектів освітніх інновацій, оскільки охоплюють сферу педагогічного процесу і спрямовані на вирішення відповідних задач.

Дослідники проблем педагогічної інноватики М.Бургін, В. Журавльова, Н. Юсуфбекова тощо) співвідносять поняття нового у педагогіці з такими характеристиками, як корисне, прогресивне, позитивне, сучасне, передове. В. Загвязинський вважає, що нове у педагогіці – комплекс елементів чи окремі елементи педагогічного процесу, які несуть у собі прогресивне начало, що дає змогу в ході зміни умов і ситуацій ефективно розв'язувати завдання виховання та освіти.

Цілий ряд авторів, зокрема В. Кукушкіна, вважають, що будь-яка педагогічна технологія повинна відповідати основним методологічним вимогам (*критеріям технологічності*):

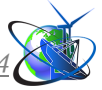
- концептуальність;
- системність;
- управління;
- ефективність;
- відтворюваність;
- візуалізація.

В. Полянський визначає показники *критеріїв*: оптимальність та можливість творчого застосування інновацій у масовій практиці. Тобто використання саме таких критеріїв оцінювання інновацій у навчанні, на нашу думку, допомагає установити значущість та корисність кожного нововведення.

Вчені Д. Мазуха та Н. Опанасенко зазначають, що педагогічна професія вимагає особливої чутливості до постійно змінюваних тенденцій суспільного буття, здатності до адекватного сприйняття потреб суспільства.

Рушійною силою інноваційної діяльності є педагог як творча особистість, він є вирішальним під час пошуку, розробки, упровадження і поширення нових ідей. Основна умова такої діяльності – інноваційний потенціал педагога – сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості педагога, який виявляє готовність вдосконалювати педагогічну діяльність, наявність внутрішніх засобів та методів, здатних забезпечити цю готовність.

Наявність інноваційного потенціалу педагога визначають наступні

чинники:

- ❖ творча здатність генерувати нові ідеї;
- ❖ високий культурно-естетичний рівень, освіченість, інтелектуальна глибина та різнобічність інтересів;
- ❖ відкритість особистості педагога новому і сприйняття різних ідей, думок, поглядів, концепцій, що базується на толерантності особистості, гнучкості та широті мислення.

Виділяють *критерії готовності* викладача вищої школи до інноваційної педагогічної діяльності:

- усвідомлення необхідності інноваційної діяльності;
- готовність до творчої діяльності щодо нововведень;
- упевненість у тому, що зусилля, спрямовані на нововведення, принесуть позитивний результат;
- узгодження особистих цілей з інноваційною діяльністю;
- готовність до подолання творчих невдач;
- органічність поєднання інноваційної діяльності, особистої, фахової та педагогічної культури;
- рівень психолого-педагогічної і методичної готовності до інноваційної діяльності;
- здатність до фахової рефлексії [2].

Процес упровадження інновацій доцільно розподілити на основні етапи, врахувавши теоретичну та практичну підготовку викладачів. На підставі всебічного аналізу необхідно своєчасно коригувати темп та зміст оновлення педагогічного процесу, накреслюючи нові перспективи роботи.

Інноваційна спрямованість визначається *критеріями педагогічних інновацій*, до яких відносять:

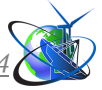
- новизну;
- оптимальність;
- результативність;
- ефективність;
- творче застосування нових результатів у закладах освіти [3].

Інновації конкретизуються як у педагогічному процесі, так і у кожному його елементі:

- ✓ цільова складова впливає на структуру і зміст навчального плану та програми окремої дисципліни, орієнтує на певний прогнозований педагогічний результат;
- ✓ змістова складова впливає на зміст та структуру окремих навчальних дисциплін і на освіту у цілому;
- ✓ оцінна складова впливає на зміст, методи, форми контролю й оцінювання навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти.

Інноваційний процес розгортається за наступною логікою [11]:

- виникнення;
- засвоєння;
- насичення;

- традиція;
- криза;
- фініш.

Висновки:

Зазначене вище надає можливість зробити висновки:

1. інновація є основною формою розвитку сфери освіти;
2. впровадження інноваційних технологій навчання є пріоритетним напрямом і головним фактором реформування системи освіти;
3. інноваційні технології можуть застосовуватися на етапі підготовки до проведення занять, у створенні навчально-методичного забезпечення, під час навчального процесу і у позааудиторній роботі;
4. використання інноваційних технологій навчання дозволяє створити принципово нову інформаційну освітню сферу, що надає широкі можливості для навчальної діяльності, підвищує мотивацію, розвиває самостійність, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію освітнього процесу, сприяє модернізації традиційної системи навчання та створенню конкурентоспроможної системи освіти;
5. управління процесом інновації є основним механізмом, який визначає якість інновації та якість освіти в цілому;
6. можливість використання сучасних інноваційних технологій у процесі навчання на різних етапах підготовки майбутніх фахівців.

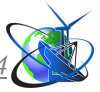
Отже, завдання щодо формування інноваційної діяльності майбутнього вчителя природничих наук має глибокий соціально-педагогічний сенс, оскільки від його розв'язання залежить успіх змін, перетворень у системі освіти, перспектива розвитку вищої школи. Пропонований підхід забезпечує системність перетворень вищої освіти на основі технологічних інновацій.

Література:

1. Rogers E.M. Diffusion of innovations // FreePress. – 1983. – №3. – Р. 12–14.
2. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (дидактичний аспект)/ Ю.В.Васьков. – Х.: Скорпіон, 2000. – 120 с.
3. Іваницький О.І. Сучасні технології навчання фізики в середній школі: Монографія ./О.І.Іваницький . – Запоріжжя: Прем'єр, 2001. – 266 с.
4. Пашенко М.І., Красноштан І.В. Інноваційні технології навчання: словник-довідник. навчальний посібник/ М.І. Пашенко, І.В. Красноштан. – Умань: ПП Жовтий, 2012. – 194 с.

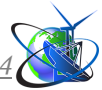
References:

1. Rogers E.M. Diffusion of innovations // FreePress. – 1983. – №3. – Р. 12–14.
2. Vaskov Yu.V. Pedagogical theories, technologies, experience (didactic aspect) / Yu.V.Vaskov. - H .: Scorpion, 2000. - 120 p.
3. Ivanitsky OI Modern technologies of teaching physics in high school: Monograph ./ OI Ivanitsky. - Zaporozhye: Premier, 2001. - 266 p.
4. Pashchenko MI, Krasnoshtan IV Innovative learning technologies: a dictionary. textbook / MI Pashchenko, IV Krasnoshtan. - Uman: PP Zhovtiy, 2012. - 194 p.

Annotation. The article emphasizes that innovative processes in education require new forms and mechanisms of interaction between theory and practice. Innovative pedagogical activity is considered, which creates new standards of personal-creative, individually directed activity of the future teacher of natural sciences, develops pedagogical technologies implemented in this activity. It is emphasized that the source of higher school self-development is in the work of teachers. The innovations are characterized, the criteria of readiness of the future teacher for innovative pedagogical activity are offered.

Key words: innovative pedagogical activity, future teacher, innovation education.

УДК 37.091.33:134

PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE APPLICATION OF MODULAR AND DEVELOPMENTAL LEARNING IN THE PROCESS OF SOCIAL PEDAGOGUES' TRAINING**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ МОДУЛЬНО-РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ****Krykunova O./ Крикунова О.В.***teacher /викладач***Sydorchuk L./ Сидорчук Л.П.***teacher /викладач**Municipal Institution" Uman Taras Shevchenko Professional College of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"**33, Nebesna Sotnia, 20300**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»**вул. Небесної сотні, 33, 20300*

Анотація. У статті розглянуто модульно-розвивальну систему як інноваційну освітню модель. Визначено педагогічні умови впровадження модульно-розвивальної системи в освітній процес підготовки соціальних педагогів. Проаналізовано значущість модульно – розвивальної системи навчання та виховання у підготовці майбутнього фахівця.

Ключові слова: модульно-розвивальна система, педагогічні умови впровадження в освітній процес підготовки соціальних педагогів.

Вступ.

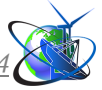
Входження України до Європейського соціально-культурного простору спричинює підготовку і проведення реформаторських дій, які б забезпечили оптимальний напрям трансформації національної системи освіти. Інтегральним чинником реформування освіти є модульно-розвивальна система як інноваційна освітня модель.

Основний текст.

За модульно-розвивального навчання:

- ✓ відбувається гармонійне поєднання навчальних, виховних та освітніх завдань;
- ✓ забезпечується особистісно орієнтоване навчання майбутніх соціальних педагогів;
- ✓ вирішується завдання, висунуті перед педагогічною практикою;
- ✓ будується ефективний зміст навчання соціальних педагогів;
- ✓ забезпечується гнучкість освітнього процесу;
- ✓ відбувається індивідуалізація змісту навчання і педагогічного впливу на студентів;
- ✓ формуються у студентів знання, уміння і навички практичної діяльності соціального педагога;
- ✓ відбувається активізація навчання студентів;
- ✓ забезпечується самостійність майбутніх соціальних педагогів;
- ✓ реалізується творчий потенціалу майбутнього соціального педагога.

Перехід від традиційного до модульного навчання вимагає від викладачів

нової організації управління активною пізнавальною діяльністю студентів і побудови паритетної взаємодії між ними. Змінюється співвідношення інформаційних, контрольно-коректуючих і консультативних функцій роботи у співробітництві з іншими викладачами для досягнення загального результату підготовки майбутнього соціального педагога.

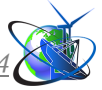
Складність полягає у тому, що, викладачі повинні уникнути стереотипу освітньої діяльності і на основі нового осмислення розробляють модульну технологію навчальних програм і методичних рекомендацій.

Питання проектування, організації і реалізації модульного навчання на основі специфічних принципів, викликали інтерес вчених-дослідників (В.Кавалаяускас, Ш.Хянгдонг, Т.Шамова). Суттєвий вклад у розробку теоретичних основ такої підготовки внесли роботи в яких розглядаються термінологічні поняття педагогічної технології модульного навчання (П. Юцявичене). За кордоном термін модуль застосовується не тільки у техніці, будівництві, а й у галузі державного управління та соціального життя – медицини, освіти, культури. Найповніше визначення змісту категорії модуль – полягає у поєднанні пізнавальних можливостей діяльності людини – функціонування, розвитку, управління та у спроможності саморозвиватися і самовдосконалюватися [5].

Розвиток уособлює процес незворотних якісних змін у предметі чи явищі, який спричиняє виникнення нових характеристик у його функціонуванні. Центром модульно-розвивальної системи є психосоціальний розвиток особистості викладача і студента. У межах модульного навчання і виховання відкриваються можливості для формування системи цінностей, моделі мотивації і поведінки особистості. Модульна система освіти не просто готує молоде покоління до життя – вона визначає мотиви його діяльності. Глибоке знання свого предмету, правильне використання методики викладання, вміння створювати сприятливу робочу обстановку у студентському колективі – необхідна вимога до викладача вищої школи. Студентам імпонує викладач, який володіє глибокими всебічними знаннями як у вузькій галузі науки, так і у різних галузях наукових знань.

Шаблонна, трафаретна форма занять не може пробудити думку у студентів. Викладач, який у своїй роботі обрав певний трафарет занять: одноманітний початок його і опитування студентів, шаблонне пояснювання нового матеріалу, використання однотипних питань, тощо, не може викликати інтерес до тієї галузі знань, основи якої він викладає. І навпаки, викладач, який творчо обмірковує кожне заняття з використанням різних форм, методів і прийомів організації навчальної діяльності, здатний розвинути стійкий інтерес до знань і процесу їх отримання.

Як показали психологічні дослідження, здібності студентів різні, і це накладає певний відбиток на їх розумову діяльність. Головним соціальним завданням модульного навчання є не тільки дати широку освіту, але й привчати особистість до самостійного здобуття знань, до постійного намагання проникати в галузь пізнання, формувати стійкі пізнавальні мотиви учіння. Самостійна робота активізує мислення студентів, позитивно впливає на якість

їхніх знань і розвитку, а це означає, що вони свідомо і міцно засвоюють основи освіти і розвивають логічне й образне мислення, уяву й пам'ять. Велике значення самостійної роботи полягає у тому, що воно прищеплює студентам необхідні практичні вміння і навички роботи соціального педагога, сприяє формуванню творчої активності. Викладач перестав оцінюватися лише як джерело інформації. За сучасних умов зростає значення функції викладача – керування пізнавальною діяльністю студентів. Викладач використовує джерела інформацій: комп'ютери, книжки, часописи, телебачення, радіо, тощо. Через це необхідно раціонально – з точки зору педагогіки і психології – організувати самостійну навчальну роботу студентів [1].

Вихідною умовою впровадження модульно-розвивальної системи у підготовці соціального педагога є наявність професійного технолога, а у ситуації фундаментального експерименту – кваліфікованого дослідника. Педагогічний колектив КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради» має змогу на рівні передового досвіду втілювати організаційні і методичні нововведення цієї системи.

Таким чином, вимальовуються підстави визначення соціокультурної значущості модульно – розвивальної системи навчання і виховання для вітчизняної освіти:

- накреслює шлях розвитку освіти;
- систематизує і упорядкує процес новаторства;
- задає основні цілі і параметри розвитку освіти;
- створює технологічний фундамент зміни парадигми сучасної освіти;
- виступає основною формою нових педагогічних теорій;
- допомагає вищій школі виконувати роль навчально-виховного інституту суспільства;
- здійснює соціокультурну переорієнтацію діяльності;
- формує у майбутніх соціальних педагогів системи цінностей.

Модульно-розвивальне навчання, як ніяке інше, підходить на роль концептуально-технологічної основи реформування всієї освітньої діяльності закладу вищої та передвищої фахової освіти.

Саме внаслідок своєї технологічності *система модульно-розвивального навчання*:

- практично не має конкурентів;
- дозволяє посилити мотивацію навчання;
- стимулює активну, планомірну, систематичну роботу студентів;
- створює умови для прояву особистості;
- підвищує об'єктивність оцінки підсумків навчальної діяльності.

Модульно-розвивальна система навчання більш мобільна і ефективна, так як дозволяє використовувати єдиний банк навчальних елементів і створювати цільові курси на замовлення, що особливо важливо для підготовки фахівців з відповідною компетенцією та адаптації їх до умов ринку праці.

Складність модульно-розвивальної системи полягає в інноваційній багатоваріантності *психолого-мистецьких технологій*, що забезпечують

домінування:

- культурнотворчої функції освіти над пізнавально-інформаційною;
- інтенсивної розвивальної взаємодії викладача і студентів у навчанні над екстенсивно-формульовальною, адміністративною;
- психолого-педагогічного змісту освітньої діяльності над навчально-предметним змістом;
- сценарних технік ведення навчального заняття над раціоналістичними моделями і схемами організації освітнього процесу [2].

Модульно-розвивальна система:

- ✓ має якісно відмінне від традиційної програмно-засобове забезпечення освітнього процесу, планами і навчальними програмами, підручниками і посібниками;
- ✓ передбачає створення граф-схеми навчальних курсів, наукових проектів змістовного модуля, навчальних сценаріїв модульних занять, розвивальних підручників;
- ✓ є інноваційним, оскільки розкриває поєднання психолого-педагогічного і навчально-предметного змістів соціально-предметного досвіду;
- ✓ теоретично і технологічно розв'язує проблему внутрішньої вмотивованості навчально-освітньої діяльності викладача і студента;
- ✓ вимагає максимальної пізнавальної пошукової активності і самостійності особистості.

Впровадження модульно-розвивальної системи передбачає:

1. перехід педагогічного колективу до нової організаційно-управлінської моделі життєдіяльності вищої школи, перевагами якої є – єдність освітніх і науково-методичних підрозділів, що діють у системі;
2. оптимальний за психофізіологічними і соціально-педагогічними критеріями розклад навчальних занять;
3. стратегічно і тактично має місце управління його розвитком;
4. домінування самоуправлінських процесів у педагогічному колективі, можливістю вибору предметів.

Особливість модульно-розвивальної системи полягає в;

- інноваційній багатоваріантності технологій, що в сукупності забезпечують домінування культурнотворчої функції освіти над пізнавально-інформаційною;
- інтенсивній розвивальній взаємодії викладача і студента у навчанні над екстенсивно-формульовальною, адміністративною;
- психолого-педагогічного змісту освітньої діяльності над навчально-предметним змістом;
- сценарних техніках введення навчального заняття над раціоналістичними моделями і схемами організації освітнього процесу;
- об'єктивних критеріально зорієнтованих показників психосоціального зростання особистості над суб'єктивними, споглядальними і процедурно невизначеними.

Модульно-розвивальна система навчання потребує значної перебудови викладача і студента. Викладач повинен не лише турбуватися про реалізацію

соціального потенціалу студентів, а й конструювати перебіг психологічної організації їхнього внутрішнього світу. Тому навчання треба розпочинати зі створення ситуації вибору, ситуацій критичних, спонукаючи до пошуку шляхів і засобів, створення кульмінації радості успіху.

Передбачено покроковий та взаємоконтроль результатів навчання. Вихідний контроль здійснює тестування, курсові та дипломні роботи. На основі результатів контролю здійснюється своєчасна корекція навчальної діяльності студентів. Модульні програми використовуються для індивідуалізації змісту навчання соціальних педагогів. Студенти самостійно вивчають зміст навчальних модулів, розкривають теоретичні основи модульного навчання, проходять тестування, послідовно виконують кожний модуль. Викладач виконує коректуючу функцію на основі рейтингової системи контролю знань.

Висновки.

Аналіз результатів навчальної діяльності студентів дозволив констатувати факт зростання потреби у засвоєнні технології модульного навчання. Тому необхідно вести підготовку майбутнього соціального педагога за модульно-розвивальною системою навчання.

Література:

1. Галузінська М.І. Модернізація міжнародного освітнього простору: збірник «Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи»: матеріали п'ятої Міжнародної науково-практичної конференції. Місто Умань 10-11 жовтня 2019 року. // FOLIA Comeniana: Вісник Польської - української науково-дослідницької лабораторії психодидактики імені Я. А. Коменського. – Умань, ВПЦ «Візаві». 2019. – С.56-59.
2. Галузінська М.І. Модульно-розвивальне навчання майбутніх фахівців в умовах диверсифікації освіти./ М.І. Галузінська, С.М.Слупіцька. Тези у збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції «High scientific goals». – Білорусь.(грудень 2020).
3. Галузінська М.І. Педагогічні технології навчання у закладах загальної середньої освіти/ М.І. Галузінська, І.М. Харченко: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів – Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. – 259 с.
4. Haluzinska M.I, Fedorov M.V. Conference proceedings INTERNATIONAL SCIENTIFIC INTEGRATION 2021. "THE INFLUENCE OF EDUCATIONAL INNOVATION ON THE CREATIVE DEVELOPMENT OF FUTURE TEACHERS» USA, OCTOBER 18-19.
5. Юцявичене П.А. Теория и практика модульного обучения. – Каунас: Швиеса, 1989. – 55с.

Literature:

1. Haluzinska M.I. Modernization of the international educational space: collection "Modernization of the educational environment: problems and prospects": materials of the fifth International scientific-practical conference. Uman, October, 10-11, 2019. // FOLIA Comeniana: Bulletin of the Polish-Ukrainian Research Laboratory of Psychodidactics named after Y.A. Komenskyi. - Uman, PPC "Vizavi". 2019. - P.56-59.

2. Haluzinska M.I. Modular and developmental training of future specialists in the conditions of diversification of education. M.I. Haluzinska, S.M. Slupitska. Abstracts in the collection of scientific works of the International scientific-practical conference "High scientific goals". - Belarus (December 2020).

3. Haluzinska M.I. Pedagogical technologies of teaching in institutions of general secondary education / M.I. Haluzinska, I.M. Kharchenko: textbook for students of higher pedagogical educational institutions - Uman: PPC "Vizavi", 2019. - 259 p.

4. Haluzinska M.I., Fedorov M.V. Conference proceedings INTERNATIONAL SCIENTIFIC INTEGRATION 2021. "THE INFLUENCE OF EDUCATIONAL INNOVATION ON THE CREATIVE DEVELOPMENT OF FUTURE TEACHERS» USA, OCTOBER 18-19.

5. Yutsivychene P.A. Modular learning methods. - Vilnius Ministry of Higher Education of Lithuania, - 1998, - 55 p Theory and practice of modular learning. - Kaunas: Shviiesa, 1989.

Annotation. *The article considers the modular development system as an innovative educational model. The pedagogical conditions for the introduction of a modular development system in the educational process of training social pedagogues are determined. The significance of the modular development system of education and upbringing in the preparation of the future specialist is analyzed.*

Key words: *modular development system, pedagogical conditions of introduction modular development system into the educational process of the social pedagogues' training.*

УДК 372.851:13

THE ROLE OF THE DIDACTIC GAME IN THE DEVELOPMENT OF SPECIAL NEEDS STUDENTS' MATHEMATIC CONCEPTS РОЛЬ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ У РОЗВИТКУ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ

Malysheva L. /Малишева Л.С.,

Ph.D /канд. пед.наук

Feshchenko H./Фещенко Г.В.

Ph.D / канд. пед.наук

*Municipal Institution" Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"*

33, Nebesna Sotnia, 20300

*КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»**вул. Небесної сотні, 33, 20300*

Анотація. Стаття розкриває особливість засвоєння математичних знань дітьми з особливими потребами. Успіх засвоєння математичного матеріалу такими учнями залежить від урахування особливостей пізнавальних процесів кожної дитини та складу колективу класу. Способом подолання труднощів у розвитку математичних уявлень учнів з особливими потребами є використання дидактичної гри.

Ключові слова: учні з особливими потребами, дидактична гра, математика.

Вступ.

Математика – один з найскладніших предметів для засвоєння учнями допоміжної школи. Це зумовлено абстрактністю матеріалу та особливістю засвоєння математичних знань дітьми з особливими потребами. Учням допоміжної школи притаманні недосконалість усіх видів сприймання, зокрема логічного мислення (аналізу, синтезу, встановлення причиново-наслідкових зв'язків, моторики, емоційно-вольової сфери). Особливо ускладнює процес опанування молодшими школярами математичних знань недосконалість їхніх здорових сприймань (здорового аналізу і синтезу).

Успіх засвоєння математичного матеріалу такими учнями залежить від урахування особливостей пізнавальних процесів кожної дитини та складу колективу класу.

Основний текст.

У молодших класах закладається основа знань, умінь і практичних навичок, необхідних для подальшого навчання дітей, тому роль початкової школи в успішному опануванні математичними уявленнями вирішальна.

Найефективнішим способом подолання труднощів у розвитку математичних уявлень учнів з особливими потребами є використання дидактичної гри та дидактичного матеріалу на уроці.

К.Ушинський застерігав від формального заучування готових правил, вимагав, щоб учні пояснювали всі свої дії з дидактичним матеріалом, робили висновки. За вмілого використання гра стає незмінним помічником педагога. У грі діти перевіряють свою силу, спритність, у них виникає бажання фантазувати. Гра дарує щохвилинну радість, задовольняє потреби, а ще

спрямована в майбутнє, бо під час гри у дітей формуються вміння, здібності, необхідні їм для виконання соціальних, професійних функцій у майбутньому. Скрізь, де є гра панує радісне дитяче життя [1].

Сучасна дидактика, звертаючись до ігрових форм навчання на уроках, вбачає у них можливість ефективної взаємодії педагога й учнів, продуктивної форми їх спілкування з властивими їм елементами змагання, непідробної цікавості.

У процесі гри в учнів виробляється звичка зосереджуватися, самостійно думати, розвивати увагу. Захопившись грою, діти не помічають, що навчаються, до активної діяльності залучаються навіть найпасивніші учні.

Використання на уроках дидактичних ігор та дидактичного матеріалу робить процес навчання цікавим, створює у дітей бадьорий настрій, полегшує засвоєння навчального матеріалу. Різноманітні ігрові дії, за допомогою яких розв'язується те чи інше розумове завдання, підтримують і посилюють інтерес до навчального предмета. Отже дидактична гра на уроці – засіб навчання.

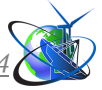
Дидактична гра – це практична групова справа з вироблення оптимальних рішень, застосування методів і прийомів у штучно створених умовних, що відтворюють реальну обстановку. Під час гри в учня виникає мотив, суть якого полягає у тому, щоб успішно виконати взятую на себе роль. Отже, система дій у грі виступає як мета пізнання і стає безпосереднім змістом свідомості школяра. Все, що допомагає успішному виконанню ролі, має для учня особливе значення і якісно ним усвідомлюється.

Мета дидактичних ігор – формування в учнів умінь поєднувати теоретичні знання з практичною діяльністю. Оволодіти необхідними знаннями, уміньми і навичками учень зможе лише тоді, коли він сам виявлятиме до них інтерес, і коли вчитель зуміє зацікавити учнів.

Видатний олігофрено-педагог і психолог О.Грабов писав, що ступінь відсталості дитини характеризується тими іграми, на які вона здатна. У процесі гри дитина пізнає все, що недоступне їй у навколишній діяльності. У захопленні, не помічає, що вчиться – запам'ятовує, поглиблює набутий раніше досвід, порівнює запас уявлень, понять.

Жан Ітар, Едуард Сеген, Марія Монтесарі, О.Грабов використовували дидактичні ігри у навчанні дітей з особливими потребами і створили цілу систему ігор, за допомогою яких розвивалась увага, спостережливість, кмітливість, пам'ять, мовлення дітей. Ряд цікавих математичних ігор розробила Н.Кузьміна – Сиромятникова, М. Пірова. Вони рекомендують дидактичні ігри, дидактичний матеріал тісно пов'язувати з повсякденним життям. Тому дидактичні ігри розробляються таким чином, щоб їх зміст передбачав формування не лише елементарних математичних уявлень, а й корегування та розвиток пізнавальних процесів[2].

Олігофрени розробили блоки дидактичних ігор, які містять окремі серії, а кожна серія містить три дидактичні гри, спрямовані на формування аналізу, синтезу, класифікації, порівняння, узагальнення. У кожній серії ігри розташовані у послідовності, яка забезпечує поступове ускладнення навчальних завдань, що розв'язуються під час ігрової діяльності. Кількість серій

навчальних ігор відповідає кількості понять, які формуються. Ігри використовуються у певній послідовності залежно від ступеня складності. Відповідно до теорії поетапного формування розумових дій П.Гальперіна, виділяють чотири етапи засвоєння розумової дії:

- попереднє ознайомлення з дією, умовою її виконання;
- формування дії у матеріальному вигляді з розгортанням усіх операцій;
- формування дії у зовнішньому мовленні;
- формування дії у внутрішньому мовленні, перехід його у глибокі згорнуті процеси мислення.

Ця теорія обумовлює певну послідовність розумової діяльності дітей: якщо відома істотна ознака поняття, то учень може виділити властивості предмета і зіставити з нею, а відтак зробити висновок про те, чи належить цей предмет до даного поняття чи ні. Спочатку зіставлення ознак відбувається під керівництвом учителя. Далі дитина зіставляє такі ознаки у зовнішньому мовленні, яке є основою для внутрішнього мовлення [3].

Під час кожної навчальної гри, поступово засвоюючи послідовність розумових дій, які відображаються у зовнішньому, а потім у внутрішньому мовленні, дитина опановує засоби підведення будь-якого предмета під поняття, що вивчається. Розгорнуте судження за схемою дій, які виконуються, поступово згортається у план розумової дії. Все це допомагає розв'язувати нові завдання самостійно.

Кожна дидактична гра багаторівнева і містить окремі завдання, спрямовані на засвоєння певного матеріалу. Водночас ігри мають передбачити поелементне засвоєння знань. Від гри до гри ці елементи складаються у певну систему, яка поступово і послідовно готує учнів до засвоєння наступних тем.

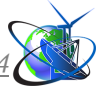
При формування взаємообернених понять «багато-мало», дітям пропонують дати малюнки, на яких зображено багато предметів і – малюнки з меншою кількістю предметів. Наступна гра передбачає самостійну діяльність учнів – вони мають розставити автомобілі у гаражі: в один – багато, у другий – мало. Третя гра сприяє автоматизації дій: дітям пропонують самостійно намалювати багато трикутників та мало кружечків.

Важливо, що під час проведення дидактичних ігор кожне нове завдання окреслювалося тоді, коли дитина підготовлена до його сприйняття. Наприклад, формування поняття «більше-мало» можливе, якщо діти засвоїли поняття «багато-мало», а поняття «стільки ж» доступне для розуміння, коли учні усвідомили, що таке «більше-менше».

Якщо спочатку учень зацікавиться лише грою, що дуже швидко його вже цікавитиме пов'язаний з нею матеріал, у нього виникне потреба вивчити, зрозуміти, запам'ятати цей матеріал, тобто він почне готуватися до участі у грі.

Гра дає змогу легко привернути увагу і тривалий час підтримувати в учнів інтерес до тих складних математичних завдань, на яких у звичайних умовах зосередити увагу не завжди вдається.

Наприклад, одноманітне розв'язування прикладів стомлює дітей, виникає байдужість до навчання. Проте розв'язування цих самих прикладів у процесі гри «Хто швидше» стає для дітей вже захоплюючою, цікавою діяльністю через

конкретність поставленої мети – у кожного виникає бажання перемогти, не відстати від товаришів, не підвести їх, показати всьому класу, що він знає, вміє.

Ті знання і навички, які дитина одержує під час гри, можуть бути легко перенесені у побут, життя, самостійно використані улюблених обставин. А це відіграє особливе значення, тому що дитині з особливими потребами важко оперувати набутими знаннями у змінених обставин.

Дидактичні ігри добираються відповідно до програми. Так, якщо на уроці учні повинні ознайомитися з принципом утворення будь-якого числа, то і дидактична гра підпорядковується цій меті, сприяючи розв'язанню поставленою завдання.

У дидактичних іграх діти спостерігають, порівнюють, класифікують предмети за певними ознаками, виконують аналіз, синтез, абстрагуються від несуттєвих ознак, роблять узагальнення. Багато ігор вимагають умінь висловлювати свою думку у зв'язній і зрозумілій формі, використовуючи математичну термінологію.

Добираючи гру необхідно обов'язково поєднувати два елементи – пізнавальний та ігровий. Створюючи ігрову ситуацію відповідно до змісту програми, вчитель повинен чітко спланувати діяльність учнів, спрямувати її на досягнення поставленої мети. Коли визначено певне завдання, учитель надає йому ігрового задуму, накреслює ігрові дії. Власне ігровий задум, який спонукає учнів до гри, і є основою ігрової ситуації. Через ігровий задум виникає інтерес до гри. А коли з'являється особиста зацікавленість, виникає й активність.

Ігри важливо проводити систематично і цілеспрямовано на кожному уроці, починаючи з елементарних правил ситуацій, поступово ускладнюючи й урізноманітнюючи їх у міру нагромадження в учнів знань, вироблення вмінь і навичок розвитку пам'яті.

Діти з особливими потребами швидко стомлюються на уроці, притуплюється їхня увага, набридає одноманітність, тому гра має ввійти в практику вчитель як один з найефективніших методів у розвитку математичних уявлень. Процес створення гри містить ряд *етапів*:

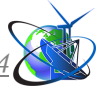
1. вибір теми гри;
2. визначення мети й завдання гри;
3. підготовка і проведення гри (повідомлення теми гри, підготовка дидактичного матеріалу, проведення гри, підбиття підсумків).

Успіх проведення гри залежить від дотримання *вимог*:

- ігри мають відповідати навчальній програмі;
- ігрові завдання мають бути не надто легкими і не дуже складними;
- відповідність гри віковим особливостями учнів;
- різноманітність ігор;
- залучення до ігор усього класу.

Щоб дидактична гра на уроці проходила ефективно і давала бажані наслідки, необхідно нею керувати і дотримуватись даних вимог.

Дослідження показали, що на формування математичних уявлень проходить набагато краще на основі різноманітного дидактичного матеріалу.

Особливо цінним є те, що дидактичним матеріалом служать предмети навколишнього середовища. Це різні іграшки, предмети, геометричні фігури, трафарети, палички, каштани, картинки із зображеними на них деревами, овочами, фруктами, звір'ями, птахами та іншими добре відомими дітям об'єктами, що відображають життя народу, його побут, культуру, працю. Вони знаомі дитині, близькі, активізують пізнавальну діяльність і є засобом всебічного розвитку дитин, набуття доступних для дитячого розуміння знань про навколишнє середовище.

Висновки.

У результаті використання наочного матеріалу дитина повинна прийти до певних узагальнень, до усвідомлення необхідних знань завдяки абстрактному мисленню. Після досягнення навчальної мети цей матеріал або зовсім не використовують, або подають у нових ситуаціях, розглядають з іншого боку, щоб сформувати нові складніші за змістом абстрактні поняття та уявлення про предмет пізнання. В процесі цієї діяльності дитина набуває чуттєвого досвіду, послідовно формуються її розумові дії, а відтак і початкові математичні поняття.

Література:

1. К.Ардобицька. Використання навчальних ігор на уроках математики в перших класах допоміжної школи. Дефектологія. – 1997 – №1 – с.29.
2. Л.Білоусько. Використання дидактичного матеріалу та дидактичних ігор у розвитку логіко-математичних уявлень дошкільників. Рідна школа – 2001 – №8 – с. 53.
3. С. Дубовицький. Формування інтересу до математики в учнів початкових класів допоміжної школи. Дефектологія. – 2000 – №2.

Literature:

1. K. Ardobytska. The use of educational games in math lessons in the first grades of auxiliary school. Defectology. - 1997 - №1 - p.29.
2. L. Bilousko. The use of didactic material and didactic games in the development of logical and mathematical ideas of preschoolers. Native school - 2001 - №8 - p. 53.
3. S. Dubovytsky. Formation of interest in mathematics in primary school students of auxiliary school. Defectology. - 2000 - №2.

Annotation. The article reveals the peculiarity of the acquisition of mathematical knowledge by the children with special needs. The success of mastering mathematical material by such students depends on taking into account the peculiarities of the cognitive processes of each child and the composition of the class team. The use of didactic games is the way to overcome the difficulties in the development of mathematical ideas of students with special needs.

Key words: students with special needs, didactic game, mathematics.

УДК 37. 042.

MODULAR DEVELOPING EDUCATION SYSTEM IN THE PROCESS OF FORMING THE STUDENTS' ACTIVITY**МОДУЛЬНО – РОЗВИВАЛЬНА СИСТЕМА НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ АКТИВНОСТІ СТУДЕНТІВ****Melnychuk O. /Мельничук О.Д.***teacher /викладач***Sharapaniuk A. / Шарапанюк А.Й.***teacher /викладач,**Municipal Institution" Uman Taras Shevchenko Professional College of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"**33, Nebesna Sotnia, 20300**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж**ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»**вул. Небесної сотні, 33, 20300*

Анотація. У статті розкрито становлення модульно-розвивальної системи, яка презентована як альтернатива нинішній системі освіти. Проаналізовано особливості і переваги модульної системи навчання. Визначено комплекс методичного забезпечення модульно-розвивальної системи у системі підготовки фахівців.

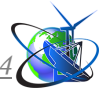
Ключові слова: модульно-розвивальна система, активність студентів.

Вступ. Модульно-розвивальна система була презентована як альтернатива нинішній системі освіти і *передбачає*:

- індивідуальну, чітко сплановану та організовану діяльність, внаслідок чого враховуються індивідуальні особливості студентів, присутня внутрішня активність навчання і раціональне використання часу на заняттях;
- спроможність студентів глибоко осмислити матеріал через його швидку зміну, структурованість, переважання активного сприймання інформації її осмислення і практичне використання;
- діалогічне спілкування викладача і студентів на заняттях, яке спричинює міжособистісні контакти між учасниками освітнього процесу;
- соціально-психологічна стимуляція творчих компонентів мислення внаслідок інформаційно-наукового навантаження освітнього процесу, що дає змогу реалізувати інтелектуально-особистісний потенціал здібних і обдарованих студентів.

Основний текст. Істотні модифікації і створення інтенсивно-розвивальних освітніх систем відбулись у тих країнах, які мали на це достатні матеріально-фінансові ресурси (США, Франція, Бельгія, Австрія тощо). Досвід таких реформаторів освіти світового масштабу, як А.Зіккенгер, Дж.Дьюї, А.Макаренко, Х.Кіппатрік, Е.Пархерст, Ф.Браун, О.Декролі, С.Френе та ін. дозволяє з оптимізмом дивитися на можливість створення змінного, високорозвивального навчального середовища простору, де студенти не обмежені інформаційними межами програми, однотипними формами навчальної діяльності.

У системі модульно-розвивального навчання створено *умови*:

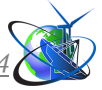
- змістовно навчальний процес організується за відповідними проблемно-модульними програмами які, розкриваючи соціально-функціональну роль кожного, чітко визначають психолого-дидактичний зміст спільної діяльності викладача і студентів на тому чи іншому етапі функціонування навчального модуля, тобто забезпечують розвиток певного набору психо-соціальних функцій студентів з певним досвідом і потенціалом;
- модульно-розвивальний процес технологізовано на рівні окремого навчального предмета, змістового модуля і міні-модуля навчального заняття з чітко визначеною системою проблемно-діалогічних методів;
- дозволяє підвищити зосередженість студентів на певному навчальному матеріалі;
- незмінними протягом року залишаються психофізіологічна готовність та інтелектуальна здатність студентів до продуктивного навчання;
- за допомогою спеціальних психолого-педагогічних заходів (систематичне ґрунтовне тестування інтелектуального й особистісного зростання студентів, гнучкий режим навчальної і позанавчальної праці тощо) гармонізується система особистісної адаптованості студентів;
- оптимізовано індивідуальний пізнавально-регуляційно-ціннісний процес кожного, оскільки навчання розпочинається з формування внутрішньої пізнавальної мотивації і через нормотворчість завершується рефлексивним осмисленням себе і своїх можливостей у реальному світі;
- технологізовано і дидактично нормовано професійну діяльність викладача завдяки чіткій логічній послідовності завершеної сукупності етапів функціонування навчального модуля, змістової психолого-педагогічної характеристики кожного з них, що дозволяє проектувати організацію освітнього процесу у формах розвивальної педагогічної взаємодії на матеріалі будь-якого навчального предмета [2].

У педагогіці модуль – це функціональний вузол освітнього процесу, довершений блок дидактично адаптованої інформації. Розрізняють дидактичний, навчальний, змістовий і формальний модулі.

Дидактичний модуль – це виважений концептуальний опис методики викладання певного навчального курсу, що забезпечує вирішення окремої групи розвивально-академічних цілей і завдань та проектується як чітко обґрунтоване і відносно локалізоване психосоціальне зростання викладача та студента протягом семестру чи навчального року.

Навчальний модуль – відносно самостійна, цілісна частина реального освітнього процесу, яка завдяки єдиному технологічному циклу поєднує змістовий, формальний, процесуальний і результативний модулі.

Змістовий модуль – науково адаптована, відкрита і взаємозалежна система знань (теорії, закони, поняття), норм (алгоритми, програми, інструкції, технології) і цінностей (ставлення, оцінки, наслідки рефлексії тощо), яка визначається науковим проектом змістового модуля, сценарієм інваріантних технологій повноцінного модульно-розвивального процесу, міні-підручником і дістає процесуально-функціональне втілення у міні-модулі, тобто кількох

формальних модулях.

Міні-модуль (модуль) – основна *форма* організації навчання у модульно-розвивальній системі, яка характеризується *особливостями*:

- нерозривним зв'язком і єдністю змістового модуля і форми-модуля;
- має чітко обґрунтовану психодидактичну мету, яка визначається етапом модульно-розвивального процесу і зафіксована у науковому проекті змістового модуля;
- проводиться із середніми або невеликими відносно постійними групами студентів;
- взаємозалежно і послідовно реалізує основні інваріанти соціально-культурного досвіду на рівні знань, норм і цінностей за допомогою проблемно-модульних навчальних програм;
- має певну, чітко визначену педагогічну технологію, що кооперує діяльність учителя і учнів, робить міні-модуль смислово цілісним, логічно і дидактично завершеним;
- наповнюється різноманітними, науково обґрунтованими способами, формами і засобами навчальної діяльності, виходячи з принципу їх оптимальної різноманітності і взаємодоповнення.

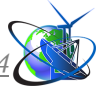
Отже, *навчальний модуль* – це цільова, відкрита і відносно завершена сукупність взаємозалежних циклів навчальної, виховної та освітньої розвивальної взаємодії викладача та студентів, що реалізує змістовий модуль через форму-модуль. Цей модуль є основною ланкою модульно-розвивальної системи навчання, що забезпечує оптимізацію розвитку викладача та студентів, а тому багато в чому є альтернативою традиційним засобам, формам і методам традиційного навчання [2].

Модульна технологія включає *комплекс методичного забезпечення*, яке містить модульну програму, комплект навчаючих модулів, тестів, методичних посібників з проведення ділових ігор, тренінгів тощо. Ділові ігри мають гнучкий варіативний характер, дозволяють вибрати вихідні дані при включенні студентів в організацію та реалізацію процесу модульного навчання. У грі моделюється діяльність майбутнього фахівця в організації та реалізації навчального процесу в умовах модульного навчання. Впровадження модульного навчання у практику підготовки майбутнього фахівця передбачає: діяльнісну, програмно-методичну підготовку, розробку системи контролю, проектування навчального середовища, підготовку індивідуальних програм та документації.

Основою паритетної освітньої діяльності викладача і студента є їхня взаємодія, яка спочатку проектується, а потім реалізується за допомогою набору інноваційних технологій. Прискорений розвиток особистості за нової освітньої системи забезпечується тим, що педагог і студент вчаться професійно працювати з психолого-педагогічним, освітнім і методичним різновидами змісту навчання.

Модульно-розвивальне навчання *впроваджується*:

- ✓ *психологічно*: модуль як цілісний функціонально автономний етап психосоціального розвитку особистості;

- ✓ *змістовно*: модуль як довершений добір, цілісний блок наукової інформації, знання;
- ✓ *організаційно*: модуль як відносно самостійна форма життєдіяльності педагогічно керованих, малих, середніх і великих навчальних груп;
- ✓ *загальнодидактично*: модуль як гармонійна єдність дидактичних компонентів – цілей, змісту, форм, технологій, засобів і наслідків навчання;
- ✓ *методологічно*: модуль як комплекс теоретичних, прикладних і практичних засобів пізнання;
- ✓ *освітологічно*: модуль як галузь соціально-культурної практики людей, що забезпечує соціальний розвиток [3].

Основна перевага модульної системи навчання пов'язана з можливістю інтенсифікувати процес професійного навчання у цілому, підвищити його гнучкість та ефективність. Особливість модульної системи професійного навчання полягає в тому, що вона дає змогу пристосуватись до реального попиту на працівників певного профіля компетенції. Впровадження модульно-розвивальної системи передбачає відповідну професійну, методологічну і психологічну підготовку майбутнього вчителя, та створення умов співпраці науковців і практиків.

Відмінність модульно-розвивальної системи від традиційної полягає у тому, що вона ґрунтується на теорії його освітньої діяльності. Він має працювати з трьома різновидами її змісту: психолого-педагогічним, навчально-предметним, методично-засобовим. Причому перший є критерійно визначальним. Тобто, без позитивного емоційного настрою на педагогічну взаємодію, без сформованої у студентів внутрішньої мотивації оволодіти культурними надбаннями нації і людства, соціального комфорту і внутрішньої самоорганізуючої свободи викладача і студентів неможливе залучення обох учасників навчання до створення і поширення соціально-культурного досвіду у сукупності наукових знань, морально-естетичних норм і духовно-естетичних цінностей. Навчання є розвивальним, воно стимулює процеси психосоціального зростання особистості. Проте досягти зазначеної педагогічної досконалості може викладач, який став професійним освітнім психологом.

Висновки. Педагогічні колективи мають змогу подолати принаймні три початкових етапи впровадження модульно-розвивальної системи:

1. перейти на модульну технологію організації освітнього процесу (розклад занять, графіки модульних занять з окремих навчальних курсів);
2. спланувати вивчення навчальних курсів за допомогою пропонованих системою граф-схем;
3. створити окремі компоненти програмно-методичного забезпечення – розвивальні міні-підручники, навчальні сценарії, освітні програми самореалізації особистості тощо.

Література:

1. Галузінська М.І. Модернізація міжнародного освітнього простору: збірник «Модернізація освітнього середовища: проблеми та перспективи»:

матеріали п'ятої Міжнародної науково-практичної конференції. Місто Умань 10-11 жовтня 2019 року. // FOLIA Comeniana: Вісник Польської - української науково-дослідницької лабораторії психодидактики імені Я. А. Коменського. – Умань, ВПЦ «Візаві». 2019. – С.56-59.

2. Галузінська М.І. Модульно-розвивальне навчання майбутніх фахівців в умовах диверсифікації освіти./М.І. Галузінська, С.М.Слупіцька. Тези у збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції «High scientific goals». – Білорусь.(грудень 2020).

3. Галузінська М.І. Педагогічні технології навчання у закладах загальної середньої освіти/ М.І. Галузінська, І.М. Харченко: навчальний посібник. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. – 259 с.

4. Галузінська М. І., ЧерненкоЛ.П. Інноваційні педагогічні технології як засіб модернізації традиційної системи навчання в умовах освітнього середовища закладів вищої освіти. INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL Conference April 6-7 2021 CONDITIONS FOR THE IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE LEARNING TECHNOLOGIES IN EDUCATION. Scientific and technological revolution of the XXI century '2021 Німеччина

5. Haluzinska M.I, Fedorov M.V. Conference proceedings INTERNATIONAL SCIENTIFIC INTEGRATION 2021. “THE INFLUENCE OF EDUCATIONAL INNOVATION ON THE CREATIVE DEVELOPMENT OF FUTURE TEACHERS» USA, OCTOBER 18-19.

Literature:

1. Haluzinska M.I. Modernization of the international educational space: collection "Modernization of the educational environment: problems and prospects": materials of the fifth International scientific-practical conference. Uman, October, 10-11, 2019. // FOLIA Comeniana: Bulletin of the Polish-Ukrainian Research Laboratory of Psychodidactics named after Y.A. Komenskyi. - Uman, PPC "Vizavi". 2019. - P.56-59.

2. Haluzinska M.I. Modular and developmental training of future specialists in the conditions of diversification of education. M.I. Haluzinska, S.M. Slupitska. Abstracts in the collection of scientific works of the International scientific-practical conference "High scientific goals". - Belarus (December 2020).

3. Haluzinska M.I. Pedagogical technologies of teaching in institutions of general secondary education / M.I. Haluzinska, I.M. Kharchenko: textbook for students of higher pedagogical educational institutions - Uman: PPC "Vizavi", 2019. - 259 p.

4. Haluzinska M.I., Chernenko L.P. Innovative pedagogical technologies as a means of modernization of the traditional system of education in the educational environment of higher education institutions. INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL Conference April 6-7 2021 CONDITIONS FOR THE IMPLEMENTATION OF INNOVATIVE LEARNING TECHNOLOGIES IN EDUCATION. Scientific and technological revolution of the XXI century '2021 Germany

5. Haluzinska M.I., Fedorov M.V. Conference proceedings INTERNATIONAL SCIENTIFIC INTEGRATION 2021. “THE INFLUENCE OF EDUCATIONAL INNOVATION ON THE CREATIVE DEVELOPMENT OF FUTURE TEACHERS» USA, OCTOBER 18-19.

Abstract. The article reveals the formation of a modular developing system, which is presented as an alternative to the current education system. Features and advantages of the modular system of training are analyzed. The complex of methodological support of the modular developing system is determined.

Key words: the modular developing system.

УДК 378.14:373.62

THE DEVELOPMENT OF MUSIC ABILITIES WITH THE HELP OF THE UKRAINIAN FOLKLORE**РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ ЗАСОБАМИ УКРАЇНСЬКОГО ФОЛЬКЛОРУ****Naumenko S. / Науменко С.І ,**
*teacher /викладач**Municipal Institution" Uman Taras Shevchenko Professional College of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"**Nebesna Sotnia, 33, 20300**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»
вул.Небесної сотні, 33, 20300*

Анотація. У статті визначено специфіку процесу розвитку музичних здібностей дітей засобами українського фольклору. Проаналізовано наукові праці з проблеми розвитку музичних здібностей дітей та висвітлено особливості розвитку музичних здібностей дітей засобами українського фольклору.

Ключові слова: розвиток музичних здібностей дітей, український фольклор.

Вступ.

Однією із тенденцій розвитку сучасної мистецької освіти є національна спрямованість, що характеризується:

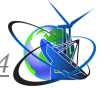
- забезпеченням процесу виховання особистості в єдності інтелектуального, морального, громадянського виховання;
- набуттям молодим поколінням історичного і соціального досвіду;
- ознайомлення з матеріальними, духовними, культурними цінностями держави.

Розвиток і виховання молодого покоління засобами українського фольклору є актуальним у руслі вищевказаних позицій, що й зумовило вибір теми нашого дослідження.

Основний текст.

Музичне мистецтво, доповнюючи гуманітарні і природничі науки та проектуючи весь світ у дитину, здатне надати їй цілісність сприйняття світу. Тому важливим є прилучення дітей змалечку до етичних і естетичних засад високої музики. Розвиток особистості передбачає стійку гармонію його емоційної і раціональної сфер. До емоційної сфери належать почуття, емоції, мрії, уява, які мають сигнальну та регуляторні функції. До цієї сфери належать також естетичні та морально-етичні почуття, які формуються у дитини завдяки засобам музичного мистецтва. Виховати у дітей естетичні і моральні почуття є надзвичайно важливим завданням, дієвою силою, яка стимулює духовний і творчий потенціал кожної дитини, розвиток її психічних процесів, інтелекту і поведінки.

Музичне мистецтво є аспектом культури і його потрібно розглядати у соціальному і культурному контекстах. Адже в процесі музичного виховання вчитель має формувати особистість кожної дитини, розвивати у неї не лише

музичне сприйняття, відчуття прекрасного, а й критичне ставлення до того комплексу моральних цінностей, які визначають існування людини у суспільстві.

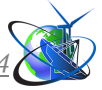
Аналіз літератури свідчить про існування двох основних поглядів на природу *музичності*: музичність як вроджена здібність, що не підлягає формуванню, і музичність як властивість, що формується на основі вроджених задатків [4].

Оскільки за своєю природою *обдарованість* – це складна психологічна якість дитини, думки учених щодо визначення даного поняття суттєво різняться. Деякі вчені (серед них Н.Бехтерева та ін.) вважають, що обдарованість – це те, що реалізується без навчання, і важливо виявити цю здатність у ранньому дитинстві [1]. Це сприятиме вчасному створенню умов для розвитку обдарованих дітей. Інша група науковців, зокрема Б.Теплов, говорять про те, що обдарованою є дитина, яка відрізняється яскравими, очевидними, інколи визначними досягненнями або має внутрішні (приховані) задатки для таких досягнень у певному виді діяльності [4]. Більшість сучасних психологів (Ю.Гільбух та ін.) визнають, що рівень, якісна своєрідність і характер розвитку обдарованості – це завжди результат складної взаємодії природних здібностей, що визначаються спадковістю, соціокультурним середовищем, опосередкованими певною діяльністю дитини (ігровою, навчальною, трудовою) [2]. Також мають місце активність дитини і психологічні механізми саморозвитку особистості, що є основою для формування і реалізації індивідуального таланту.

Музичну обдарованість науковці, зокрема Б. Теплов та А. Готсдінер, характеризують, як вищий та ідеалізований прояв музичних здібностей [3]. Блискучий музичний слух, феноменальна пам'ять, пластичний і скоординований руховий апарат, здатність до навчання і працездатність є показником музичної обдарованості [4].

Психологи зазначають, що знання тільки тоді є знаннями, коли вони духовно-емоційно пережиті. Наша освіта вважає, що тільки у гармонічній єдності правої та лівої півкуль мозку можна досягнути дійсної гармонії у розвитку духовної, творчої і розумної особистості. У педагогічній діяльності, а саме у вихованні і розвитку духовно-творчої, емоційно-багатої особистості велике значення належить українській народній пісні, у фольклорі. Фольклор за змістом – це саме життя, його інтереси, зв'язок з історією народу, його національною свідомістю та соціальними почуттями, є «психологією його творчістю», писав І.Франко.

У дитячому фольклорі виключна роль належить колисковим пісням, в яких значну роль відіграє «розуміння» дитиною емоційної (музичної) інтонації. «Немовля», – пише дослідник емоцій В.Морозов, – чудово розуміє емоційну інтонацію дорослих навіть в той період, коли воно ще не навчилося розрізняти логічний зміст слів. Маленьке дитя усміхається у відповідь на ласкаві слова і може заплакати у відповідь на суворі. І справа тут не у змісті слів, а у звучанні: спробуйте говорити дитині найгрізніші слова добрим, ласкавим голосом, і вона буде усміхатися» [3]. Отже, діти у ранньому віці, ще не знаючи мови, володіють

мовою емоцій, на цій мові спілкуються з дорослими і добре розуміють одне одного. Завдяки дитячому фольклору (ігри, пісеньки, дражнилки та інше) діти отримують можливість задовольнити себе у спілкуванні, знайомитись із звичаями, поведінкою, працею, вигадувати ігри – пізнавати життя, себе, оточуючий світ. Музичну основу дитячого фольклору складає ритм і спів на двох-трьох звуках.

Розглянемо яким чином народна пісня і музичні здібності впливають на музичний розвиток і становлення особистості. Диригування як форма емоційно-рухового вираження музики дає змогу розв'язати різноманітні завдання музичного виховання та навчання. Усі діти прагнуть виразити себе у творчості. Адже через диригування діти здатні передавати свої музичні враження, переживання, розвивати пластичність і виразність моторної сфери, художньо-образне мислення. Окрім того, кожна дитина хоча б на мить бажає відчувати себе справжнім диригентом (самостійно вивчити з учнями пісню, попрацювати над її звучанням, продиригувати хором.), все це підвищує творчий потенціал, уяву, підсилює емоційність, переживання художнього образу, активізує усі психічні процеси. І в той же час, рухи, які діти здійснюють під час диригування, змістовні і підпорядковані характеру музики. Отже, їхні творчі імпульси втілюються в організованій формі, у дітей виникає відчуття гармонійної цілісності, єдності жесту і музики (єдність психомоторного емоційного переживання художнього образу). Образність, емоційність народної пісні, жанровість (пісня, марш, танець), чіткий метроритм, динамічні протиставлення тощо є творчим матеріалом для креативного розвитку потенціалу дитини.

На сучасному етапі розвитку науки глибоко вивчено проблему функціональної спеціалізації півкуль головного мозку в пізнавальній діяльності людини. Загально визнано, що аналітична, знаково опосередкована стратегія пізнання, характерна для роботи лівої півкулі, а синтетична, образно опосередкована – для правої. Виникла гіпотеза про ефективну білатеральну взаємодію як біологічну основу обдарованості. У цій гіпотезі особливе значення відведено ролі субдомінантної правої півкулі (В. Ротенберг, С. Бондаренко та інші). При дослідженні обдарованих дітей виявилось, що в них трохи менше виражено домінування лівої півкулі. Крім того, шкільна успішність також вища у дітей із помірною перевагою правої півкулі.

Музична обдарованість, як уже було зазначено, є вродженою психомоторно-емоційною та безумовно-рефлекторною особливістю людини. За складністю виділяють три групи безумовних рефлексів: прості, складні й нескладні. Надскладні безумовні рефлекси найменш вивчені, але їм приділяється особлива роль в еволюційному вдосконаленні потребово-мотиваційної сфери людини. До них належать, наприклад, так звані рефлекси саморозвитку. На думку деяких дослідників, рефлекси саморозвитку відрізняються від інших однією особливістю: вони діють самостійно, тобто не впливають з інших потреб організму й не дорівнюють до інших мотивів. Тому можна пояснити, чому музичний талант і здібності проявляються так рано, досягають визначного рівня у три-чотири роки (К. Сен-Санс, В. Моцарт

та інші). Відбувається інтенсивний саморозвиток, для якого звукова (як перекодування емоцій, настроїв та почуттів і виразних рухів) інформація є самодостатньою для самовизначення дитини, її адаптації в житті та суспільних відносинах. Тому за якістю та рівнем розвитку музичних здібностей у дошкільному віці можна зробити висновок про рівень та якість психічного розвитку дитини (її сприйняття, уваги, уяви тощо).

Психіатр Г. Россолімо вважав, що музичні здібності за своєю природою опираються на взаємодію мозкових центрів слуху з так званими проєктивними руховими актами, що є найбільш могутнім способом вияву почуттів та інших душевних станів людини [5]. Це твердження збігається з уже сказаним: провідне значення музичної психомоторики у природі музичних здібностей і обдарованості. Вона є виразником емоційної реакції на звукову інформацію.

Музична психомоторно-емоційна властивість організму сприймати звукову інформацію – це рефлексорна недовільна «реакція-рух», точно визначена у просторі й часі; тобто те, що чую або задумую, сам виконую на будь-якому незнайомому музичному інструменті чи голосом, чи просто будь-якими паличками без попереднього навчання. Все, що проявляється без навчання, то і є обдарованість, – зазначала Н. Бехтерева.

У зв'язку з тим, що музична обдарованість, окремі музичні здібності проявляються дуже рано і є продуктом емоційної та психомоторної зрілості немовляти, природно, що вони мають безпосередній вплив на загальний психічний розвиток людини, розвиток окремих психічних функцій та формування особистості.

Якщо опиратися на результати останніх досліджень у галузі творчих здібностей, то сприйняття інформації на слух більше сприяє розвитку творчої уяви, ніж інші види передачі інформації. До того ж, музичне мистецтво, що позбавлене образів, розвиває індивідуальність сприйняття, уяви, мислення.

Висновки.

У статті висвітлено погляди науковців що:

- розвиток музичних здібностей дитини впливає на формування емоційної та інтелектуальної сфер, естетичних смаків, духовного світу, становлення інтересів та ранній розумовий розвиток дитини;
- український дитячий музичний фольклор має дивовижну здібність розвивати творчий підхід та виховувати творчу фантазію особистості;
- музична обдарованість, як і інші види художньої обдарованості, є основою формування висококультурної, духовно багатой особистості з високим інтелектом і творчими можливостями.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що саме музична обдарованість, як і інші види художньої обдарованості, є тим фундаментом, на якому можна звести чудову будівлю – висококультурну, духовно багату людину з високим інтелектом і творчими можливостями.

Література:

1. Бехтерева Н.П., Гоголицын Ю.Л., Кропотов Ю.Д., Медведев С.В. Нейрофизиологические механизмы мышления. Л.: Наука. 1985.

2. Гільбух Ю. З. Розумово-обдарована дитина: психологія, діагностика, педагогіка. К.: Інститут психології. 1998
3. Кайкова М.М. Формування художньо виконавчої майстерності майбутніх піаністів у процесі інструментальної підготовки. Умань: «Візаві». 2020.
4. Кайкова М.М. Методика музичного виховання. Умань: «Візаві». 2020.
5. Науменко С. І. Основи вікової музичної психології. К.: Логос. 1995

Literature:

1. Bekhtereva NP, Gogolitsyn Yu.L., Kropotov Yu.D., Medvedev SV Neurophysiological mechanisms of thinking. L.: Science. 1985
2. Gilbukh YZ Mentally gifted child: psychology, diagnosis, pedagogy. K.: Institute of Psychology. 1998
3. Кайкова М.М. Formation of artistic performance skills of future pianists in the process of instrumental training. Uman: "Vizavi". 2020
4. Кайкова М.М. Methods of music education. Uman: "Vizavi". 2020
5. Naumenko SI Fundamentals of age music psychology. K.: Logos. 1995

Annotation. The article identifies the specifics of the process of developing children's musical abilities by means of Ukrainian folklore. The scientific works on the problem of the development of children's musical abilities are analyzed and the peculiarities of the development of children's musical abilities by means of Ukrainian folklore are highlighted.

Key words: talent, musical abilities, musical development, culture of a personality, musical art, folk art.

УДК 378. 147:5

**INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES AS A MEAN OF
MODERNIZATION OF TRADITIONAL STUDY SYSTEMS IN TERMS OF
TRAINING OF THE FUTURE NATURAL SCIENCES TEACHER
ІННОВАЦІЙНІ ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ ЯК ЗАСІБ МОДЕРНІЗАЦІЇ
ТРАДИЦІЙНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПРИРОДНИЧИХ НАУК**

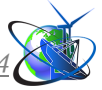
Nebykova T./Небикова Т.А.*teacher /ст.. викладач**Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University**Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини***Nebykov M./Небиков М.В.***s.agric.s.,sen.res.dep./к.сільск.н., ст.. наук.чнівр.**ORCID . org/0000-0001-9734-1730**Breeding and Reproductive Biological of Plants Sofiyivka**National Dendrological Park of the National Academy of Sciences of Ukraine, Uman.**Національний дендрологічний парк «Софіївка» -**науково-дослідний інститут Національної академії наук України, Умань.*

Анотація: У статті розкрито поняття педагогічна технологія. Запропоновано умови побудови педагогічної технології навчання майбутнього вчителя природничих наук. Визначено головні якості майбутнього фахівця. Використання інноваційних технологій навчання створює нову інформаційну освітню сферу, що підвищує мотивацію, розвиває самостійність, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію освітнього процесу, сприяє модернізації традиційної системи навчання.

Ключові слова: педагогічна технологія навчання, майбутній вчитель природничих наук.

Вступ. Сучасні соціальні умови підвищують вимоги до професійного рівня фахівця, націлюють на формування ініціативної, самостійної особистості, наділеної творчим мисленням дозволяють шляхом активної взаємодії між студентами приймати рішення, засвоювати конкретні професійні уміння та навички. Це передбачає такий підхід до навчання майбутнього спеціаліста, який заснований не на трансляції готових знань, а на створенні умов для розвитку творчої активності студентів, формує у студентів вміння спілкуватись, вчить слухати і чути співрозмовника, вчить взаємодії. Аналіз еволюції поняття педагогічна технологія дає змогу прогнозувати технологічні тенденції в освіті. Я. Коменський виділяв вміння правильно визначати мету, обирати засоби досягнення її та формувати правила користування цими засобами. Поняття освітня технологія почали використовувати у США у 30-х р. XX ст.. Головною метою педагогічної технології було гарантування досягнення учнями запланованих позитивних результатів навчання шляхом підвищення ефективності освітнього процесу. Розвиток педагогічних технологій відбувається у двох напрямках – використання технічних засобів навчання і технологічний підхід до організації навчального процесу загалом.

Основний текст. *Технологія* – грецьке слово за походженням (tehne – мистецтво, ремесло, наука; logos – поняття, вчення) – форма реалізації

людського інтелекту, сфокусованого на розв'язанні суттєвих проблем буття.

У словниках іншомовних слів: технологія – сукупність знань про способи і засоби здійснення виробничих процесів.

Виділяють принципи функціонування педагогічних технологій (за К. Парререном):

1. Принцип педагогічної доцільності, що сформулював А. Макаренко: жодна дія педагога не повинна бути осторонь від запланованих цілей;

2. Взаємозв'язок викладання і навчання, за яким К. Ушинський головною задачею вчителя вважав перетворення діяльності студента на його самостійну діяльність;

3. Необхідним елементом технології навчання є тематичне планування на його самостійну діяльність;

4. Організація контролю на кожному етапі навчальної діяльності;

5. Стимулювання творчої діяльності студентів, орієнтація на студента не тільки знаючого, а й вмючого;

6. Різноманітність форм і методів навчання, недопущення універсалізації певних засобів і форм.

Під інноваційною освітньою технологією розуміють:

– сукупність форм, методів і засобів навчання, виховання та управління, об'єднаних єдиною метою;

– добір операційних дій педагога із студентом, у результаті яких суттєво покращується мотивація студентів до навчального процесу[2].

Пропонується класифікація педагогічних технологій:

1. За рівнем застосування:

- загально педагогічні;
- предметні;
- локальні;
- модульні.

2. За провідним фактором психічного розвитку:

- біогенні;
- соціогенні;
- психогенні.

3. За концепцією засвоєння:

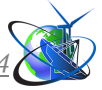
- асоціативно-розвивальні;
- сугестивні;
- рефлексорні.

4. За ставленням до дитини:

- авторитарні;
- дидактоцентристські;
- особистісно орієнтовані.

5. За типом організації та управління пізнавальною діяльністю:

- ігрові і тренінгові технології;
- інтеграційні технології;
- комп'ютерні технології;
- діалогові технології.

6. За організаційними формами:

- класно-урочні;
- академічні;
- індивідуальні;
- групові;
- клубні;
- альтернативні.

Педагогічна технологія є предметом вивчення багатьох наукових напрямів у сучасній педагогіці і розглядається як:

- компонент педагогічної майстерності;
- проект педагогічної системи, яка реалізується на практиці;
- сукупність психолого-педагогічних установок, які визначають спеціальний вибір форм, методів, способів, прийомів, виховних засобів;
- систематичний метод планування, використання й оцінювання процесу навчання та засвоєння знань шляхом урахування людських і технічних ресурсів і взаємодії між ними для досягнення більш ефективної форми освіти;
- упорядковану сукупність дій, операцій і процедур, які інструментально забезпечують досягнення передбачуваного результату в умовах освітнього процесу, що постійно змінюється (В. Сластьонін);
- продуману в усіх деталях модель спільної педагогічної діяльності з проектування, організації та проведення навчального процесу при забезпеченні комфортних умов для навчання (В. Монахов) [3].

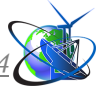
Умова побудови педагогічної технології навчання – конкретизація навчальної мети: зрозуміти, засвоїти, вивчити, зробити, запам'ятати, застосувати за зразком, застосувати у нових умовах тощо. Залежно від мети опрацювання матеріалу визначається і кінцевий результат навчання.

Шлях від мети до результату – це певним способом організована взаємодія викладача і здобувачів освіти. За технологічного підходу це може бути метод спроб і помилок або пошукової діяльності. Усі дії викладача мають цілеспрямовано вести до заздалегідь визначеної мети. Тому педагогічна технологія, крім цілей навчання, включає визначення умов і процедур, за допомогою яких можна досягти саме такого результату. Істотною ознакою технології є детальний опис кожного етапу на шляху досягнення результату та обов'язковість відтворення способу дій.

Технологія навчання має чіткі процесуальні характеристики для досягнення результату. Якщо викладач не досягнув бажаної мети, йому слід проаналізувати власні дії, знайти помилки і виправити їх, зберігши незмінними умови педагогічної технології. У цьому відмінність технологічного підходу від звичайних методичних рекомендацій, які допускають внесення змін і не гарантують описаного результату.

Аналіз робіт вітчизняних і зарубіжних авторів (В. Беспалько, Б. Блум, М. Кларін, І. Марєв, О. Савченко та ін.) з проблем педагогічної технології дозволяє виокремити *ознаки*, притаманні педагогічній технології:

- діагностичне цілепокладання;

- результативність;
- економічність;
- алгоритмізованість;
- проєктованість;
- цілісність;
- керованість;
- коригованість;
- візуалізація тощо.

В освітній практиці педагогічна технологія функціонує за загально-педагогічним, предметно-методичним та локальним рівнями. Об'єднують освітню, педагогічну технологію, а також інноваційну технологію навчання (виховання, управління) актуальні для певного історичного етапу освітні концепції. Специфіка інноваційної педагогічної технології залежить від орієнтації на певну дидактичну систему, освітні тенденції країни, від професійно-особистісних якостей педагога тощо [1].

Метою освіти повинна стати людина у постійному розвитку, її духовне становлення, гармонізація її відносин з собою та іншими людьми, зі світом. Пріоритетними завданнями системи освіти є навчання навчатися, працювати, співіснувати, жити. Виходячи з цього твердження головними *якостями* майбутнього фахівця мають бути:

- ✓ адаптація у змінних життєвих ситуаціях, самостійне набуття необхідних знань, вміння застосовувати їх на практиці впродовж життя;
- ✓ самостійне критичне мислення, вміння бачити труднощі та шукати шляхи їх раціонального подолання;
- ✓ здатність генерувати нові ідеї та творчо їх втілювати;
- ✓ вміння правильно і оперативно працювати з інформацією та оперувати нею;
- ✓ здатність налагоджувати позитивні стосунки з колективом, родиною, оточуючим середовищем;
- ✓ висока моральність, відповідальність за себе та за долю суспільства.

Одним із завдань модернізації педагогічної діяльності є реалізація та розвиток інноваційних процесів у системі освіти. На сьогодні пріоритетними є удосконалення типів та структури освітніх навчальних закладів, оновлення змісту навчання і виховання, розробка та апробування нових педагогічних технологій, зміна форм і методів навчання та виховання, модернізація форм і методів управління сучасною школою тощо, що вимагає від педагога впровадження інноваційної педагогічної діяльності.

Інноваційна педагогічна діяльність заснована на осмисленні практичного педагогічного досвіду, цілеспрямованої педагогічної діяльності, орієнтована на зміну і розвиток освітнього процесу з метою досягнення вищих результатів, одержання нового знання, формування якісної педагогічної практики. Продуктами інноваційної педагогічної діяльності є нововведення, що позитивно змінюють систему освіти, визначають її розвиток і характеризуються як нові, вдосконалені.

Одним із важливих завдань сучасної педагогічної інноватики є

класифікація нововведень: у змісті освіти. у методиках, технологіях, формах, методах, прийомах, засобах освітнього процесу, в організації освітнього процесу, системі управління освітою.

Поділ нововведень за масштабом перетворень дозволяє виділити: часткові, локальні, одиничні, модульні, системні нововведення, які застосовуються у закладах вищої освіти.

Групування нововведень за інноваційним потенціалом дозволяє виділити:

- *модифікаційні нововведення;*
- *комбінаторні нововведення;*
- *радикальні нововведення.*

Інноваційні перетворення в освітньому процесі можуть класифікуватися як *технологічні, пошукові* моделі. Одним із шляхів модернізації освітньої системи України постає упровадження в навчальний процес закладів вищої освіти інноваційних педагогічних технологій і методів. Інновації (італ. *innovazione* – новизна, нововведення) – нові форми організації діяльності і управління, нові види технологій, які охоплюють різні сфери життєдіяльності людства.

Педагогічну інновацію розглядають як особливу форму педагогічної діяльності і мислення, які спрямовані на організацію нововведень в освітньому просторі, або як процес створення, упровадження і поширення нового в освіті. Інноваційний процес в освіті – це сукупність послідовних, цілеспрямованих дій, спрямованих на її оновлення, модифікацію мети, змісту, організації, форм і методів навчання та виховання, адаптації навчального процесу до нових суспільно-історичних, ринкових умов.

Проблема інноватики в освітній системі було викликано наступними чинниками:

- нові соціально-економічні перетворення обумовили необхідність корінних змін в організації системи освіти, методології і технології організації педагогічного процесу у закладах освіти різного типу (гімназії, ліцеї, коледжі тощо) і потребу підготовки науково-педагогічних і педагогічних кадрів;
- посилилася тенденція гуманітаризації змісту освіти, з'явилися нові навчальні дисципліни, виникла потреба у викладачах, які б могли забезпечити творчий, інноваційний підхід до реалізації цих тенденцій;
- на відміну від умов регламентації змісту і організації освітнього процесу в оновлюваній національній школі викладач отримав можливість створення власної педагогічної лабораторії, що вимагає набуття досвіду інноваційної діяльності;
- входження закладів освіти у ринкові відносини викликає конкуренцію між державними і недержавними закладами освіти, надає можливості молодій людині навчатися там, де інноваційний потенціал та якість отриманої освіти вищі;
- зміни в інформатизації суспільства активізували потребу оновлення інформаційно-освітнього середовища.

Д. Мазоха та Н. Опанасенко зазначають, що педагогічна професія вимагає особливої уваги до постійно оновлюваних тенденцій суспільного буття, здатності до адекватного сприйняття потреб суспільства і відповідної корекції

навчально-виховної діяльності. Особливу значущість має ця здатність за теперішньої інформаційної доби, яка потребує багатьох принципово відмінних від попередніх навичок, умінь і відповідного мислення. Школа як один із найважливіших інститутів соціалізації людини, підготовки молоді до ролі активних суб'єктів майбутніх суспільних процесів повинна бути винятково уважною до нових тенденцій суспільного розвитку, до нововведень у сфері змісту, форм і методів навчання і виховання. Відповідно інноваційність має характеризувати професійну діяльність викладача природничих дисциплін.

Інновації є результатом системних наукових пошуків, аналізу, узагальнення педагогічного досвіду. Стрижнем інноваційних процесів в освіті є упровадження досягнень психолого-педагогічної науки у практику, вивчення, узагальнення і поширення передового вітчизняного та іноземного педагогічного досвіду[2].

Рушійною силою інноваційної діяльності є педагог як творча особистість, що веде пошук, розробляє, упроваджує і поширює нові ідеї. Майбутній вчитель природничих наук має можливості:

- для інноваційної діяльності;
- експериментувати і переконуватися в ефективності методик навчання;
- коригувати методи і форми навчання і виховання;
- здійснювати структурування досліджень освітнього процесу;
- пропонувати нові технології і методи навчання.

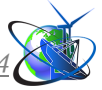
Основна умова такої діяльності – інноваційний потенціал майбутнього вчителя природничих наук. *Інноваційний потенціал* майбутнього вчителя природничих наук – сукупність соціокультурних і творчих характеристик особистості, яка виявляє готовність вдосконалювати педагогічну діяльність, наявність внутрішніх засобів та методів, здатних забезпечити цю готовність.

Наявність інноваційного потенціалу майбутнього вчителя природничих наук визначають *чинники*:

- ❖ творча здатність генерувати нові ідеї;
- ❖ високий культурно-естетичний рівень, освіченість, інтелектуальна глибина і різнобічність інтересів;
- ❖ відкритість особистості новому і сприйняття різних ідей, думок, поглядів, концепцій, що базується на толерантності особистості, гнучкості та широті мислення.

Виокремлюють критерії готовності майбутнього вчителя природничих наук до інноваційної педагогічної діяльності:

- усвідомлення необхідності інноваційної діяльності;
- готовність до творчої діяльності щодо нововведень;
- упевненість у тому, що зусилля, спрямовані на нововведення, принесуть позитивний результат;
- узгодженість особистих цілей з інноваційною діяльністю;
- готовність до подолання творчих невдач;
- органічність поєднання інноваційної діяльності, особистої, фахової та педагогічної культури;
- рівень психолого-педагогічної та методичної готовності до інноваційної

діяльності;

- позитивне сприйняття і залучення до розробки інновації;
- здатність до фахової рефлексії[2].

Процес упровадження педагогічних інновацій, творчий пошук залежать від морально-психологічного клімату у науково-педагогічному колективі закладу вищої освіти, матеріально-технічних, санітарно-гігієнічних та естетичних умов праці. В організації інноваційних пошуків важливим є вибір актуальної науково-педагогічної теми, чітке формулювання мети і завдань творчої діяльності при написанні курсових та кваліфікаційних робіт. Процес упровадження інновацій доцільно розподілити на основні етапи, врахувавши теоретичну та практичну підготовку готовності майбутнього вчителя природничих наук. На підставі всебічного аналізу викладачам необхідно своєчасно коригувати темп та зміст оновлення педагогічного процесу, накреслюючи нові перспективи роботи студентів. Такий підхід дає змогу об'єднати зусилля викладачів і студентів для впровадження педагогічних нововведень, створити сприятливе інноваційне середовище.

Інноваційна спрямованість визначається *критеріями* педагогічних інновацій, до яких відносять:

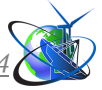
- ✓ новизну, що дає змогу визначити рівень оригінальності досвіду. Розрізняють абсолютний, локально-абсолютний, умовний, та суб'єктивний рівні новизни;
- ✓ оптимальність, яка сприяє досягненню високих результатів за найменших витрат часу фізичних і розумових сил учасників педагогічного процесу;
- ✓ результативність та ефективність, що означає певну стійкість позитивних результатів у діяльності викладача і студента;
- ✓ можливість творчого застосування нових результатів.

Інновації конкретизуються як у цілісній конструкції педагогічного процесу, так і у кожному конкретному його елементі:

- цільова складова впливає на структуру і зміст навчального плану та програми як окремої дисципліни, так і усього комплексу навчальних дисциплін, орієнтує на певний прогнозований педагогічний результат;
- змістова складова впливає на зміст та структуру як окремих навчальних дисциплін, так і на освіту в цілому;
- оцінна складова впливає на зміст, методи, форми контролю і оцінювання освітньої діяльності студентів.

Інноваційний процес відбувається за *схемою*:

- виникнення - відбувається теоретична розробка нововведення та організується інформаційно-роз'яснювальна робота;
- засвоєння – здійснюється апробація нововведення та діагностика результатів;
- насичення – якщо результат інноваційного проекту позитивний, відбувається широке упровадження інновації у педагогічну практику;
- рутинізація – інновація перетворюється у звичайну норму, традицію;
- криза – нововведення повністю вичерпує свої можливості, а його результати можуть погіршуватися;

➤ фініш – інновація завершує своє існування, на її зміну приходять інші нововведення[2].

На думку Н. Якси, інноваційну діяльність можна вважати ефективною, якщо нововведення пройшло всі стадії вище викладеного життєвого циклу.

Основними джерелами інноваційних ідей розвитку закладу вищої освіти виступають:

- потреби країни, регіону, району – соціальне замовлення школі на випускника;
- директивні та нормативні документи органів влади та управління освіти різних рівнів;
- досягнення та розробки психології, педагогіки, соціології, інших наук про людину;
- досягнення передової та масової педагогічної тематики;
- власний професійний досвід керівників і вчителів, інтуїція, практичне педагогічне мислення;
- аналіз результату і процесу функціонування навчального закладу.
- аналіз психолого-педагогічної літератури, періодичних видань [3].

Носіями педагогічних інновацій виступають творчі особистості, які здатні до *рефлексії, саморозвитку, самоактуалізації, професійного самовдосконалення, розвитку і самоосвіти.*

Важливою умовою інноваційного процесу і об'єктивною необхідністю в інноваційній діяльності педагога, сутнісною характеристикою інноваційного процесу є творчість. Тому *інноваційна педагогічна діяльність* – це особливий вид творчої діяльності, яка спрямована на оновлення системи освіти.

Результатами інноваційної педагогічної творчості майбутніх вчителів природничих наук можуть бути:

- ✓ педагогічні відкриття;
- ✓ перетворення, конструювання окремих елементів педагогічних систем, засобів, методів, умов навчання та виховання;
- ✓ педагогічні вдосконалення;
- ✓ модернізація й адаптація до конкретних умов уже відомих методів і засобів.

Інноваційною діяльністю займаються творчі педагоги, серед яких умовно можна виокремити три *групи*:

1) педагоги-винахідники, які приходять до нового в результаті власних пошуків;

2) педагоги-модернізатори, що вдосконалюють і по-новому використовують елементи створених систем задля позитивного результату;

3) педагоги-майстри, які швидко сприймають і досконало використовують як традиційні, так і нові підходи та методи.

Упровадження нової ідеї, проекту або технології наштовхується на зовнішні або внутрішні перешкоди або бар'єри: зовнішні, соціальні; організаційні; методичні; матеріально-технічні; внутрішні бар'єри: особистісні; психологічні.

Здійснення інноваційного педагогічного процесу включає у себе сукупність таких *послідовних дій*:

- усвідомлення необхідності змін;
- оцінка ситуації, що склалася;
- формування проблеми;
- вибір варіанту вирішення проблеми;
- прийняття рішення про нововведення;
- експериментальна перевірка нововведень;
- підготовка та перепідготовка кадрів;
- формування позитивного ставлення до нововведень;
- широке впровадження нововведень.
- оцінка результатів.

Висновки.

Зазначене вище надає можливість зробити такі висновки. Отже, завдання щодо формування інноваційної діяльності майбутнього вчителя природничих наук має глибокий соціально-педагогічний сенс, оскільки від його розв'язання залежить активність майбутнього фахівця в його інноваційній діяльності, готовність до реагування на несподіванки, до прийняття самостійних рішень, готовність нести за них відповідальність, критичність в оцінці дій.

Використання інноваційних технологій навчання дозволяє створити принципово нову інформаційну освітню сферу, що підвищує мотивацію, розвиває самостійність, забезпечує індивідуалізацію та диференціацію освітнього процесу, сприяє модернізації традиційної системи навчання та створенню конкурентоспроможної системи освіти.

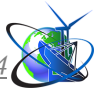
Література:

1. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні: Підручник / Н. Ю. Бутенко. – К.: КНЕУ, 2004. – 383 с.
2. Галузінська М.І. Педагогічні технології навчання у закладах загальної середньої освіти: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів/М.І. Галузінська. – Умань:, 2019. – 259 с.
3. Галузінська М.І. Теорія і практика підготовки майбутніх учителів до впровадження креативних технологій навчання: монографія / М.І. Галузінська. – Умань: ВПЦ «Візаві», 2020. – 185 с.

References:

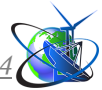
1. Butenko N. Yu. Communicative processes in learning: Textbook / N. Yu. Butenko. - K. : KNEU, 2004. - 383 p.
2. Galuzinskaya MI Pedagogical technologies of teaching in institutions of general secondary education: a textbook for students of higher pedagogical educational institutions / MI Branch. - Uman :, 2019. - 259 p.
3. Galuzinskaya MI Theory and practice of training future teachers to implement creative learning technologies: monograph / M.I. Branch. - Uman: VOC "Vizavi", 2020. - 185 p.

Abstract: The article reveals the concept of pedagogical technology. The conditions of construction of pedagogical technology of training of the future teacher of natural sciences are

offered. The main qualities of the future specialist are determined. The use of innovative learning technologies creates a new information educational sphere that increases motivation, develops independence, provides individualization and differentiation of the educational process, contributes to the modernization of the traditional learning system.

Key words: *pedagogical technology of teaching, future teacher of natural sciences.*

УДК 378.046.4

**WAYS OF THE TEACHER'S CREATIVE POTENTIAL DEVELOPMENT
AND REALIZATION IN THE PROCESS OF PEDAGOGICAL ACTIVITIES
ШЛЯХИ РОЗВИТКУ І РЕАЛІЗАЦІЇ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВЧИТЕЛЯ У
ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ**

Obminiana H. / Обмін'яна Г.Л.
teacher /викладач,

Yatsenko T. / Яценко Т.В.
teacher /викладач

*Municipal Institution" Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"*
33, Nebesna Sotnia, 20300

*КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»
вул. Небесної сотні, 33, 20300*

Анотація. У статті розглянуто види активності особистості майбутнього вчителя. Визначено поняття творча активність майбутнього вчителя, яка проявляється у стані готовності, прагненні до самостійної, оригінальної діяльності і виборі оптимальних шляхів її реалізації. Виведено закономірності ефективності їх застосування.

Ключові слова: види активності особистості, творча активність майбутнього вчителя.

Вступ.

Проблема розвитку творчої особистості вчителя висвітлюється у наукових дослідженнях філософії, психології, педагогіки. Велику увагу розробці даної проблеми приділяли Н. Бердяєв, Кан-Калик та ін. Дослідженням сутності творчості, умов її розвитку та інших аспектів займалися і займаються різні науки, в тому числі філософія, психологія і педагогіка [2].

Проаналізувавши філософську, психолого-педагогічну літературу, дійшли висновку: творчість – це діяльність, яка породжує щось нове, раніше не відоме на основі осмислення вже нагромадженого досвіду та формування нових комбінацій знань, умінь, навичок.

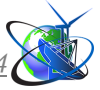
Основний текст.

Творчу особистість визначають як особистість, межі творчості якої охоплюють дії від нестандартного розв'язку простого завдання до нової реалізації унікальних потенцій індивіда в певній галузі:

- як людину, яка володіє певним переліком якостей, а саме рішучістю, умінням не зупинятися на досягнутому, сміливістю мислення, умінням бачити далі того, що бачать його сучасники і що бачили її попередники;
- вона володіє мужністю для того, щоб піти проти течії і зруйнувати те, чому вірить сьогодні більшість;
- у людини наявні здібності, мотиви, знання і вміння, завдяки яким створюється продукт, який відрізняється новизною, оригінальністю, унікальністю.

Серед характерологічних *особливостей* творчої особистості виділяють:

- відхилення від шаблону;

- оригінальність;
- ініціативність;
- наполегливість;
- високу самоорганізацію;
- працездатність.

Особливості мотивації діяльності полягають у тому, що творча особистість знаходить задоволення не стільки у досягненні мети творчості, скільки у самому процесі. Більшість авторів погоджується з тим, що творча особистість – це індивід, який володіє високим рівнем знань, потягом до нового, оригінального, який уміє відкинути звичайне, шаблонне. Головним показником творчої особистості, її найголовнішою ознакою дослідники вважають наявність творчих здібностей, які розглядаються як індивідуально-психологічні здібності людини, що відповідають вимогам творчої діяльності і є умовою її успішного виконання.

Дослідники (Л. Єрмолаєва-Томіна, В.Козленко, Н.Посталюк та інші) поняття творчої особистості розглядають через поняття творчого стилю діяльності або творчої активності [2].

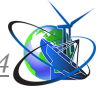
У роботах В.Андрєєва дається інтерактивний підхід до визначення творчої особистості у плані можливостей практичної педагогічної оцінки та самооцінки рівня її сформованості. Учений подає універсальну класифікацію творчих особистостей:

- *теоретик-логік* характеризується здатністю до широкого узагальнення, класифікації та систематизації інформації, чітко планують свою роботу, для них характерна висока обізнаність та інтуїція;
- *теоретик-інтуїтивіст* здатний генерувати нові, оригінальні ідеї, фантазії, творча уява, це великі винахідники, автори нових концепцій, шкіл і напрямів;
- *практик* завжди прагне до експериментальної перевірки своїх нових гіпотез, володіє високим рівнем здібностей щодо організації колективу для розробки і виконання нових завдань, створює наукові школи і творчі групи;
- *ініціатор* – характеризується ініціативою і натхнення, особливо на початкових етапах розв'язання нових творчих завдань [2].

Швидкість досягнення певного рівня творчих результатів не є рівномірною і залежить від індивідуальних психофізіологічних особливостей конкретної особистості, умов творчої діяльності, соціального оточення.

Творча особистість – це креативна особистість, яка внаслідок впливу зовнішніх факторів, набула необхідних для актуалізації творчого потенціалу людини додаткових мотивів, особистісних утворень, здібностей, що сприяють дослідженню результатів творчої діяльності.

Таким чином, якщо вчитель ставить за мету розвиток потенційних творчих можливостей дитини, формування її як творчої особистості, він повинен оволодіти тими формами, методами і засобами педагогічної діяльності, які забезпечують розвиток креативних рис особистості, а також тих додаткових мотивів, особистісних якостей, здібностей, які сприяють успішній творчій

діяльності. Для цього і сам учитель повинен бути творчим, бо як добро виховує добро, так і творчість розвивається через творчість.

На сучасному етапі у закладах освіти створюються сприятливі умови для розвитку педагогічної творчості вчителів і підвищення на цій основі результативності освітнього процесу.

Аналіз вітчизняної та зарубіжної психолого-педагогічної літератури, стан вирішення цієї проблеми у практиці роботи загальноосвітніх шкіл, коледжів, ліцеїв, гімназій, дозволили визначити основні *педагогічні умови*, які сприяють творчій діяльності, самореалізації особистості вчителя:

- забезпечення можливості реалізації вчителем своїх здібностей у найважливішій сфері його життєдіяльності;
- сприяння самовизначенню кожного вчителя в усіх сферах внутрішкільного життя через індивідуальний вибір;
- вивчення найбільш значущих для вчителів видів громадської діяльності;
- сприяння вияву особистості кожного вчителя у певному виді громадської діяльності для його самовизначення, самоутвердження і самореалізації через них;
- створення творчої атмосфери, морально-психологічного клімату у колективі;
- утвердження у колективі демократичного стилю спілкування, свободи критики, творчих дискусій;
- забезпечення вільного часу вчителя (реалізація у практичній діяльності ідей інтенсифікації праці, оптимізації освітнього процесу, наукової організації праці) з метою створення умов для самореалізації особистості вчителя на дозвіллі, підвищення його загальної культури;
- своєчасна позитивна оцінка діяльності вчителя для розвитку у нього почуття задоволення;
- забезпечення соціального захисту вчителя в умовах ринкової економіки, матеріальних умов його життя і праці (диференційована заробітна плата, обладнані методичний і навчальний кабінет, кімната емоційного розвантаження, домашня бібліотека тощо);
- забезпечення естетичних умов праці тощо [1].

Одна з найважливіших умов розвитку педагогічної творчості вчителів – створення сприятливих умов для проведення творчих дискусій, обміну думок. Дискусія – це одна з найважливіших форм комунікації, метод вирішення суперечливих проблем і своєрідних способів пізнання.

Дискусія дозволяє:

- зрозуміти те, що не є повною мірою чітким і не знайшло повного тлумачення;
- досягти її учасникам кращого взаєморозуміння;
- зменшити момент суб'єктивності у вирішенні проблеми;
- досягти певного ступеня погодження її учасників щодо питання, дискусії;
- розвивати творчий потенціал учасників.

При організації освітнього процесу з метою розвитку педагогічної творчості вчителів:

- ✓ створюють сприятливі умови для педагогічної творчості вчителів;
- ✓ диференційовано підходять до організації методичної роботи;
- ✓ виконують особисті програми самоосвіти, самовдосконалення, саморозвитку вчителя;
- ✓ проводять відкриті уроки як засобів самовираження вчителів;
- ✓ організують колективну творчу діяльність вчителів;
- ✓ методично допомагають вчителю створити творчу лабораторію.

Важливим компонентом формування творчої особистості вчителя є створення його власної творчої лабораторії, що передбачає:

- створення індивідуальної системи неперервної роботи з самоосвіти й самовдосконалення на основі вивчення своїх професійно-особистісних якостей, можливостей, ускладнень і протиріч у педагогічній діяльності;
- індивідуальну систему забезпечення технології освітнього процесу;
- активну участь у роботі методичного об'єднання, різних форм колективної творчої діяльності, написання методичних розробок.

Для *стимулювання* творчої діяльності вчителів:

- створюють систему заохочення вчителів до творчої діяльності;
- систематично поширюють кращий досвід педагогічної діяльності вчителів: при цьому вона може бути внутрішкільна;
- проводять змагання, конкурси творчих робіт, методичні виставки;
- організовують тижні педагогічної творчості;
- проводять анкетування вчителів під час їх атестації.

У процесі внутрішкільного контролю для розвитку педагогічної творчості вчителів при відвідуванні уроків і позаурочних заходів керівники шкіл повинні звертати увагу:

- на нестандартні форми й методи навчання та виховання, їх поєднання й результативність;
- конструювання навчального матеріалу;
- нестандартні прийоми планування навчально-виховного процесу;
- здатність учителя модифікувати й комбінувати у нестандартному напрямі;
- уміння виділити основну ідею уроку, виховного процесу;
- виявлення педагогічного досвіду.

Про результативність педагогічної творчості вчителя в навчально-виховному процесі свідчать реальні перетворення в особистості учня чи поведінці учнівського колективу на основі перетворення педагогічної діяльності самого вчителя. У процесі внутрішкільного контролю керівники школи спостерігають за змінами в педагогічній діяльності вчителів та навчальній діяльності учнів, у розвитку їхніх творчих здібностей.

Отже, розвиток педагогічної творчості вчителів і підвищення на цій основі результативності навчально-виховного процесу знаходиться у прямо-пропорційній залежності від педагогічних умов, від правильно обраних шляхів розвитку та реалізації творчої педагогічної діяльності, від особистісних якостей

учителя.

Тому для організації освітньої діяльності необхідно враховувати саме такі чинники формування творчої особистості, адже тільки у сприятливих педагогічних умовах за допомогою правильно обраних шляхів реалізації свого творчого потенціалу може вільно розвиватися творчий учитель.

Аналізуючи взаємозалежність творчої діяльності вчителя й учнів, результати їхньої спільної діяльності, керівник школи робить висновок щодо динаміки розвитку творчої індивідуальності вчителя.

Розвиток педагогічної творчості вчителів і підвищення на цій основі результативності освітнього процесу знаходиться у прямо-пропорційній залежності від педагогічних умов, від правильно обраних шляхів розвитку та реалізації творчої педагогічної діяльності, від особистісних якостей учителя.

Для організації освітньої діяльності необхідно враховувати саме ці чинники формування творчої особистості, адже тільки у сприятливих педагогічних умовах за допомогою правильно обраних шляхів реалізації свого творчого потенціалу може вільно розвиватися творчий учитель.

Формування творчої особистості майбутнього вчителя, підготовка його до педагогічної творчості – це проблема, вирішення якої на сьогоднішній день не завершене. Узагальнений досвід, спостереження та експериментальні дані свідчать, що процес формування педагогічної творчості у майбутніх вчителів не приведе до ефективних наслідків, якщо не буде передбачена його органічна єдність із розвитком становлення їх творчої особистості, формуванням умінь сприйняти педагогічну діяльність як творчий процес.

Творчість – необхідна умова становлення самого педагога, його самопізнання, розвитку і розкриття як особистості. Творчість є основою формування педагогічної талановитості вчителя.

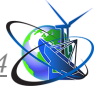
Виховання справжнього творчого вчителя має починатися ще у вузі. Заняття з основ педагогічної майстерності та інших предметів психолого-педагогічного циклу за умови, доцільної їх організації сприяють активному розвитку творчого потенціалу студентів, їхніх креативних якостей і є необхідними при формуванні творчої особистості.

Висновки.

Розвиток педагогічної творчості вчителів і підвищення результативності освітнього процесу залежить від психолого-педагогічних умов, правильно визначених шляхів розвитку та реалізації творчої педагогічної діяльності та особистісних якостей вчителя. Педагогічна діяльність це передусім діяльність творча.

Література:

1. Підготовка майбутніх вчителів до впровадження креативних технологій навчання. Частина 1: монографія / [авт. кол.: Галузінська М. І., Браславська О. В., Красноштан І. В. та ін.]. – Умань:, 2021. – с. 197.
2. Сисоєва С. О. Педагогічна творчість учителя: Визначення, теоретична модель, функції підготовки // Педагогіка і психологія. - К.: Педагогічна думка, 1998. - 255 с.

Literature:

1. Haluzinska M.I. Preparation of future teachers for the implementation of creative learning technologies. Part 1: monograph / [ed . col .: Haluzinska M.I., Braslavskaya O.V., Krasnoshtan I.V., etc.]. - Uman :, 2021. - p.197.
2. Sysoeva S.O. Pedagogical creativity of the teacher: Definition, theoretical model, functions of preparation // Pedagogy and psychology. - K .: Pedagogical Thought, 1998. - 255 p.

Annotation. *The types of activity of the future teacher are surveyed in the article. The concept of the future teacher's creative activity is defined, which is demonstrated in the state of readiness, striving for independent, original activities and choosing the best ways to implement them. Regularities of efficiency of their application are deduced.*

Key words: *types of personality activities, the future teacher's creative activity.*

УДК 371.11

USING OF ACTIVE METHODS OF LEARNING IN THE PROCESS OF TEACHING OF PSYCHO-PEDAGOGICAL SUBJECTS ЗАСТОСУВАННЯ АКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Olkhovetsky S./ Ольховецький С.

с.р.с., as.prof./к.псих.н., доцент,

ORCID 0000-0001-9135-4872

Uman Pavlo Tychyna State Pedagogical University

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Анотація. У статті обґрунтовано сутність та зміст організації активної пізнавальної діяльності студентів у вищій педагогічній школі. Представлено сучасні вимоги до процесу професійної підготовки майбутніх учителів. Охарактеризовано активні методи викладання психолого-педагогічних дисциплін при підготовці фахівців. Виокремлено рекомендації щодо використання активних методів навчання у підготовці майбутніх учителів.

Ключові слова: активізація пізнавальної діяльності студентів, пізнавальний інтерес, активні методи навчання, підготовка майбутніх учителів.

Вступ.

Пошуку адекватних новим підходам засобів і методів навчання потребує ідея безперервного навчання. В якості таких все більшого значення набувають активні методи навчання і виховання.

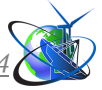
Проблемою активізації навчання займалися К. Ушинський, І. Бех, А. Киричук, О. Моляко. Недостатньо дати студентам лише знання і вміння, необхідно організувати їхнє навчання так, щоб вони були у постійному пошуку самостійних рішень, вміли оцінювати свої професійні дії, можливості і постійно розширювали б їх.

Дослідники О. Анісімов, Н. Борисова вважали, що інтенсифікація процесів навчання привела до формування нетрадиційного навчання, до переходу від програмованого до проблемного навчання і його особливої форми – ігровим методам навчання. Педагоги – новатори Е. Ільїн, С. Лисенкова та інші використовували гру в організації навчальної діяльності[1].

Важливість дидактичних ігор та методики їх проведення у процесі навчання підкреслював К. Ушинський – ми надаємо таке важливе значення іграм, що, коли б утворили учительську семінарію, то зробили б там теоретичне та практичне вивчення ігор одним із головних предметів навчання[1]. У процесі дидактичної гри легше допомогти кожному студенту розвинути необхідні якості для навчання, не примушуючи їх робити це вольовими зусиллями. Ігрові елементи на заняттях необхідно використовувати так, щоб проявились їх переваги перед іншими видами робіт у навчанні.

Основний текст.

Проблема виховання у студентів інтересу до навчання та потреби у самоосвіті стає все більш актуальною, від вміння зацікавити студентів предметом залежить успіх навчання. Інтерес підвищує увагу, активність

студентів, з'являється почуття очікування нового, творчий настрій.

Навчальний процес повинен бути імітацією середовища, в якому будуть працювати студенти, містити у собі конкретну мету і проблеми діяльності, забезпечувати формування у студентів здатності вирішувати практичні задачі. Активне навчання повністю відповідає цим вимогам. В його основі лежить принцип безпосередньої участі, який зобов'язує викладача зробити кожного студента учасником навчального процесу, що шукає шляхи і способи вирішення проблем. Активні методи навчання дозволяють формувати знання, уміння і навички шляхом залучення студентів в активну навчально-пізнавальну діяльність.

Активними методами навчання вважають ті методи, які дозволяють інтенсифікувати процес розуміння, засвоєння, творчого застосування знань при розв'язуванні практичних завдань. Сутність активних методів полягає у тому, що студент отримує необхідні знання шляхом вивчення і аналізу різних джерел інформації.

Проблема виховання у студентів інтересу до навчання, потреба у самоосвіті є актуальною, від вміння зацікавити студентів залежить успіх навчання. Інтерес підвищує увагу, активність студентів, з'являється почуття очікування нового, творчий настрій.

Активна пізнавальна діяльність – це інтелектуальна робота, направлена на формування нових знань, отриманих на основі використання власного досвіду, співставлення, аналізу і синтезу фактів, побудові висновків і узагальнень. *Активність студентів* досягається тоді, коли навчання за своїм характером наближається до творчого процесу, а творче середовище створюється за рахунок підвищеного інтересу до предмету, який вивчається. *Пізнавальна діяльність студентів* проходить в умовах активно-випереджального сприйняття і відображення оточуючого світу, вирішення проблемних ситуацій.

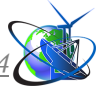
Активне навчання сприяє виконанню *вимог*:

- навчальний процес повинен бути імітацією середовища, в якому будуть працювати студенти;
- містити конкретну мету і проблеми діяльності;
- забезпечувати формування у студентів здатності вирішувати практичні задачі;
- студент є учасником навчального процесу;
- активні методи навчання дозволяють формувати знання, уміння і навички шляхом залучення студентів в активну навчально-пізнавальну діяльність.

Активні методи навчання дозволяють інтенсифікувати процес розуміння, засвоєння, творчого застосування знань при розв'язуванні практичних завдань. Сутність активних методів полягає у тому, що студент отримує необхідні знання шляхом вивчення і аналізу різних джерел інформації.

Висока ступінь гнучкості і адаптивності активних методів навчання дозволяють викладачу ефективно використовувати їх у *випадках*:

- на заключній лекції, бесіди, розмови;
- введення у лекцію;
- для ілюстрації положень, які розбираються у процесі лекції;

- паралельно лекції;
- замість лекції.

Навчальний процес з використанням активних методів навчання спирається на специфічні *принципи навчання*:

- принципи рівноваги між змістом і методами навчання;
- принципи моделювання;
- принцип вхідного контролю;
- принцип відповідності змісту і методів цілям навчання;
- принцип проблемності;
- принцип негативного досвіду;
- принцип від простого до складного;
- принципи неперервного оновлення;
- принцип організації колективної діяльності;
- принцип випереджаючого навчання;
- принцип діагностики;
- принцип економії навчального часу;
- принципи вихідного контролю.

Активні методи навчання вирішують одночасно навчально-організаційні завдання *за умовами*:

- керуючої ролі викладача у процесі навчання;
- включення в активну навчальну роботу студентів з різною підготовкою і здібностями;
- встановлення безперервного контролю за процесом засвоєння навчального матеріалу.

Активні методи навчання сприяють успішному формуванню у студентів *професійних якостей*:

- ✓ здатність швидко адаптуватися у групі;
- ✓ уміння встановлювати особисті контакти;
- ✓ обмінюватися інформацією;
- ✓ формувати свою точку зору;
- ✓ готовність прийняти на себе відповідальність за діяльність групи;
- ✓ здатність встановлювати контакти зі студентами;
- ✓ правильно розподіляти і організовувати роботу;
- ✓ уміння долати опір оточуючих, попереджати зіткнення і суперечності;
- ✓ бажання бути корисним і потрібним студентам у групі;
- ✓ знання рівня своєї компетентності, уміння оцінювати свої дії;
- ✓ готовність розглядати проблеми з різних точок зору;
- ✓ уміння знаходити причини і джерела критичних ситуацій;
- ✓ здатність висувати і формулювати ідеї, пропозиції і проекти;
- ✓ готовність йти на ризик і приймати нестандартні рішення;
- ✓ уміння уникати повторення помилок і прорахунків;
- ✓ здібність ясно і переконливо викладати думки, бути небагатослівним, але зрозумілим;
- ✓ здатність передбачати наслідки дій;
- ✓ уміння цінувати і продуктивно використовувати навчальний час [4].

Важливе значення для активізації пізнавальної діяльності студентів мають *дискусійні методи*. Для того, щоб групова дискусія мала високу ефективність, викладач повинен усвідомлювати процедуру проведення ділової дискусії, виділяючи *етапи*:

- вибір мети, теми, постановка питань дискусії;
- збір інформації учасників дискусії;
- обґрунтування і спільна оцінка одержаної інформації;
- підведення результатів дискусії.

Метод дискусії стимулює зацікавленість і розумову активність студентів. До проведення групової дискусії майбутньому вчителю висувуються *методичні вимоги*:

- виконувати роль одночасно і ведучого;
- дотримуватись основного принципу спілкування – діалогу, рівності психологічних позицій сторін;
- надавати можливість висловитись іншим;
- утримуватись від експертного і категоричного судження.

Групова дискусія прискорює формування у студентів здібностей до взаєморозуміння, співпраці, збільшує об'єм матеріалу, який вивчається, інтенсифікує у них розвиток творчого і логічного мислення.

Важливо визначити основні *ознаки активних методів навчання*:

- бути формою пізнавальної діяльності студентів;
- виступати шляхом засвоєння знань, умінь і навичок студентів;
- бути видом і рівнем пізнавальної діяльності студентів;
- виступати способом обміну інформацією;
- бути способом управління пізнавальною діяльністю студентів;
- характеризуватися способами спілкування;
- бути способом стимуляції і мотивації навчально-пізнавальної діяльності студентів;
- виступати у ролі способу контролю за ефективністю навчання [6].

Навчальний процес має структуру, яка розвиває творче мислення студентів, внутрішні стимули до навчання, формує творчу особистість.

Проаналізувавши педагогічну теорію та практику, були визначені основні способи і прийоми створення *проблемних ситуацій*:

- створюється у результаті ознайомлення студентів із різними трактуваннями одного і того ж явища;
- виникають під час демонстрування досліду, здійснення експерименту, коли виявляється невідповідність між наявними системами знань у студентів і новими фактами, явищами;
- виникає, коли студент стикається із новими практичними умовами використання наявних знань.

Створюючи проблемну ситуацію, викладач повинен уявляти її *ціль*:

1. розкрити перед студентами інформаційно-змістову суперечність, що породжує процес мислення;
2. активізувати у студентів пізнавальний інтерес;

3. поставити студента перед посильним пізнавальним утрудненням, яке активізує його пошукову діяльність, примушує мислити.

У ході застосування методів активного навчання виявляються їх переваги у порівнянні із навчанням традиційними: вимушена активність студентів, самостійний вибір та прийняття певного рішення, високий ступінь мотивації, своєчасний зворотній зв'язок, гуманні стосунки.

Диспут на заняттях, включений у систему інших методів, новизною постановки питань і необхідністю їх активно вирішувати, має сильний вплив на розвиток професійної культури студентів. І.Павлов вважав, що використання в освітній роботі елементів новизни, уміння опиратись на орієнтовний рефлекс, створити проблемну ситуацію, дискусійну ситуацію, є найвищим.

Структура навчального процесу у закладах вищої освіти розвиває творче мислення студентів, внутрішні стимули до навчання, формує творчу особистість майбутнього вчителя.

До активних методів навчання відносяться *диспути*, які:

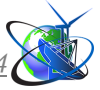
- ❖ є формою колективного розв'язання проблеми;
- ❖ виховують активність та самостійність думок студентів, їх ініціативу;
- ❖ збагачують духовно;
- ❖ привчають глибоко та всебічно оцінювати мотиви поведінки інших;
- ❖ стимулюють самовиховання;
- ❖ сприяють розвитку критики та самокритики, культурі мови, логічного мислення;
- ❖ вчить умінню сперечатися і перевіряти вірність і правильність своїх поглядів, переконань та пропозицій;
- ❖ передбачає суперечку, зіткнення різних, інколи зовсім протилежних точок зору;
- ❖ потребує від учасників ясного та визначеного погляду на предмет суперечки;
- ❖ вміє відстоювати свої твердження, доводити неправоту;
- ❖ впливає на розвиток професійної культури студентів[5].

Рольова гра при розв'язанні психолого-педагогічних завдань та ситуацій надзвичайно ефективна і сприяє розвитку у студентів аналітичних здібностей, вмінь приймати правильні рішення у найрізноманітніших ситуаціях.

Ділова гра – це імітація професійно-педагогічної діяльності, що пов'язана із управлінням освітнього процесу. Такі ігри використовуються для розвитку творчого мислення і формування практичних умінь, для стимулювання і підвищення інтересу до занять. У діловій грі відбуваються діалоги на різні теми, зіткнення різних думок та позицій, взаємна критика пропозицій, обґрунтування, що веде до появи нових знань та уявлень[3].

Аналіз інцидентів крім розвитку вмінь та навиків, прийняття рішень, допомагає студентам раціонально використовувати інформацію в умовах, наближених до його майбутньої практичної діяльності.

Кожний із видів занять, який забезпечує активне навчання, відрізняється певними ознаками, має своє призначення та раціональне застосування. Тільки їх поєднанням можна досягти активізації навчального процесу.

Метод мозкових атак може бути використаний при вирішенні різних по складності завдань, практично для всіх об'єктів діяльності. Викладач повинен швидко оцінити ситуацію і реакцію групи, відповідь має бути короткою. В основу його відповіді має бути покладена повага і довіра до студента[4].

Динамічні пари – це ігровий метод проведення заняття, коли студенти працюють у парі один із одним. Великий інтерес цей метод має на заняттях при закріпленні чи повторенні навчального матеріалу. При такій організації занять необхідно володіти мистецтвом пояснювати, запитувати, доводити, відповідати. Навчаючи іншого, студент-викладач не лише сам краще запам'ятовує, розуміє, але й відчуває потребу глибше вивчати тему. Змінюється становище викладача, який виступає у ролі консультанта, заохочуючи співробітництво студентів[5].

Прагнення системно відтворити лекторську чи викладацьку діяльність за допомогою форм і методів активного навчання ставить високі психолого-педагогічні вимоги до його організації. В цих умовах актуальною є проблема адаптації студентів як до процесу навчання в цілому, так і до нових, нетрадиційних його форм.

Бліц гра знімає емоційне та інтелектуальне напруження на початку, в процесі і в кінці навчання. Бліц гра – це різновид ігрової діяльності, який акумулює деякі ознаки таких форм активного навчання, як конкретна ситуація, розігрування ролей, мозковий штурм і ділова гра, маючи при цьому такі *відмінні риси*:

- швидкість проведення і отримання результату;
- привабливість і легкість форми;
- несподіваність і неординарність змісту;
- мінімальний комплект ролей;
- обов'язковість оцінки результату (кількісної або якісної).

Вибір конкретної форми та змісту бліц гри повинні визначатися змістом і формами професійної діяльності, яка є предметом навчання. Спосіб подання ситуації, що лежить в основі бліц гри, може бути різноманітним: усний опис, письмовий текст, жива демонстрація, відеозапис, показ реального об'єкта тощо. Аналіз цієї ситуації відбувається в ігровій формі, яка імітує фрагмент професійної діяльності. Тобто, бліц гра – є ігровий аналіз професійної ситуації.

Бліц гра "Діх" ("Я висловився") є об'єктом вивчення, аналізу особистості викладача. Бліц гра рекомендована викладачеві, який прагне швидкого встановлення контакту і зворотного зв'язку із студентами, який цікавиться соціально-психологічним портретом аудиторії і якому властиве прагнення до самовдосконалення.

Бліц гра. "Самооцінка" є однією із значущих характеристик особистості майбутнього педагога це:

- оцінка себе;
- своєї діяльності;
- становища у групі;
- ставлення до інших її членів;
- активність особистості;
- прагнення самовдосконалення.

Мета бліц гри "Самооцінка" – на основі самооцінки і колективного портрета групи дозволяє виявити особисті резерви студентів для використання їх у професійній діяльності.

Характерні *особливості* даної гри:

- ✓ високий ступінь суб'єктивності і відсутність формалізованих критеріїв самооцінки;
- ✓ поєднання індивідуальної та колективної роботи;
- ✓ відсутність однозначних прогнозованих рішень;
- ✓ поєднання письмової комунікації з усною;
- ✓ високий рівень відкритості.

Існують *проблеми* у використанні активних методів навчання:

- необхідність діагностики рівня підготовки студентів до занять;
- охоплення всіх студентів активною освітньою діяльністю;
- забезпечення літературою, інформаційними технологіями;
- поєднання традиційних методів навчання із активними методами;
- пошук найбільш ефективних методів в залежності від рівня підготовки студентів, теми заняття;
- організація взаємодії студентів на основі навчального матеріалу.

Особливістю використання активних методів навчання студентів є те, що перед викладачем висувуються *завдання*:

- інформаційне;
- мислительне;
- практичне;
- академічне;
- спеціальне;
- ведення дискусії, диспуту;
- вміння триматись перед аудиторією;
- відстоювати свою позицію;
- володіння культурою ведення дискусії;
- ораторські здібності;
- культура мови.

Виділяють *три групи активних методів навчання*:

- 1 група – теоретична;
- 2 група – практична;
- 3 група – спеціально-знакова.

Отже, активні методи навчання – це спосіб активізації пізнавальної діяльності студентів і творча ініціатива викладача, що характеризується емпіричними *характеристиками*:

- колективно-груповою формою навчання, яка відповідає колективній природі навчальної діяльності і знань;
- розвиваючою інтелектуальною дією, яка передбачає обмін ролями, функціями, позиціями, результатами роботи;
- діловою та міжособистісною насиченістю комунікації;
- стійким емоційно-позитивним фоном навчання;
- включенням особистості у процес навчання.

Активні методи навчання мають свої, притаманні тільки їм особливості. Активне навчання відрізняється *особливостями*:

- вимушеною активізацією мислення студента, незалежно від того, бажає він цього чи ні;
- довготривалим часом залучення студентів у навчальний процес;
- самостійними творчими рішеннями студентів, підвищеним ступенем мотивації та емоційності;
- постійним взаємозв'язком студентів та викладачів за допомогою прямих та зворотних зв'язків.

Перевагою активного навчання є його вплив на розвиток у студентів потреби до самонавчання і самовдосконалення. Саме активне навчання допомагає майбутньому педагогу отримати владу над ситуацією, виключає виникнення одного з найбільш некерованих явищ – збіг обставин.

Вибір того чи іншого активного методу навчання або варіанту його використання залежить не лише від заняття, його змісту, складу навчальної групи. У навчальному процесі необхідне раціональне, обґрунтоване сполучення різних прийомів. При відносному пріоритеті активних методів на заняттях повинні використовуватися, самостійна творча робота студентів, інформаційні технології, робота з науковою літературою, індивідуальна практична діяльність.

Аудиторна групова робота є однією з форм цілеспрямованої колективної діяльності, яка відіграє особливо важливу роль в оптимізації освітнього процесу.

По-перше, практичне заняття як організована взаємодія групи студентів проходить в атмосфері певного психологічного клімату, який відображається на рівні розумової діяльності і активності кожного студента. Поділ групи на сильних і слабких, підкреслювання успіхів одних і публічне акцентування уваги на невдачах інших, неправильний розподіл ролей, необ'єктивне закріплення завдань, недостатньо принциповий аналіз індивідуальних і групових робіт обов'язково приведе до порушень у міжособистісних відносинах, до руйнування зв'язків і відмови від взаємного співробітництва, роз'єднанням групи, втрати інтересу до навчання. Психологічний клімат і настрої у навчальній групі, особливо на першому занятті, повинен бути предметом особливої уваги і турботи викладача.

По-друге, діяльність і поведінка студента у колективі містить у собі непомітний елемент змагання, прагнення до змагання за кращий результат, за визнання його досвіду, знань тощо. Це прагнення закладене у соціальній природі особистості. Діяльність студентів під час використання активних методів навчання набуває чітко вираженого характеру інтелектуального, професійного і психологічного єднання один з одним, одного з усіма або групи з групою. Студенти нерідко вступають у змагання з викладачами, довіряють своєму досвіду, розраховують лише на свої сили, очікують ефект лише від своїх рішень. Міркування викладача студенти іноді розглядають як протидію і активно шукають аргументи на захист своєї позиції. Таким чином виникає своєрідне суперництво, і не тільки у знаннях і досвіді, але й у терпимості, об'єктивності, умінні слухати, у здатності переконувати, схилияти опонента до

своїєї точки зору.

Ефективність першого практичного заняття з використанням активних методів навчання в значній мірі буде залежати від того, наскільки викладач продумав кожен свій крок, жест, слово, наскільки майстерно використовує елементи змагання і створює у студентській групі оптимальний психологічний клімат.

Висновки.

Методи активного навчання:

- надзвичайно ефективні;
- позитивно впливають на настрій студентів;
- позбавляють повторення;
- допомагають емоційно сприйняти навчальний матеріал;
- призводять до кращого запам'ятовування;
- активізують та збуджують розумову діяльність;
- підвищують інтерес до предмету;
- розвивають уміння та навички самостійної розумової праці;
- впливають на розвиток пізнавальних, творчих можливостей і здібностей;
- забезпечують стійкі та осмислені знання;
- самостійно поповнюють знання;
- формують творче мислення.

Використання методів активного навчання при підготовці майбутніх педагогів підвищує пізнавальний інтерес студентів, зростає ступінь засвоєння знань, вмінь та навичок, значно поліпшується процес навчання майбутніх фахівців.

Література:

1. Алексюк А.М. Загальні методи навчання в школі. – Вид. 2–е, перероб. и доп. – Київ.: Рад. Школа, 1981. – 650 с.
2. Галузінська М.І. Модульно-розвивальне навчання майбутніх фахівців в умовах диверсифікації освіти./ М.І. Галузінська, С.М.Слупіцька. Тези у збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції «High scientific goals». – Білорусь.(грудень 2020).
3. Галузінська М.І. Педагогічні технології навчання у закладах загальної середньої освіти/ М.І. Галузінська, І.М. Харченко: навчальний посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів – Умань: ВПЦ «Візаві», 2019. – 259 с.
4. Haluzinska M.I, Fedorov M.V. Conference proceedings INTERNATIONAL SCIENTIFIC INTEGRATION 2021. “THE INFLUENCE OF EDUCATIONAL INNOVATION ON THE CREATIVE DEVELOPMENT OF FUTURE TEACHERS» USA, OCTOBER 18-19.
5. Пащенко М. І. Використання активних форм і методів викладання педагогічних дисциплін у підготовці майбутніх вчителів. // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / гол. ред: Мартинюк М. Т. – Умань: ПП Жовтий О.О., 2016 – частина І. – С. 258 – 268.

6. Пащенко М.І. Вплив активних форм і методів навчання на активізацію пізнавальної діяльності майбутніх фахівців: Науковий вісник збірник наукових праць – Випуск 1. Денисюк Т. К. (відп. За випуск), – Умань: ВПЦ «Візаві», 2018. – 196 с.

Literature:

1. Aleksyuk A.M. Zahalnimetodynavchannia v shkoli. –Vyd. 2. –е, pererob. y dop. –Kyiv.: Rad. Shkola, 1981. – 650s.
2. Haluzinska M.I. Modular and developmental training of future specialists in the conditions of diversification of education. M.I. Haluzinska, S.M. Slupitska. Abstracts in the collection of scientific works of the International scientific-practical conference "High scientific goals". - Belarus (December 2020).
3. Haluzinska M.I. Pedagogical technologies of teaching in institutions of general secondary education / M.I. Haluzinska, I.M. Kharchenko: textbook for students of higher pedagogical educational institutions - Uman: PPC "Vizavi", 2019. - 259 p.
4. Haluzinska M.I, Fedorov M.V. Conference proceedings INTERNATIONAL SCIENTIFIC INTEGRATION 2021. "THE INFLUENCE OF EDUCATIONAL INNOVATION ON THE CREATIVE DEVELOPMENT OF FUTURE TEACHERS» USA, OCTOBER 18-19.
5. Pashchenko M. I. Vykorystannia aktyvnykh form i metodiv vykladannya pedahohichnykh dystsyplin u pidhotovtsi maybutnikh vchyteliv. // Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychyny / hol. red: Martynyuk M. T. – Uman: PP Zhovtyy O.O., 2016 – chastyna I. – S. 258 – 268.
6. Pashchenko M.I. Vplyv aktyvnykh form i metodiv navchannyan aktyvizatsiyu piznavalnoy i diyalnosti maybutnikh fakhivtsiv: Naukovyi visnyk zbirn yknaukovykh prats – Vypusk 1. Denysyuk T. K. (vidp. Zavypusk), – Uman: VPTS «Vizavi», 2018. – 196 s.

Abstract. *The essence and content of organization the active cognitive activity of students in higher educational school are explained in the article. Modern requirements for future teachers' training in the context of activation of their cognitive activities are presented. The expediency of usage the active forms and teaching methods in the process of teaching the pedagogical subjects is proved. The experience of application the active forms of organization the teaching and cognitive activities of future teachers during their professional training are given. Methods of active teaching the pedagogical subjects are defined and characterized. The recommendations for the use of active teaching methods in the future teachers' training are outlined.*

Key words: *activation of students' cognitive activity, methods of active teaching the pedagogical subjects, didactic game, future teachers' training.*

УДК 371.311.4

**INTERACTIVE TEACHING METHODS ARE A MEANS OF FORMING
MOTIVATION TO TEACH FUTURE MUSIC TEACHERS****ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ – ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ
НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИКИ****Osaulenko L./Осауленко Л.М.***teacher /викладач***Osaulenko A./Осауленко А.О.***teacher /викладач**Municipal Institution "Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"**33, Nebesna Sotnia, 20300**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»**вул. Небесної сотні, 33, 20300*

Анотація. У статті визначено вимоги до підготовки майбутнього вчителя музики. Проаналізовано структурну модель інноваційної діяльності та її параметри. Запропоновано підвищення ефективності використання інтерактивних методів у сфері професійно-педагогічної підготовки студентів, яке забезпечує інноваційну діяльність і розвиток готовності до нововведень як компонента професійної підготовки.

Ключові слова: інтерактивні методи навчання, майбутні вчителі музики.

Вступ.

Підготовка майбутнього вчителя музики, здатного здійснювати ідеї особистісно-орієнтованої освіти, оригінально вирішувати актуальні освітньо-виховні та соціо-культурні проблеми, вимагає особливих підходів до характеру його практичної мислительної діяльності (А.Вербицький, М.Кларін, В.Сластьонін та ін.).

На жаль, підготовка майбутнього вчителя музики не завжди відповідає сучасним вимогам. Причини такої неадекватності, на наш погляд, полягають у наступному:

- інновації слабо представлені в освітній системі управління вищих навчальних закладах, у відносинах викладач - студент;
- процеси оновлення навчального процесу недостатньо враховують потреби студентів;
- у сфері професійно-педагогічної підготовки виявляється дисонанс між цінностями викладача і студентів;
- недостатній рівень поінформованості і низька процесуальна готовність до інновацій, посилення екстернальності викладача перешкоджає формуванню ставлення до інноваційної діяльності як до педагогічної цінності;
- процес професійної підготовки майбутніх педагогів не орієнтований на забезпечення готовності до нововведень, що гальмує розвиток інноваційної поведінки.

Основний текст.

Структурна модель інноваційної діяльності може бути представлена

педагогічними характеристиками-цінностями за трьома параметрами:

- 1) *емоційно-ціннісним* (сприйнятливість до нового, потреба удосконалювати свою діяльність; переконаність у необхідності педагогічних інновацій; постійне прагнення до самопізнання);
- 2) *когнітивним* (поінформованість про особливості інноваційної педагогічної діяльності; володіння методами педагогічної дослідницької діяльності; здатність комбінувати й створювати нові форми та інтерактивні методи роботи);
- 3) *процесуальним* (організація спільної творчої діяльності в педагогічному колективі, здатність до оцінки ефективності досягнення результатів в процесі використання інтерактивних методів) [2].

Інтерактивні методи навчання представляють собою систему правил організації взаємодії навчаючих між собою та з викладачами у формі навчальних ігор, в результаті яких створюються умови для переживання студентами ситуації успіху.

Педагогічна взаємодія зі студентами організується з урахуванням принципів:

- неперервності та цілісності розвитку особистості гармонізації педагогічної діяльності, інтеграції всіх аспектів;
- особистісної зорієнтованості;
- професійно-практичної спрямованості (варіативність змісту занять майбутніх педагогів і запитів педагогічної практики);
- альтернативності, свободи вибору (спільні планування, диференційовані завдання тощо);
- усвідомленості професійно-особистісного розвитку під час педагогічної взаємодії (рефлексія, корекції власної діяльності);
- творчого самовираження, співробітництва і співтворчості [1].

До інтерактивних методів відносяться: розв'язання кросвордів, лото, ребусів, цікавих музичних завдань, вікторин, турнірів знань, дискусій, мозкова атака, рольова гра тощо.

Для розвитку пізнавальної та професійної діяльності творчого самовираження майбутніх вчителів використовують завдання, що спонукають до багатоваріантних рішень пропонуються рекомендації щодо створення творчої обстановки у процесі навчання:

- усувати внутрішні перепони творчим проявам. Щоб студенти були готові до творчого пошуку, потрібно допомогти їм набути впевненості у своїх взаєминах з оточуючими; приділяти увагу роботі підсвідомості;
- утримуватися від оцінок. Це дозволяє тим, хто навчається, розширити потік ідей, більше часу й уваги приділити вільним роздумам над проблемою; показувати студентам можливості використання метафор і аналогій для творчого пошуку, відшукування нових асоціацій та зв'язків. Можливості творчого пошуку збільшуються за рахунок незвичайних співставлень, порівнянь;
- надавати можливість розумової розминки, зміст якої не пов'язаний з майбутньою запланованою діяльністю;

- підтримувати жвавість уяви, яка є підґрунтям творчого мислення;
- розвивати уяву, фантазію, контролювати їх;
- розвивати сприйнятливість, підвищувати чутливість, широту й насиченість сприйняття всього оточуючого;
- допомагати тим, хто навчається, знаходити сенс визначати загальну спрямованість їх творчої діяльності, бачити у цьому розвиток власних можливостей у вирішенні творчих завдань [2].

Особливе місце належить інтерактивним методам, які дозволяють найбільшою мірою відтворити ситуації творчого професійного пошуку, активізувати навчальний процес, створюють емоційний фон, сприяють розвитку пізнавального інтересу до навчання, навиків самостійної роботи.

Основи методики інтерактивних методів закладені у структурі, яка складається із чотирьох етапів:

1. Орієнтація – представлення теми, що вивчається, характеристика імітації та ігрових правил, загального ходу гри.

2. Підготовка до проведення – виклад сценарію, ігрових завдань, правил, ролей, процедур. Суттєвим при проведенні гри є детальна розробка сценарію, яка містить ігрову обстановку, атрибути гри, розробку репертуару ігрових дій, характеристику організації гри, методичні вказівки для учасників гри.

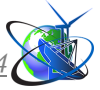
3. Проведення гри.

4. Обговорення гри, у ході якого дається опис огляд-характеристика подій гри та їх сприйняття учасниками.

Центром ігор є навчальні проблеми, які можуть виступати джерелом нових знань, поглиблювати, розширювати уявлення майбутніх педагогів.

У світовій педагогіці виокремлюють поняття, пов'язані з використанням гри у навчальних цілях: моделювання, імітація, змагання. Однією з функцій ігрового моделювання є самостійне рішення того чи іншого професійного завдання, та зміна, корекція його вирішення. В якості головних способів ігрового моделювання педагогічної діяльності в умовах вузівської підготовки майбутніх вчителів музики визначають мікрОВикладання, реалізацію педагогічних ситуацій, професійні ділові ігри, соціально-психологічний тренінг, психодраму, соціодрами, спектаклі тощо. Ігрове моделювання включає різні напрямки творчого пошуку: мозковий штурм, дискусії тощо. В умовах ігрового моделювання відбувається перехід навчальної діяльності у навчально-творчу, оскільки сприяють використанню потенційних можливостей студентів, їх творчих здібностей. Ігрове моделювання дозволяє відійти від педагогічних стереотипів, шаблонів, що особливо важливо у формуванні вміння орієнтуватися в складних життєвих ситуаціях, розуміти мотиви і почуття інших.

Серед специфічних методів формування майбутнього вчителя музики на особливу увагу заслуговують методи рефлексивно-інноваційного практикуму, запропоновані Ї.Сластьоніним і Л.Подимовою, як: диспут, дискусія, рефлексивна інверсія, інтерв'ю. Суть означених методів рефлексивного культивування полягає в їх принциповій інноваційній відкритості по відношенню до кожної педагогічної задачі у творчому розумінні. Рефлексивно-

інноваційні методи дозволяють актуалізувати передовий досвід, переосмислити його, виявити нові проблеми майбутньої професії, спрямувати процес переосмислення себе та своєї діяльності у напрямку створення інновацій.

Проблемно - рефлексивний полілог, метою якого є актуалізація і розвиток творчих можливостей педагога до самостійного осмислення проблем, а також до прийняття інноваційних рішень. Даний метод складається з етапів:

- а) етап визначення проблем, де кожний учасник, не повторює попереднього, структурує проблеми;
- б) етап висунення ідей по вирішенню означених проблем;
- в) колективне обговорення.

Цінність такого методу полягає у тому, що забезпечується розвивальний ефект не лише найбільш підготовлених студентів у формулюванні і вирішенні проблем але й усіх – в тому числі, менш поінформованих і творчих. Через заборону на повторення кожним учасником досягається максимального осмислення альтернативних рішень.

Наступним інтерактивним методом є позиційна дискусія, яка дозволяє не лише сформулювати знання, але й забезпечити критичний аналіз. Механізм такої дискусії передбачає поділ групи на три частини.

Перша група зосереджує увагу на виробленні навиків майбутньої професії, на своєму баченні та обґрунтуванні її. У процесі даної діяльності припустима критика рішень, оскільки наприкінці дискусії групі необхідно представити на загальне обговорення один із напрацьованих варіантів.

Після викладу першою групою свого проекту до обговорення приєднується друга група, перед якою стоїть завдання виявити всі альтернативні варіанти стосовно запропонованої пропозиції, спростувати твердження першої групи. Відхиливши запропоновані пропозиції, друга група починає розробляти своє рішення, потім вона також викладає програму дій.

Завдання третьої групи полягає в аналізі та пошуку конструктивного у запропонованих проектах, оскільки вона здійснює синтез і віднаходить компромісні шляхи вирішення проблеми. Далі групи міняються ролями, і весь цикл повторюється знову.

Усе позитивне, створене в процесі групової діяльності на кожному етапі фіксується. В ситуації, коли пропонують відразу декілька конструктивних проектів, що заслуговують на увагу, відбувається аукціон рішень. Суть його полягає у подальшому поглибленому аналізі запропонованих проектів на загальному пленумі, в результаті чого кожний проект рішення проходить аналітичну експертизу. Здійснюється це за допомогою механізму продажу розроблених проектів, а грошима виступають наслідки від їх впровадження.

Таким чином, формується цілісне уявлення тих процесів і явищ, які можуть виникнути у результаті майбутньої професійної діяльності. Ті з проектів, які набрали найбільшу кількість негативних наслідків, вилучаються з переліку. В результаті рішення приймаються не методом проб і помилок, а у відповідності з всебічною аналітичною експертизою.

Застосування одиничних занять із застосуванням інтерактивних методів не дасть бажаного результату. Для цього необхідно систематичне використання

цих методів. Умовою системності може бути створення комплексу занять.

Висновки.

Отже, ефективність інтерактивних методів у сфері професійно-педагогічної підготовки студентів обумовлюється інноваційним середовищем закладів вищої та перед вищої фахової освіти, яке забезпечує інноваційну діяльність і, насамперед, розвиток готовності до нововведень як компонента професійної підготовки.

Література:

1. Єрохіна А. Дидактична гра як засіб активізації навчання на уроках музики // Поч. школа. 1997. № 4. С. 41 – 42.
2. Крамська З.М., Федорова М.. Інтеграція музики і хореографії як засіб формування естетичного інтересу у дошкільників: навчально - методичний посібник / З.М.Крамська, М. Федорова. – Умань.: Видавець «Сочінський М. М.», 2021. – 116 с.
3. Підласий І.П., Трипольська С.А. Формування професійного потенціалу як мета підготовки вчителя // Рідна школа. 1998.-№1.-С.3-8.
4. Скульський Р. Підготовка майбутніх вчителів до педагогічної творчості. - К., 1992.

References:

1. Yerokhina A. Didactic game as a means of activating learning in music lessons // Beg. school. 1997. № 4. S. 41 - 42.
2. Kramska Z.M., Fedorova M.I. Integration of music and choreography as a means of forming aesthetic interest in preschoolers: educational - methodical manual / ZM Kramska, M. Fedorova. – Uman.: Publisher "Sochinsky MM", 2021. - 116 p.
3. Podlasiy IP, Trypolska S.A. Formation of professional potential as a goal of teacher training // Native school. 1998.-№1.-S.Z-8.
4. Skulsky R. Preparation of future teachers for pedagogical creativity. - K., 1992.

Abstract. The article defines the requirements for the training of future music teachers. The structural model of innovation and its parameters are analyzed. It is proposed to increase the efficiency of the use of interactive methods in the field of students' professional and pedagogical training, which provides innovative activities and the development of readiness for innovation as a component of professional training.

Key words: interactive teaching methods, future music teachers.

УДК378.013-014

**THE INFLUENCE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES ON THE
CREATIVE DEVELOPMENT OF THE FUTURE EDUCATORS
ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА КРЕАТИВНИЙ РОЗВИТОК
МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ**

Poshtaruk L. / Поштарук Л.І.
teacher /викладач,

Kharchenko I./ Харченко І.М.
teacher /викладач

*Municipal Institution" Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"*
33, Nebesna Sotnia, 20300

*КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»*

Анотація. Стаття розкриває суть інновацій, сучасні вимоги до професійної підготовки майбутніх педагогів у контексті розвитку творчих, професійних навичок та умінь. Розкрито значення практичного використання інноваційних технологій формування творчої особистості майбутнього педагога. Принципи використання інноваційних технологій зобов'язують викладачів шукати нові шляхи і методи розв'язування проблем.

Ключові слова: інноваційні технології навчання, освітні інновації, креативний розвиток майбутніх педагогів.

Вступ.

Завдання вищої школи – виявити і розвинути креативні здібності студентів в освітній діяльності. Розвинути креативні професійні здібності – це означає озброїти майбутнього педагога способами діяльності, професійними навичками виконання майбутньої роботи, створити умови для розвитку обдарованості студентів.

Основний текст.

Формування креативної обдарованої особистості майбутнього педагога у процесі використання інноваційних технологій навчання спрямоване на забезпечення умов для самореалізації студентів у різних видах теоретичної і практичної діяльності. Інноваційні технології навчання сприяють розвитку творчого самовираження, удосконалюють старі і створюють нові знання, навички і вміння, розширюють межі їх застосування, підвищують рівні оволодіння ними, репродуктивна діяльність збагачується елементами креативної діяльності студентів.

Пошуки у цьому напрямі вели Г.Васянович, Л.Виготський А.Леонтьєв, П. Якобсон та інші. Я.Пономарьов розробив концепцію розвитку і впливу внутрішнього плану дій на процес творчості. О.Лук займався проблемою впливу розумових здібностей на процес творчості. В.Моляко наголошував на необхідність творчого тренінгу. І.Волков, Л.Івахненко та інші наголошували, що творчості необхідно спеціально вчити. У межах існуючої системи є різні моделі навчання. Г.Васянович пропонує класифікацію моделей навчання: трансляційна, формуюча, розвиваюча, активізуюча, вільна [1].

Педагогічна технологія:

- означає ланцюжок логічно впорядкованих навчальних кроків, актів і циклів у процесі навчання;
- передбачає формування цілей через результати навчання;
- перетворює навчання у своєрідні технологічні процеси з гарантованим результатом;
- врахує досягнення педагогіки, психології, соціології, теорії управління;
- збагачує досвідом творчості і формування механізму самоорганізації і самореалізації особистості.

Враховуючи, що сучасна модель освіти включає: предмет пізнання, способи діяльності, досвід творчої діяльності, емоційно-ціннісне ставлення до світу, вона передбачає взаємозалежність рівня розвитку та успіху у навчанні. Тому від студентів викладачі вимагають самоорганізації, організації навчальної діяльності, розвитку аналітичних здібностей, умінь пізнавальної діяльності, самостійності, творче ставлення до завдань. Успішність навчання залежить від сформованості мотиваційної сфери, наявних знань, ціннісних орієнтацій та установок.

Викладачі відкривають у студентів можливість процесу самореалізації себе як особистість. Творчі студенти досягають надійних засобів саморегулювання, самооцінки і внутрішнього стимулювання, що веде до комфортної душевної рівноваги.

Розвиток особистості на всіх етапах її життєдіяльності – це:

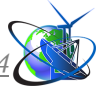
- умови, засади всебічного розвитку особистості;
- забезпечення її творчого потенціалу;
- реалізації здібностей;
- зростання професійної компетентності;
- удосконалення отриманих знань, умінь, навичок у майбутній професійній діяльності.

Вивчаючи інноваційні процеси у галузі освіти, інноватика як наукова дисципліна розкриває сутність їх наукового проектування і мистецького втілення, виявляє закономірні зв'язки між традиціями і новаціями, обґрунтовує моделі системних нововведень в установах і закладах освіти.

Основними складовими освітньої інноватики є: теорія створення інновацій у системі освіти, методологія сприйняття, оцінки та інтерпретацій нового і досвід практичного застосування освітніх інновацій [1].

Виділяють дослідницькі завдання освітньої інноватики:

- 1) обґрунтування освітньої інноватики у системі загальнонаукового і соціально-психологічного знання;
- 2) висвітлення основних функцій та їх роль у реформуванні системи освіти;
- 3) визначення перспектив функціонування, розвитку і управління освітніми закладами;
- 4) застосування і впровадження освітньої інноватики як критеріальної оцінки передового педагогічного досвіду;
- 5) розроблення понятійно-категоріального апарату освітньої інноватики;
- 6) розкриття тенденцій розвитку інноваційних процесів у системі національної освіти;

7) підготовка рекомендацій щодо практичного втілення інноваційних процесів.

Перспективними *напрямами* освітньої інноватики є:

- ✓ інноватика як окрема галузь наукового знання;
- ✓ інноваційні процеси в освіті як предмет методологічного дослідження;
- ✓ наукова проблематика інноваційних процесів у сучасній філософії освіти;
- ✓ стратегічний розвиток засад теоретичної освітньої інноватики; суперечності інноваційної діяльності і способи їх розв'язання;
- ✓ оновлення освітньої практики на основі соціально-психологічних закономірностей розвитку інноваційних процесів;
- ✓ зміст, структура і функції освітньої інноватики;
- ✓ прикладні аспекти обґрунтування освітньої інноватики;
- ✓ інноватика у системі наукового знання;
- ✓ необхідні і достатні умови реалізації інноваційних процесів в освіті;
- ✓ норми інноваційної діяльності тощо.

Інноваційність відносять до дидактичної організації навчання і до її соціально значущих результатів. У розвитку теорії навчального процесу у сучасній педагогіці є два шляхи:

1. модернізація традиційного навчання, його переорієнтація на ефективну організацію засвоєння визначених соціальних зразків, досягнення чітко фіксованих еталонів;
2. інноваційний підхід до навчального процесу, де головною метою є особистісний розвиток студентів, їх здатність оволодівати новим досвідом на основі формування творчого і критичного мислення, рольового та імітаційного моделювання, пошуку, визначення особистісних сенсів тощо. Перевага надається активним формам і методам навчання.

Тенденція до неперервності освітнього процесу на рівні особистості потребує структурного і змістового його оновлення, інтеграції різних підходів до навчання у світовій практиці, виникла потреба вчителів і викладачів у нових освітніх технологіях.

Визначають *загальні закони перебігу інноваційних процесів*:

- закон незворотної дестабілізації інноваційно-освітнього середовища;
- закон фінальної реалізації інноваційного процесу;
- закон стереотипізації освітніх інновацій;
- закон циклічного повторення, або закон зворотності освітніх інновацій.

В основі оновлення методів, прийомів навчальної діяльності мають бути гуманістичні стосунки, партнерські відносини, принципи рівноправного діалогу викладач-студент. Визначальною спрямованістю такої роботи є розвиток самостійності студентів, їхньої пізнавально-дослідницької діяльності, систематичне формування у них вмінь відстоювати свою точку зору, оцінку життєвих фактів і явищ, власні погляди, переконання та ідеали.

Під час розвитку творчої уяви можна використовувати комплекс вправ, рольові та ділові ігри, моделювання професійних завдань на кмітливість, які

ламають стереотипи. У ході занять студенти вчаться користуватися методами генерації ідей, такими, як метод мозкового штурму, метод фокальних об'єктів, метод морфологічного аналізу. Важлива роль для розвитку креативного мислення студентів, має опанування системним оператором, або схемою талановитого розв'язання винахідницьких задач на нетехнічному матеріалі. Згадані завдання представляють собою фантастичні ситуації, які містять суперечність і вимагають її розв'язання[3].

Від педагога вимагається система послідовних дій, направлених на досягнення цілей освіти які висувуються сучасним суспільством. Важливими умовами міцного засвоєння знань і умінь, застосування їх на практиці є: мистецтво педагога викликати інтерес до предмету та активне відношення студента до навчальної роботи.

Освітній процес в умовах закладів вищої освіти повинен:

по-перше, бути імітацією того середовища, в якому будуть жити і працювати студенти;

по-друге, містити у собі конкретну мету, і проблеми діяльності;

по-третє, забезпечувати формування у студентів здатності вирішувати практичні задачі, змінювати і покращувати той предметний світ, в якому вони живуть і працюють.

Висновки.

Інноваційні технології навчання впливають на проблеми формування креативної особистості майбутнього фахівця, сприяють проведенню комплексної роботи, спрямованої на забезпечення умов для самореалізації студентів у різних видах теоретичної і практичної діяльності. В основі лежить принцип безпосередньої участі, який зобов'язує викладача зробити кожного студента учасником освітнього процесу що шукає шляхи і способи вирішення проблем. Інноваційні технології навчання формують моральний, інтелектуальний, фізичний, естетичний розвиток студентів, впливають на зростаючу активність студентів у відношеннях з оточуючим світом, розвиток творчого самовираження.

Література:

1.Васянович Г. П. Педагогіка і психологія. Вибрані твори: в 5-ти т. – Т. 4: Збірник наукових праць. – Львів : Сполом, 2010. – 512 с.

2.Пащенко М. І., Красноштан І.В., Готовність майбутнього педагога до інноваційної діяльності. Актуальні проблеми підготовки вчителів природничо-наукових дисциплін для сучасної загальноосвітньої школи : тези доповідей всеукраїнської науково-практичної конференції 18-19 жовтня 2012 року м. Умань / гол. ред. Мартинюк М.Т.; – Умань ПП Жовтий О.О., 2013. – с. 99-102.

3.Сисоєва С.О. Педагогічна творчість учителя: Визначення, теоретична модель, функції підготовки // Педагогіка і психологія. – К.: Педагогічна думка, 1998. – 255 с.

Literature:

1. Vasiyanovych G.P. Pedagogy and psychology. Selected works: in 5 volumes - Vol. 4: Collection of scientific works. - Lviv: Spolom, 2010. - 512 c.

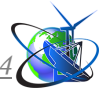

2. Pashchenko M.I., Krasnoshtan I.V., Readiness of the future teacher for innovation. Actual problems of training teachers of natural sciences for a modern secondary school: abstracts of the All-Ukrainian scientific-practical conference October 18-19, 2012, Uman / ch. ed. Martynyuk M.T.; - Uman PP Zovtyi O.O., 2013. - p. 99-102.

3. Sysoeva S.O. Pedagogical creativity of the teacher: Definition, theoretical model, functions of preparation // Pedagogy and psychology. - K.: Pedagogical Thought, 1998. - 255 p.

Annotation. *The article substantiates the essence of innovation. The modern requirements for the professional training of the future teachers in the context of the development of creative professional skills are presented. The expediency of using innovative technologies in the process of forming of the gifted personality of a future teacher has been proved in new market conditions. The principles of innovative learning technologies oblige teachers to make every student the educational process participant looking for ways and methods to solve problems.*

Key words: *innovative learning technologies, educational innovation, creative development of future teachers.*

УДК 37.013:376.3=161.2

**SPEECH THERAPEUTIC SUPPORT OF EDUCATION AND
DEVELOPMENT ACTIVITIES OF A CHILD WITH A GENERAL SPEECH
UNDEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF INCLUSIVE LEARNING**
**ЛОГОПЕДИЧНИЙ СУПРОВІД НАВЧАЛЬНО-РОЗВИТКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ДИТИНИ ІЗ ЗНМ ЗА УМОВОЮ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ**

Piasetska N./ П'ясецька Н.А.

Ph.D./ канд.пед.наук,

Shpyliova M. / Шпильова М.О.

teacher/викладач,

*Municipal Institution" Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"*

33, Nebesna Sotnia, 20300

*КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»**вул. Небесної сотні, 33, 20300*

Анотація. В статті розглядаються основні проблеми з навчання та розвитку дітей з особливими освітніми потребами із загальним недорозвитком мовлення в умовах інклюзивного середовища. Особлива увага звертається на організацію та методiku проведення логопедичних занять як групових так і індивідуальних, створення індивідуальних програм та нові підходи щодо організації занять.

Ключові слова: діти з особливими освітніми потребами, інклюзивне середовище, навчально-розвиткова діяльність, соціальна інтеграція, корекція, мовленнєвий розвиток, загальний недорозвиток мовлення.

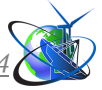
Вступ.

За останні роки в системі спеціальної освіти дітей з особливими освітніми потребами відбулися якісні зміни. Реалізація прав на освіту дітей з особливими освітніми потребами розглядається як одне з найважливіших завдань державної політики в галузі спеціальної освіти. Отримання такими дітьми якісної загальної та професійної освіти є однією з основних і невід'ємних умов їх успішної соціалізації, забезпечення їх повноцінної участі в житті суспільства, ефективної самореалізації в різних видах професійної і соціальної діяльності. Введення в людське співтовариство дітей з особливими освітніми потребами є основним завданням усієї системи корекційної допомоги. Соціальна інтеграція розуміється нами як кінцева мета спеціального навчання, спрямованого на включення індивідуума в життя суспільства.

Однією з найпоширеніших патологій психофізичного розвитку серед дітей дошкільного віку є загальний недорозвиток мовлення (ЗНМ), специфіка якого полягає в системному порушенні всіх сторін і форм мовлення.

При цьому найсуттєвіші недоліки виявляються під час засвоєння та використання дітьми на практичному рівні лексики та граматики рідної мови (Р. Лалаєва, Р. Левіна, В. Селіверстов, Є. Соботович, Н. Уфімцева, Г. Чиркіна, О. Шахнарович та ін.).

Проблеми діагностики та корекції порушень при загальному недорозвитку мовлення висвітлені у численних дослідженнях вітчизняних і зарубіжних

вчених (Л. Бартенєва, Л. Єфіменкова, Р. Лалаєва, Є. Соботович, Л. Спірова, В. Тарасун, Т. Філічева, М. Шевченко та ін.). Однак, враховуючи дані сучасних психологічних, лінгвістичних, психолінгвістичних, логопедичних досліджень мовленнєвої діяльності при нормальному та порушеному онтогенезі, певного перегляду потребують зміст і методики логопедичного супроводу навчально-розвиткової діяльності дитини за умовою інклюзивного навчання.

Таким чином, усе вищезазначене свідчить про необхідність проведення комплексного вивчення стану мовленнєвого розвитку дітей із ЗНМ молодшого шкільного віку за умовою інклюзивного навчання при логопедичному супроводі навчально-розвиткової діяльності дитини, виявлення відхилень у формуванні лексико-граматичної сторони мовлення та розробки на цій основі нового змісту інклюзивного навчання.

Основний текст.

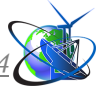
Українське суспільство сьогодні досягло такого рівня соціального розвитку, коли не може собі дозволити втратити жодну підростаючу дитину, а визнання Конвенції ООН про права дитини та Всесвітньої декларації про забезпечення виживання, захист і розвиток дітей посилює увагу батьків, держави і громадськості до їхніх проблем з народження і до повноліття та відповідальність за розвиток, навчання і виховання, а також збереження їх життя і здоров'я.

Через те, що педагог або вчитель не завжди може скористатися вже відомими науці методами надання допомоги й виховання дітей з патологією є абсолютно особливим педагогічним завданням, що вимагає пошуку спеціальної педагогічної програми для цих дітей. Рух оновлення виховання і освіти ставить на центральне місце дитину з її потребами та інтересами, вона має бути активно залученою в процес власного формування (Pols, 1988). Разом з цим висувається на перший план робота на основі взаємин з дитиною, побудована на накопиченому досвіді (De Block, Martens, 1983).

Теоретичні та практичні поради Д. Ельконіна, Л. Давидова, Л. Занкова, К. Ушинського, Я. Корчака, В. Сухомлинського, Ш. Амонашвілі та інших видатних педагогів переконують нас в необхідності всебічного розвитку дитини: інтелектуального, духовного, фізичного, трудового, естетичного; в активній діяльності, різних видах співпраці дитини й дорослого, окремої індивідуальності й колективу.

Втілення ідеї розвиткового навчання у сучасній - педагогічній науці й практиці спрямоване на те, щоб поряд із формуванням знань, умінь та навичок забезпечити реалізацію й оздоровчу функцію школи. Методика розвиткового навчання має такі переваги:

- ✓ попереджує перевантаження учнів, оскільки заперечує надмірне насичення дітей інформацією;
- ✓ розвиває мислення, оскільки перетворює дітей в активний об'єкт сприймання;
- ✓ вчить спілкуванню, бо викликає потребу висловлювати свою власну точку зору та слухати думку опонента;
- ✓ допомагає вихованню, тому що задовольняє природне бажання дитини

до самовираження і самовдосконалення;

- ✓ сприяє фізичному здоров'ю, бо враховує психофізіологічні особливості кожної дитини, її творчі здібності.

Ефективність організації інклюзивного навчання багато в чому залежить від правильно організованої корекційно-розвиткової роботи. Саме тому, необхідне розуміння особливостей її змісту і відмінностей від аналогічної роботи в умовах спеціальної школи.

Принципи побудови корекційно-розвиткових програм визначають стратегію, тактику їхньої розробки, тобто визначають цілі, задачі корекції, методи і засоби впливу. Складаючи різного роду корекційні програми, необхідно спиратися на принципи:

- системності корекційних, профілактичних і розвивальних задач;
- єдності діагностики і корекції;
- пріоритетності корекції причинного типу;
- діяльнісний принцип корекції;
- урахування вікових, психологічних й індивідуальних особливостей дитини;
- активного залучення соціального оточення до участі в корекційній програмі;
- опори на різні рівні організації психічних процесів;
- програмованого навчання;
- зростання складності;
- урахування обсягу і ступеня різноманітності матеріалу;
- урахування емоційного забарвлення матеріалу.

Навчання здійснюється за спеціальними корекційно спрямованими програмами, базується на принципах логодидактики із використанням специфічних методів і прийомів корекційно-виховного впливу. Завданнями роботи є:

- 1) подолання порушення усного та писемного мовлення на основі індивідуального та диференційованого підходу;
- 2) нормалізація психічного розвитку та комунікативної поведінки учнів;
- 3) забезпечення шкільної успішності з урахуванням можливостей кожної дитини;
- 4) підготовка учнів до самостійного життя, соціальної і трудової інтеграції в суспільство.

Подолання порушень мовлення забезпечується з одного боку раціональним поєднанням фронтальних, підгрупових та індивідуальних логопедичних занять, а з другого – логопедизацією усього освітнього процесу.

Важливим завданням є стимулювання пізнавальної й мовленнєвої активності дітей, адже у багатьох з них через порушення мовлення комунікативна діяльність є зниженою, вони невпевнені в собі, є пізнавально пасивними. Слід спочатку залучати дітей до таких видів діяльності де можна сформувати ситуацію успіху, віру в себе, організувати позитивне спілкування з однокласниками.

На нашу думку, необхідно дослідити у дітей з ЗНМ специфіку організації

корекційно-логопедичної роботи в цілісному процесі інклюзивного середовища.

Основним завданням системи логопедичної роботи є формування засобів мовлення і включення його в систему суспільних стосунків в ході спеціального навчання, виховання і створення для цього оптимальних умов, спрямованих на цілісний розвиток особистості з врахуванням її психофізичних можливостей.

Головна мета складання індивідуальної програми – розробка змісту корекційної, абілітаційної чи реабілітаційної роботи з дитиною, спрямованої на формування психологічних новоутворень і становлення усіх видів мовленнєвої діяльності.

Але перед складанням індивідуальних програм проводилося обстеження мовлення дитини. Слід зазначити, що обстеження дітей проводилося рідною мовою, для того, щоб одержати достовірні і точні результати виконання завдань.

Для виявлення розуміння контекстуально зумовленого значення слова дитині давалося послухати різні тексти із певним заданим словом і пояснити, що воно означає в кожному з них. У ході індивідуального експерименту дітям читали казки, вірші, оповідання, що містять слова вказаного типу.

Отримані результати показали, що діти з загальним недорозвитком мовлення розуміють лише деякі значення слів у контексті; кількість правильних відповідей у них менше на 44 %, ніж у дітей з нормально розвинутим мовленням.

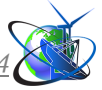
Виявлено, що точність розуміння одного і того самого слова в різних контекстах не є однаковою. Значною мірою це пов'язано з тим, що в деяких текстах містилось пряме пояснення слова, а в інших – значення потрібно було з'ясувати на основі аналізу всього тексту. Відповідно, в текстах першого типу діти визначали значення слів точніше.

У ході якісного аналізу отриманих даних встановлено, що неадекватні відповіді, а також відсутність пояснень характерні для дітей з загальним недорозвитком мовлення. Ці діти не розуміли зміст запропонованого їм завдання, поставленого запитання. Вони швидко відволікалися, були неуважні, не проявляли інтересу до слухання тексту.

Якщо дитина не могла виконати завдання чи мала певні труднощі, їй пропонували послухати інші тексти, де зазначених слів не було, однак у колізії сюжету описуються відповідні якості та дії. Перенос значення певного слова для позначення аналогічних якостей, станів, дій також свідчить про засвоєння узагальнювального значення, хоча дитина й не завжди може пояснити його.

Наведемо приклади розуміння контекстуально зумовлених значень деяких слів дитиною з ЗНМ та з нормальним мовленням.

Діти з нормальним розвитком мовлення самостійно переносили і називали задане слово у 93 % випадках, діти із ЗНМ – у 47 %. Діти з нормальним мовленням правильно розуміли значення запропонованих слів при переносі, хоча в деяких відповідях не називали їх, а заміняли словами, близькими за значенням (*герой – хоробрий*). Діти із ЗНМ припускалися помилок під час переносу необхідного значення на схожу ситуацію у тексті: не називали слово

взагалі, робили неправильний перенос (*бідний – йому було нудно*).

Одним із поширених способів визначення розуміння дитиною значення слова є добір до нього синонімів. Це завдання є складним і викликало у дітей з нормальним та порушеним мовленнєвим розвитком певні труднощі. Лише 27 % дітей із ЗНМ та 74 % дітей з нормальним розвитком мовлення змогли дати правильні відповіді (*бідний-небагатий, свіжий- смачний*).

Добираючи антоніми, діти із ЗНМ успішно виконали завдання у 47 % випадків, діти з нормальним мовленням – у 85 %. У неточних або неправильних відповідях діти не змогли добирати слова з протилежним значенням, а лише приєднували до запропонованого слова частку *не-* (*недобрий, не говорити*). Часто діти вживали одне і те ж слово до слів-стимулів (*добрий, – хороший, ледачий, – поганий*).

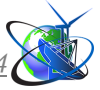
Підчас експерименту було також встановлено, що найбільша кількість правильних відповідей у дітей із загальним недорозвитком мовлення припадає на такі словосполучення, як *горить ліхтар* (47 %), *горить світлофор* (54 %), *іде дощ* (59 %), *іде сніг* (53 %), *іде годинник* (62 %).

Логопедичний вплив має на меті корекційно-розвитковий (психогімнастика, розвиток загальної, дрібної, артикуляційної моторики, спеціальний масаж, дихальні й голосові вправи; розвиток просодичних компонентів, темпу й ритму мовлення); розвивально-абілітаційний (розвиток розуміння зверненого мовлення, розвиток звуконаслідувальних дій); розвивально-реабілітаційний (відновлення засобів мовлення, використання засобів мовлення, відновлення писемного мовлення); розвивально-комунікативний (розвиток немовленнєвих засобів, розвиток мовленнєвих засобів); логотерапевтичний (різноманітні види терапій) напрями допомоги, що полягає у комплексній роботі над подоланням вад мовлення у дітей з особливими освітніми потребами.

При складанні індивідуальної програми необхідно чітко уявляти її структуру. Вона складається з трьох основних частин. У першій частині даються загальні рекомендації до проведення занять з дитиною; друга частина розкриває зміст корекційної роботи з дитиною; третя частина присвячена роботі фахівця з батьками.

Основні вимоги щодо складання індивідуальних логопедичних програм: – чітке формулювання мети логопедичної корекції;

- визначення кола питань, що конкретизують мету індивідуальної програми;
- визначення стратегії і тактики проведення логопедичної роботи;
- добирання конкретних методик і технік для логопедичної роботи;
- підготовка необхідних матеріалів та обладнання;
- чітке визначення форми логопедичної роботи (групова, індивідуальна або змішана);
- визначення загального часу для здійснення всієї системи логопедичної роботи;
- визначення періодичності зустрічей та їх тривалості;
- розробка конкретної індивідуальної логопедичної програми в цілому та

- визначення змісту кожного логопедичного заняття;
- планування форм участі інших осіб (батьків, медиків, соціальних педагогів тощо);
- визначення форм контролю динаміки логопедичного впливу;
- реалізація системи логопедичної роботи і внесення доповнень та змін до індивідуальної програми під час роботи;
- оцінка ефективності реалізованої індивідуальної логопедичної програми та системи логопедичних занять.

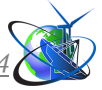
Після завершення програми складається висновок про мету, завдання та результат реалізованої індивідуальної логопедичної програми та системи логопедичної роботи в цілому з оцінкою її ефективності.

Враховуючи діагноз недорозвинення мовлення різних рівнів, планування складається так, щоб логопедична робота здійснювалась таким чином, аби в кожне заняття включалися види діяльності, що впливають на розвиток фонетико-фонематичної сторони, лексико-граматичного ладу та зв'язного мовлення. Ефективність логопедичної роботи визначається чіткою організацією дітей у період їхнього перебування у загальноосвітньому закладі, правильним розподілом навантаження протягом дня, координацією й наступністю. Коректувально-логопедичний вплив здійснюється з максимальним включенням аналізаторів, залученням яскравої виразної наочності та ін.. План роботи логопеда складається на основі проведеного діагностування. В залежності від рівня мовленнєвого розвитку визначається абілітаційний, реабілітаційний та корекційний напрями логопедичної роботи з формування у дітей: фонетико-фонематичних компонентів мовлення; лексико-граматичних категорій; зв'язного мовлення.

Однією з найважливіших завдань корекційно-логопедичної роботи з дітьми з ЗНМ є навчання їх зв'язному мовленню. Діти повинні навчитися грамотно і послідовно висловлювати свої думки, користуватися діалогічним і монологічним мовленням, тобто вони повинні оволодіти навиками мовленнєвого спілкування, мовленнєвої комунікації. Для того, щоб діти могли планувати розгорнені вислови, виділяти смислові ланки художнього тексту, послідовно передавати в своїй розповіді ті або інші події, правильно користуватися граматичним оформленням мовлення, необхідно цілеспрямовано активізувати і розвивати психічні процеси (сприйняття, пам'ять, уяву, мислення та ін.), що тісно пов'язані з формуванням зв'язного мовлення.

Детально методики навчання зв'язного мовлення дітей з низьким рівнем сформованості мовлення описані авторами В.Глуховим, Н.Жуковою, О.Мастюковою, Т.Філічевою та ін. Це і навчання дітей складанню розповідей по наочному сприйняттю, описових розповідей, розповідей і казок по сюжетній картинці і серії сюжетних картинок, творчих розповідей, переказу художнього твору, заучуванню віршів та ін..

Крім традиційних методів, прийомів можна використовувати, ляльковий театр (ляльок діти можуть зшити разом з батьками), пальчиковий театр, фланелеграф, прийоми ігрової казкотерапії. Робота з ляльками сприяє розвитку дрібної моторики пальців, умінню виразно маніпулювати персонажами,

наслідувати їх голос, інтонації, вести діалоги.

Надалі, після закінчення курсу корекційно-розвиткових занять, можливі чотири варіанти:

- 1) дитина продовжує індивідуальні логопедичні заняття в умовах інклюзивного середовища;
- 2) дитина займається удома за рекомендаціями логопеда (1 раз в 2 тижні логопед дає нові завдання);
- 3) дитині дається направлення на навчання у логопункти школи і поліклініки;
- 4) дитина виводиться з правильним мовленням (відповідною віку та можливостям).

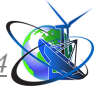
Система логопедичної роботи з дітьми із загальним недорозвитком мовлення впроваджувалася в рамках педагогічної реабілітації в умовах інклюзивного середовища протягом 5-и місяців. Індивідуальні програми окреслювали об'єм логопедичного впливу та різних форм роботи, зокрема логопедичних занять.

Система логопедичної роботи здійснювалася відповідно індивідуальної програми, а стосовно дітей в процесі занять, як провідної організаційної форми логопедичного впливу на порушення мовлення, що будувалися з урахуванням вимог, як загальної так й спеціальної педагогіки та логопедії. Логопедичні заняття проводилися 2 рази на тиждень за розкладом, який склав логопед з урахуванням занять інших педагогів. Мовний матеріал для проведення логопедичних занять відбирався логопедом відповідно лексичних тем. Лексичні теми були своєрідним ядром для побудови заняття, визначення теми, навколо якої організовується розвиток мовлення. В основу логопедичної роботи з дітьми із ЗНМ покладено *теоретичні положення*:

- ✓ про мову як багатофункціональну і багаторівневу знакову систему;
- ✓ про тісний взаємозв'язок ліній розвитку фонетичної, лексичної та граматичної сторін мовлення з одного боку, та когнітивних процесів — з іншого;
- ✓ про структуру мовленнєвого дефекту у дітей із комплексними порушеннями та його вплив на формування мовленнєвої функціональної системи;
- ✓ про онтогенез мовленнєвої діяльності в період дошкільного, шкільного віку та різних чинників (біологічних, психологічних, соціальних), що визначають його хід;
- ✓ про семантичну структуру слова;
- ✓ про сучасні методи корекційного, попереджувального та розвиткового впливу на формування мовленнєвої системи.

Зміст та система занять корекційного навчання розроблені з урахуванням:

- засвоєння мовленнєвої системи на практичному рівні;
- вікових особливостей дітей;
- структури дефекту;
- психологічних механізмів порушення мовленнєвої діяльності як в лінгвістичній, так і в комунікативній ланках;

- психолінгвістичних закономірностей функціонування мовних знаків у мовленні дитини [2].

Дані, отримані нами в ході спеціального корекційного навчання показали, що дітям молодшого шкільного віку із ЗНМ доступне оволодіння деякими простими узагальненнями на понятійному рівні лексичних тем.

Поповнення, уточнення й активізацію словника на заняттях з розвитку мовлення доцільно здійснювати відповідно до лексичних тем, у рамках яких проводяться різні ігри й вправи з формування граматичної сторони мовлення. Розроблені заняття складаються з трьох етапів: організаційний, на якому логопед налаштовує дітей на роботу, заспокоює їх та привертає увагу; основна частина, на цьому етапі діти опановують новий матеріал; заключна – логопед прощається з дітьми.

В свою чергу *основна частина* складається з:

- 1) повідомлення теми та мети заняття;
- 2) логопедичної зарядки, яка включає дихальні вправи, артикуляційну гімнастику (статичні та динамічні вправи) та голосові вправи; – вивчення нового матеріалу поділяється на:
- 3) фізкультхвилинку, під час якої діти відпочивають та розвивають загальну та дрібну моторику;
- 4) закріплення нового матеріалу, що включає вправи на розвиток зв'язного мовлення та закріплення формули мовленнєвого етикету.

Під час заключної частини кожній дитині окремо дається домашнє завдання в залежності від успішності виконання вправ на занятті. Відтак, запровадження системи логопедичної роботи з дітьми із ЗНМ у інклюзивному середовищі є ефективним.

Висновки.

Отже, результати логопедичної роботи дають підстави стверджувати, що розроблені індивідуальні програми логопедичної роботи, а також заняття з використанням лексичних тем для формування мовлення у дітей із загальним недорозвитком мовлення в умовах інклюзивного середовища є доцільними.

Виправлення вад мовлення у дітей із ЗНМ має проводитися на основі індивідуальної програми логопедично-розвиткової роботи з врахуванням характеру ЗНМ та базуватись на принципах індивідуального навчання.

Індивідуальна програма логопедично-розвиткової роботи реалізувалася в умовах інклюзивного середовища стосовно дітей системою логопедичних занять. Основними завданнями цих занять є розвиток розуміння зверненого мовлення; формування наслідувальної діяльності тощо.

Література:

1. Вашуленко М.С. Навчання рідної мови // Навчання і виховання учнів 1 класу : Науково-методичний посібник. К. : Початкова школа, 2002. С. 126-159.
2. Від ексклюзії до інклюзії (канадський досвід). Дидактичні та соціально-психологічні аспекти корекційної роботи у спеціальній школі / А. О. Колупаєва : Наук.-метод. зб. : Вип. 7 [За ред. В.І. Бондаря, В.В. Масенка]. К. : Наук. світ, 2006. С. 39-44.

3. Гавриш Н. В. Діти і соціум: Особливості соціалізації дітей дошкільного та молодшого шкільного віку / Н. В.Гавриш. Луганськ : Альма-Матер, 2006. 368с.
4. Інклюзивна освіта : реалії та перспективи: Монографія. К. : «Самміт-книга», 2009. 272 с.: іл. (Серія «Інклюзивна освіта»)
5. Освіта дітей з особливими потребами: пошуки та перспективи (Українсько-канадський досвід): матеріали Міжнар. конф. [Сучасні тенденції розвитку спеціальної освіти] , (Київ, 25-26 травня 2004р.) Відп. В.І. Бондарь, Р.Г.Петришин. К. : Наук. світ, 2004. 200 с.
6. Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: Навчально-методичний посібник у 9 книгах / За заг.ред. Колупаєвої А. А. К. : ТОВ ВПЦ «Літопис-ХХ» -2010. – (Серія «Інклюзивна освіта»).
7. Хрестоматія з логопедії : Історичні аспекти. Дислалія. Дизартрія. Ринолалія : Навчальний посібник (2-е вид.,змін. і доп.) / за заг.ред. Шеремет М.К. , Мартиненко І.В. К. : КНТ, 2008. 380 с.

Literature

1. Vashulenko M.S. Teaching the native language // Education and upbringing of the 1st grade students: Scientific and methodical manual. K.: Primary school, 2002. S. 126-159.
2. From exclusion to inclusion (Canadian experience). Didactic and socio-psychological aspects of correctional work in a special school / AA Kolupaeva: Nauk.-metod. coll. : Вип. 7 [For ed. V.I. Bondar, V.V. Masenka]. K.: Nauk. World, 2006. pp. 39-44.
3. Havrish N.V. Children and society: Features of socialization of children of preschool and primary school age / N.V. Havrish. Lugansk: Alma Mater, 2006. 368p.
4. Inclusive education: realities and prospects: Monograph. K. : "Summit Book", 2009. 272 p. : ill. (Inclusive Education Series)
5. Education of children with special needs: research and prospects (Ukrainian-Canadian experience): materials of International. conf. [Current trends in the development of special education], (Kyiv, May 25-26, 2004) Resp. V.I. Cooper, R.G. Petryshyn. K.: Nauk. world, 2004. 200 p.
6. Guide for parents of children with special educational needs: Educational and methodical manual in 9 books / Ed. Kolupaeva A.A.: LLC PPC "Chronicle-XX" -2010. - (Inclusive Education Series).
7. Textbook of speech therapy: Historical aspects. Dyslalia. Dysarthria. Rhinolalia: Textbook (2nd ed., Edited and supplemented) / ed. Sheremet M.K. , Martynenko I.V. K.: KNT, 2008. 380 c.

Annotation. The article considers the main problems of education and development of children with special educational needs having general speech underdevelopment in an inclusive environment. Particular attention is paid to the organization and methodology of speech therapy classes, both group and individual, the creation of individual programs and new approaches to the organization of classes.

Key words: children with special educational needs, inclusive environment, educational and developmental activities, social integration, correction, speech development, general speech underdevelopment.

УДК 378:37.02

**PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF FUTURE
TEACHER'S READINESS FOR INNOVATIVE ACTIVITIES IN THE
PROCESS OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES**
**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ
ДО ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

Siroshtan O. / Сіроштан О.П.*teacher /викладач,***Slupitska S./ Слупицька С.М.***teacher /викладач**Municipal Institution" Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"**33, Nebesna Sotnia, 20300**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради»**вул. Небесної сотні, 33, 20300*

Анотація. Проведено аналіз психологічних аспектів готовності педагогів до інноваційної діяльності. Виявлено, що у психологічному контексті ця інтегративна якість пов'язана із сформованістю особистісних структур, перебудова яких забезпечує успішність створення і реалізації інновацій та професійної й особистісної самореалізації педагога як суб'єкта інноваційної діяльності.

Ключові слова: готовність, психологічна готовність, готовність до професійної діяльності, готовність до педагогічної діяльності, готовність до інноваційної діяльності.

Вступ.

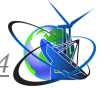
Інноваційні процеси, які сьогодні активізувались у загальноосвітніх навчальних закладах України вимагають високого рівня професіоналізму педагога, гуманістичної спрямованості, соціальної та психологічної зрілості його особистості, сформованості професійно важливих якостей, усвідомлення і сприйняття цінностей праці учителя. Тому у дослідженнях з освітньої інноватики все більше уваги приділяється виявленню психологічних чинників і механізмів формування готовності вчителя до інноваційної діяльності.

Аналіз наукових джерел з педагогічної інноватики свідчить, що успішність інноваційної діяльності багато в чому залежить від психологічної готовності педагога до сприйняття і реалізації нововведень (В. Загвязинский, Н. Клокар, Л. Мітіна, Є. Павлютенков, О. Соснюк, та ін.). У той же час питанням вивчення і розвитку психологічної готовності педагога до інноваційної діяльності приділяється недостатньо уваги.

Основний текст.

Аналіз психологічних аспектів готовності учителів до інноваційної педагогічної діяльності як особистісного утворення, що забезпечує успішність реалізації освітніх інновацій.

Психологічні аспекти формування готовності особистості до інновацій знаходять своє відображення у дослідженнях особливостей ставлення людей до нововведень (В. Дудченко, В. Юрченко), характеристик людського чинника інноваційних процесів та цільових орієнтацій учасників інноваційного процесу

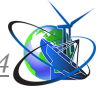
(О. Хомерики), механізмів подолання інноваційних бар'єрів і розвитку мотиваційної сфери суб'єктів інноваційних процесів (Л. Подлесна), ролі і місця творчості в інноваційній діяльності (С. Максименко, В. Моляко), розвитку відповідних здібностей до реалізації нововведень (Б. Паригін,) [2].

У психології можна виділити два основних підходи до визначення сутності й структури психологічної готовності до професійної діяльності: функціональний та особистісний. З позицій функціонального підходу психологічна готовність – це певний стан психічних функцій, передстартова активізація яких забезпечує оптимальний рівень досягнень діяльності (О.Ухтомський та ін.). Особистісний підхід розглядає психологічну готовність як стійке ієрархічне утворення особистості, цілісність психічних процесів якої є умовою успішності діяльності (Н. Левітов, В. Сластьонін, Д. Узнадзе та ін.).

У контексті теорії діяльності взагалі та професійної діяльності зокрема психологічну готовність пов'язують з умовою цілеспрямованої діяльності, її регуляцією, стійкістю та ефективністю, що допомагає людині успішно використовувати знання, досвід, особистісні якості, зберігати самоконтроль і перебудовувати свій спосіб дій. С. Максименко та О. Пелех визначають стан психологічної готовності як складну динамічну структуру, сукупність інтелектуальних, емоційних, мотиваційних та вольових сторін психіки людини в їх співвідношенні з зовнішніми умовами і майбутніми задачами. Складовими такої готовності є: позитивне ставлення до того чи іншого виду діяльності, професії, адекватні до останніх риси характеру, здібності, темперамент, мотивація; необхідні знання, навички, вміння; стійкі професійно важливі особливості пізнавальних, емоційних та вольових процесів [1].

Особистісний та функціональний підходи певним чином доповнюють один одного при виділенні загальної (тривалої) готовності як стійкої характеристики особистості, що є передумовою успішного виконання діяльності, і ситуативної (тимчасової) як психофізіологічного стану, який відповідає умовам виконання діяльності в конкретній обстановці (М. Дьяченко, Л. Кандибович). Крім готовності як психічного стану, існує й виявляється готовність як стійка характеристика особистості. Її називають по-різному: підготовленістю, тривалою або стійкою готовністю. Вона діє постійно, її не треба кожного разу формувати в зв'язку із завданнями діяльності. Виявляючись завчасно сформованою, ця готовність – визначальна передумова успішної діяльності [2]. Слід відмітити, що загальна і ситуативна готовність існують у діалектичній єдності, коли перша визначає ефективність реалізації другої в конкретних умовах.

Науковці констатують співіснування різних підходів до визначення кількісного і якісного складу компонентів структури готовності людини до професійної діяльності, що свідчить про концептуальну невизначеність цього особистісного утворення, його складність і багатогранність. У дослідженнях з психології праці вважають, що готовність до професійної діяльності утворюють складові, які є універсальними для будь-якого виду професійної діяльності (Л. Кандибович, Л. Нерсисян.). В. Моляко, у структуру загальної психологічної готовності до діяльності включає психофізіологічні якості особистості, які є

основою для подальшого формування психологічної готовності до професійної діяльності, динамічні стереотипи (І. Павлов), діяльність функціональної системи (П.Анохін), прояв домінанти (О. Ухтомський), виникнення і функціонування установки (Д. Узнадзе) та ін. При цьому структуру психологічної готовності необхідно розглядати в зіставленні з тим, яку діяльність буде здійснювати особистість – виконавчу чи творчу [3].

Загалом структура психологічної готовності особистості до професійної діяльності включає компоненти:

- мотиваційний;
- інтерес до діяльності;
- ставлення суб'єкта до діяльності;
- потреба у досягненні успіху;
- пізнавально-операційний;
- емоційний;
- вольовий;
- професійно важливі якості особистості;
- професійна самосвідомість.

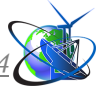
У визначенні компонентів структури готовності до педагогічної діяльності Ф. Гоноболін, Н. Кузьміна, О. Мороз, В. Сластьонін, та інші дослідники виходять із специфіки задач професії та її вимог до особистості педагога.

В. Сластьонін з позицій особистісного підходу визначає готовність до педагогічної діяльності як особливий психічний стан, що характеризується наявністю в суб'єкта образу структури певної дії та постійною спрямованістю свідомості на її виконання. Вона містить у собі різного роду установки на усвідомлення педагогічної задачі, моделі ймовірної поведінки, визначення спеціальних способів діяльності, оцінку своїх можливостей у їх співвідношенні з труднощами та необхідністю досягнення певного результату [3].

У трактуванні Л. Кондрашової поняття готовності до педагогічної діяльності досить комплексно відображено поліфункціональність цього феномену і як складного утворення особистості, і як регулятора поведінки, і як умови результативності педагогічної праці. За Л. Кондрашовою, – це складне сполучення психічних особливостей та моральних якостей особистості, які становлять основу установки майбутнього вчителя на усвідомлення функцій педагогічної праці, професійної позиції, оптимальних способів діяльності, співвіднесення своїх здібностей з подоланням труднощів, що виникають під час вирішення професійних завдань та досягненні спланованих результатів [2].

Враховуючи вище означені позиції, у психологічному контексті готовність до педагогічної діяльності ми розглядаємо як інтегративне утворення особистості, що забезпечує цілісність функціонування та регуляції інтелектуальних, емоційних, мотиваційних, вольових та психофізіологічних процесів як умови успішності реалізації професійних функцій.

Готовність учителя до реалізації інновацій є складовою готовності до педагогічної діяльності. Психолого-педагогічний аналіз інноваційної діяльності учителя спрямований на визначення її структурних компонентів, розкриття тих особистісних факторів і внутрішніх механізмів, без яких неможливе здійснення

педагогом інноваційних за характером професійних функцій [3].

Дослідники інноваційних процесів відзначають, що наслідками нововведень можуть стати зміни у способах діяльності, стилі мислення, рівні культури, світогляду самих інноваторів. Так М. Кларін наголошує, що за своїм основним змістом поняття «інновація» відноситься не тільки до створення і розповсюдження новацій, але й до змін в способах діяльності, стилях мислення, які з цим пов'язані [4].

Успішність та ефективність творчої інноваційної діяльності передбачає, що педагог усвідомлює практичну значущість різних інновацій у системі освіти не тільки на професійному, а й на особистісному рівні. Однак включення педагога в інноваційний процес часто відбувається спонтанно, без урахування його психологічної готовності до творчої інноваційної діяльності. Тому успішність інноваційної діяльності, її технологічна складова опосередковуються особистісним фактором у структурі готовності до неї педагога. Необхідна цілісність образу вчителя-новатора, як вважають Л. Подимова і В.Сластьонін, досягається поєднанням особистісного й діяльнісного аспектів його готовності [4].

Сучасні дослідники інноваційної діяльності (М. Лапін, Ю. Карпова, Н. Юсуфбекова та ін.) виокремлюють дві її сторони – технологічну й особистісну.

Технологічна сторона пов'язана зі створенням моделей і технологій навчання й виховання, використанням і поширенням педагогічних інновацій. *Особистісна* – характеризує виявлення особистісних якостей у процесі самореалізації особистості вчителя як суб'єкта інноваційної діяльності.

Аналіз інноваційної діяльності відносно її суб'єкта дає можливість визначити не тільки зміст інноваційної діяльності, а й виділити психологічні механізми її здійснення – саморозвиток особистості.

Ю. Карпова акцентує увагу на положенні, що й сама людина може стати об'єктом своєї метадіяльності, тоді предметом змін стають її особистісні структури: цінності, смисли, мотиви, цілі, моральні позиції. Перераховані особистісні утворення складають основу мотиваційних структур діяльності, і їх перебудова неминує впливає на зміну виконавчих структур діяльності – способів, засобів діяльності і, отже, зовнішніх результатів діяльності. Таким чином, аналіз інноваційної діяльності вимагає розгляду як зовнішньої, предметної, так і внутрішньої, психічної сфер діяльності. З такої точки зору «інноваційна діяльність – це метадіяльність, спрямована на перетворення всього комплексу особистісних засобів суб'єкта, які забезпечують не тільки адаптацію до швидкозмінної соціальної і професійної реальності, але і можливість впливу на неї». Тоді готовність до інноваційної діяльності можна розглядати як певну сформованість особистісного ресурсу людини, що забезпечує свободу її інтелектуальної самореалізації в умовах зміни соціальної реальності [4].

Особистісні професійно важливі характеристики учителя репрезентують структуру й зміст його психологічної готовності до інноваційної діяльності як особливого особистісного стану, який є основою активної суспільної і

професійно-педагогічної позиції суб'єкта, спонукає до інноваційної діяльності та сприяє її продуктивності.

Л. Подимова та В. Сластьонін під готовністю педагога до інноваційної професійної діяльності розуміють інтегративну якість особистості, що, являючи собою єдність особистісних і операційних компонентів, забезпечує ефективність цієї діяльності. У структурі готовності вони виділяють мотиваційний, креативний, технологічний, рефлексивний компоненти [2].

І. Гавриш готовність учителя до інноваційної професійної діяльності визначає як інтегративну якість особистості, що виявляється в діалектичній єдності всіх структурних компонентів, властивостей, зв'язків і відносин. Цьому найповніше відповідає її розуміння як складного особистісного утворення, що є умовою та регулятором інноваційної діяльності вчителя. Структура готовності виявляється тотожною психологічній структурі функціональної системи інноваційної педагогічної діяльності та містить такі компоненти: мотиви, цілі, інформаційну основу та програму діяльності, а також блок прийняття рішення і підсистему професійно важливих якостей особистості [3].

На основі аналізу теорії та практики підготовки майбутніх учителів

О.Дубасенюк визначила відповідну структуру готовності до інноваційної педагогічної діяльності і компоненти: цільовий, мотиваційний, когнітивний діяльнісно-практичний та оцінно-результативний. При цьому наголошується, що готовність є особистісним утворенням, яке опосередковує залежність між ефективністю діяльності педагога і його спрямованістю на вдосконалення свого професійного рівня [4].

Н. Клокар вважає, що в такому складному утворенні як готовність до інноваційної діяльності проявляються психологічний, теоретичний та практичний аспекти. Воно повинне проходити через формування професійного духу, самосвідомості, мистецтва рефлексії, глибокого переконання в необхідності працювати в інноваційному режимі [4].

До структури готовності вчителя-інноватора вчені включають мотиваційний, креативний, технологічний і рефлексивний компоненти, а також особистісно-мотивовану переробку та оцінку нововведень, прийняття рішення про використання нового та формування цілей інноваційної діяльності, корекцію та оцінку концептуальних підходів, планування етапів експериментальної роботи, прогнозування труднощів і впровадження нового в педагогічний процес. Означені компоненти мають чітко виражену психологічну основу.

Висновки.

Таким чином загальні характеристики психологічної готовності особистості конкретизуються в понятті «готовність до педагогічної діяльності» і набувають специфічних проявів у цінностях, смислах, мотивах, моральних позиціях, способах діяльності педагога як суб'єкта інноваційного процесу. У психологічному контексті готовність до інноваційної діяльності співвідноситься з особистісними структурами педагога, рівень сформованості яких суттєво впливає на успішність реалізації освітніх інновацій, а також професійної й особистісної самореалізації педагога. Перспективи подальших

досліджень вбачаємо у виявленні психологічних особливостей і механізмів розвитку виділених компонентів готовності педагогів до інноваційної діяльності.

Література:

- 1.Галузінська М. І. Підготовка майбутніх вчителів до впровадження креативних технологій навчання. Частина 1: монографія/[авт.кол.: Галузінська М. І., Браславська О.В., Красноштан І.В. та ін.]. – Умань:, 2021. – с.197.
- 2.Гавриш І. В. Теоретико-методологічні основи формування готовності майбутніх учителів до інноваційної діяльності : дис. ... д-ра пед. наук :13.00.04 / Гавриш Ірина Володимирівна. – Харків, 2006. – 572 с.
- 3.Моляко В. А. Рейтинг уровня подготовки специалистов // Среднее специальное образование / В. А Моляко. – 1991. – № 11. – С. 21–22.
- 4.Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики : монографія ; за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2009. – 504 с.

Literature:

1. Haluzinska M.I. Preparation of future teachers for the implementation of creative learning technologies. Part 1: monograph / [ed . col .: Haluzinska M.I., Braslavska O.V., Krasnoshtan I.V., etc.]. - Uman :, 2021. - p.197.
2. Havrysh I.V. Theoretical and methodological foundations for the formation of readiness of future teachers to innovation: thesis. Dr. Ped. Sciences: 13.00.04 / Havrysh Iryna Volodymyrivna. - Kharkiv, 2006. - 572p.
3. Molyako V.A. Rating of the specialists' training level // Secondary special education / V.A .Molyako. - 1991. - № 11. - P. 21–22.
4. Professional pedagogical education: innovative technologies and methods: monograph; edited by O.A. Dubasenyuk. - Zhytomyr: Publishing house of ZhDU named after I. Franko, 2009. - 504 p.

Annotation. The analysis of psychological aspects of teachers' readiness for innovative activities is carried out. It was found that in the psychological context, this integrative quality is associated with the formation of personal structures, the restructuring of which ensures the success of creation and implementation of innovations and professional and personal self-realization of the teacher as a subject of innovative activities.

Key words: readiness, psychological readiness, readiness for professional activity, readiness for pedagogical activity, readiness for innovative activity.

УДК 378.14: 373.62

**ORGANIZATION AND PEDAGOGIC CONDITIONS OF FUTURE MUSIC
TEACHER'S FORMATION OF INTEREST IN MUSIC**
**ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО МУЗИКИ
МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА**

Khekalov L. /Хекало Л.Л.

teacher /викладач

Khekalov Y. /Хекало Є.М.

teacher /викладач

*Municipal Institution "Uman Taras Shevchenko Professional College of
Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"*

33, Nebesna Sotnia, 20300

*КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж
ім.Т.Г. Шевченка Черкаської обласної ради» вул. Небесної сотні, 33,*

Анотація. У статті розглядається питання професійної творчості, яка стосується різних сторін діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва. Досягнення творчого результату забезпечується впровадженням інноваційних технологій навчання, систематичними цілеспрямованими спостереженнями, критичним використанням перспективного педагогічного досвіду. Наведено професійно-особистісні якості майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Ключові слова: Професійна творчість, професіограма вчителя, особистісні якості вчителя музичного мистецтва.

Вступ.

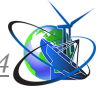
Творчість майбутнього вчителя музики є суттєвою та необхідною характеристикою його педагогічної праці, адже специфіка педагогічної професії передбачає, що особистісні якості педагога репродукуються у його вихованнях. Лише творчий вчитель музичного мистецтва може розкрити та збагатити творчі можливості дітей.

Проте навіть найразковіша організація шкільної роботи, найактивніша діяльність усього педагогічного колективу приречені на невдачу, якщо учні байдужі до навчання, коли фактичні знання не збуджують їхньої фантазії, не впливають на почуття, не викликають радість пізнання.

Інтерес здобувачів освіти до навчання – рушійна сила, яка відкриває розум і серце студента для впливу науки. Завдяки інтересу думка проникає у суть явища чи предмета, наполегливо відшукує зв'язки, і, переборюючи перешкоди, досягає осяяння, коли невідоме відкривається в усій логічній цілісності і красі. Здобута ціною праці і творчих зусиль, поєднана з особистим життєвим досвідом, істина у свідомості студента перетворюється у власне переконання. А це означає, що досягнута основна мети навчання: не тільки збагатися знаннями, а й розвиватися і формуватися як особистість. Таким чином, виховання інтересу до навчальної діяльності є одним з головних чинників ефективності освітнього процесу.

Основний текст.

У навчально-пізнавальній діяльності вищої школи у студентів при вивченні музики формується пізнавальний інтерес.

Пізнавальний інтерес – це вибіркова направленість майбутнього вчителя музики, що стосується сфер пізнання, їх предметного змісту і процесу оволодіння музичних знань. Прогресивна тенденція пізнавального інтересу – спонукати особистість до оволодіння змісту того, що пізнається.

Естетичний інтерес – це особливий вид загального поняття інтерес і виражається у вибірковій направленості студента на об'єкти, сфери прекрасного в оточуючому середовищі, які мають для нього естетичну значущість, цінність.

У загальному *інтерес* (франц. *interet*, від *interessar* – цікавити) – емоційний вияв пізнавальної потреби особистості. У широкому розумінні – будь-яка спрямованість на значущий для людини предмет чи діяльність.

Філософія інтерес розглядає як форму вияву потреб людини і є важливою категорією для встановлення реальних причин та основних стимулів її діяльності і соціальної активності.

Я.Коменський надавав інтересові у навчанні великого значення. Тільки завдяки інтересу, вважав він, учень горітиме бажанням навчатися, не лякаючись ніяких труднощів, аби опанувати науку, він не уникатиме праці, шукатиме її і не лякатиметься напруження і зусиль [1].

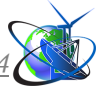
Грунтовний психолого-педагогічний аналіз категорії інтересу зробив у свій час Й.Герbart, який визначив інтерес як вид розумової діяльності, зумовлений навчанням. Школа, говорив Герbart, повинна збуджувати багатогранність інтересу. Він вважав, що інтерес у педагогіці відіграє важливу *роль*:

- ✓ з одного боку – це мета виховання;
- ✓ з другого – принцип, який значною мірою визначає методику і дидактику;
- ✓ інтересу – найближче завдання навчання;
- ✓ інтерес впливає на розв'язання виховних завдань;
- ✓ інтерес є ефективним засобом формування характеру особистості [3].

Е.Клапаред, надаючи величезного значення навчальним інтересам, розглядав їх як внутрішні, іманентно властиві дитині рушійні сили її духовного розвитку. Педагоги вважали, що розумова обдарованість дітей перебуває у прямій залежності від біологічно зумовлених, уроджених інтересів. Роль виховання у такому разі полягала лише у тому, щоб сприяти або виявленню закладених у дитини інтересів [3].

К.Ушинський розглядав інтерес як засіб успішного навчання, наголошуючи на його ролі у моральному розвитку особистості. Він писав, що якщо збудити у людини щиросердний інтерес до всього корисного, вищого і морального, то вона збереже завжди людську гідність [3].

Вивченням ролі інтересу в освітньому процесі займався Л.Гордон. Розглядаючи особливості цієї проблеми він вважав, що інтерес належить до мотивів людської діяльності і є глибоко усвідомленим виявом особистості. Інтерес позитивно стимулює, активізує всі без винятку психічні процеси і тим самим робить діяльність людини енергійнішою, повнокровнішою. Не може бути, пише автор, щоб людина мала якийсь інтерес і водночас залишалась байдужою до життя, бездіяльною. Коли виникає інтерес, у неї з'являється

піднесений настрій, вона усвідомлює всю ситуацію, пов'язану з об'єктом її зацікавлення, відчуває глибокий внутрішній зв'язок цього об'єкта із своєю особистістю. Усе це викликає у людини сильне, непереборне прагнення до об'єкту інтересу, готовність напружити всі сили, наполегливо працювати, переборювати труднощі, перешкоди, які можуть виникнути в ході реалізації інтересу [2].

Маючи вибірковий характер *інтерес* зумовлює загальну тенденцію:

- звертати увагу на певні об'єкти і явища навколишнього світу з метою їх пізнання або невиконання певного виду діяльності;
- впливає на всі, без винятку, психічні процеси, спрямовуючи їх у потрібному напрямі;
- виникає увага до об'єкта інтересу завдяки прями у корі великих півкуль головного мозку вогнища оптимальної збудливості, або домінантного вогнища збудження;
- у стані зацікавленості людина все засвоює швидко і ґрунтовно;
- розумова діяльність під впливом інтересу стає дедалі більш зосередженою;
- з'являються роздуми щодо проблем, важливих для студентів;
- сприяє розвитку таких якостей особистості, як цілеспрямованість, наполегливість у досягненні поставленої мети.

Ставлення студента до музики виявляється насамперед в увазі до неї. Увагу викликає те, у чому є потреба, що відповідає інтересам, активізує враження, збуджує і підтримує педагогічну діяльність. Цікавість здатна викликати тривалу увагу, тоді як усі інші засоби можуть збудити її лише на короткий час. Отже, інтерес є засобом посилення уваги, а увага є постійною супутницею інтересу.

Значну роль відіграє інтерес і в розвитку творчої уяви, яка допомагає майбутньому вчителю музики планувати свої дії, глибоко усвідомлювати і передбачати кінцевий результат професійної діяльності, виявляти винахідливість, ініціативу, самостійність. Творча уява у такому разі може досягти високого розвитку і сприяти успіху у музичній діяльності.

Зацікавленість навчанням, що виявляється у його взаємозв'язку з навчальними зусиллями студента, з одного боку, сприяє розвитку волі, з іншого, під впливом волі, стає стійкою.

Незважаючи на те, що всі психічні властивості і процеси взаємодіють між собою, оскільки належать одній і тій самій особистості, між впливом інтересу і впливом будь-якого іншого психічного процесу є значні *відмінності*, а саме:

- інтерес впливає на всі без винятку психічні процеси, а вплив кожного з них часто буває досить обмеженим, тобто стосується переважно одного об'єкта;
- вплив інтересу на психічні процеси завжди позитивний, тобто він стимулює, активізує їх у той час як вплив деяких інших психічних процесів може бути і гальмівним;
- ознакою інтересу є те, що він впливає на інші процеси, маючи властивість спрямовувати діяльність особистості у певному напрямі.

У загальній спрямованості особистості інтерес є її інтелектуальною та емоційною реакцією на явища дійсності, що сприяє духовному збагаченню студента, здоровій інтелектуалізації музичної діяльності.

У майбутніх вчителів музики:

- виникає стійка репродуктивна, як музична, так і хореографічна активність, яка з одного боку є задоволенням потреб у визнанні, а з іншого – збуджується стимулами;
- формується ситуативне сприймання краси мистецтва;
- розвиваються вміння оперувати поняттями і термінами;
- розуміти музичні твори;
- відтворювати музичні образи за допомогою рухів.

Професійні вимоги до майбутнього вчителя музики об'єднані в основні взаємопов'язані *комплекси*:

- загальногромадянські якості;
- якості, які визначають специфіку професії вчителя музики;
- музичні знання, уміння і навички.

Особистісні якості майбутнього вчителя музики у педагогічній діяльності невіддільні від професійних. До *професійних* якостей особистості відносять:

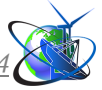
- володіння предметом викладання;
- володіння методикою викладання предмета;
- психологічна підготовка;
- широкий кругозір;
- педагогічна майстерність;
- володіння технологіями педагогічної праці;
- організаторські уміння;
- педагогічний такт;
- педагогічна техніка;
- володіння технологією спілкування тощо.

Професійно-значимі якості педагога забезпечують повноцінне виконання вчителем своїх професійних функцій та обов'язків. Усі основні риси особистості педагога тісно пов'язані між собою, але провідна роль належить світогляду і естетичній спрямованості особистості, мотивам, що визначають поведінку і діяльність вчителя музики. Це дозволяє серед рис і характеристик особистості педагога визнати провідними соціально-моральну, професійно-педагогічну, пізнавальну і естетичну спрямованість.

У діяльності вчителя переконаність визначає всі інші властивості і характеристики особистості, які виражають його соціально-моральну спрямованість, зокрема, соціальні потреби, моральні й ціннісні орієнтації, почуття суспільного обов'язку і громадянської відповідальності.

До *професійно-особистісних* якостей майбутнього вчителя музики вводять якості, що характеризують педагога як творчу особистість:

- ✓ *творча спрямованість*: інтерес до педагогічної творчості, творчих досягнень, самоосвіти, самовиховання, творчих здібностей;
- ✓ *творчі здібності*: здатність мислити оригінально, нешаблонно, критично, винаходити нове, ініціативність, здібність до творчої уяви, фантазії,

самореалізація.

До традиційних психолого-педагогічних умінь вводять *творчі педагогічних вміння*:

- ❖ уміння генерувати нестандартні ідеї;
- ❖ використовувати асоціації, аналоги, комбінування, методи активізації творчості алгоритми та спеціальні прийоми технології музичної творчості у процесі розв'язання професійних завдань;
- ❖ уміння застосовувати у своїй роботі досвід музичної творчої діяльності інших;
- ❖ організовувати естетичну музичну діяльність;
- ❖ здійснювати самоаналіз;
- ❖ самооцінка творчих музичних здібностей і досягнень тощо[3].

Під час ознайомлення здобувачів освіти з типовими прийомами музичного фантазування, створення нових казок, педагог органічно пов'язує їх з виконанням творчих завдань. Так, на основі відомої казки виникають нові, власні казки, змінюють місце події, дії, сюжет; герої однієї казки поспішають в іншу, здійснюються різні чарівні перевтілення, поринають у казковий світ фантазій, творчої уяви.

Отже, *професійна творчість* – особистісна якість педагога, яка є невичерпним джерелом його ініціативи, активності, інновацій, постійного натхнення для удосконалення всього педагогічного процесу. Особливістю творчості педагога є те, що він реалізує свої особистісні і професійні творчі задачі засобами творення особистості вихованця та активної взаємодії між педагогом і учнем.

Висновки. Майбутньому вчителю музики повинні бути притаманні професійна компетентність, інтелігентність, конкурентноздатність, духовність, естетична спрямованість. Сучасний педагог повинен бути людиною культури і вселюдських цінностей.

Особистісний рівень взаємодії педагога і майбутніх вчителів музичного мистецтва забезпечує сприятливу атмосферу спілкування та розвитку творчих можливостей. Сукупність професійно обумовлених вимог до майбутнього вчителя музики визначається як професійна готовність до педагогічної діяльності. В її складі виділяють, з однієї сторони, психологічну, психофізіологічну готовність, а з іншої – науково-теоретичну і практичну підготовку як основу професіоналізму.

Література:

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.
2. Державна національна програма “Освіта (Україна ХХІ ст.)”// Освіта. – 1993. – № 44-46. – С. 3.
3. Крамська З.М., Федорова М.І. Інтеграція музики і хореографії як засіб формування естетичного інтересу у дошкільників: навчально - методичний посібник/З.М.Крамська, М.І Федорова.– Умань.:Видавець «Сочінський М. М.», 2021. – 116 с.

References:

1. Goncharenko SU Ukrainian pedagogical dictionary. – К .: Либідь, 1997. – 374 с.
2. State National Program "Education (Ukraine of the XXI century)" // Education. – 1993. – № 44– 46. – P. 3.
3. Kramska Z.M., Fedorova M.I. Integration of music and choreography as a means of forming aesthetic interest in preschoolers: educational - methodical manual / Z.M. Kramska, M.I.Fedorova.– Uman .: Publisher "Sochinsky MM", 2021. – 116 p.

Abstract. *The article considers the issue of professional creativity, which relates to various aspects of the future teacher of music. The professional profile of a music teacher as a creative specialist is offered. Achieving a creative result is ensured by the introduction of innovative learning technologies, systematic targeted observations, critical use of progressive pedagogical experience. The professional and personal qualities of the future music teacher are given.*

Key words: *professional creativity, teacher's professional profile, personal qualities of a music teacher.*

CONTENTS

Innovations in Pedagogy, Psychology and Sociology

- <http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-054> 3
THE FUTURE TEACHER'S READINESS FOR INNOVATIVE ACTIVITIES
Barabash V., Pashchenko M.
- <http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-055> 8
PERSONALITY-ORIENTED LEARNING - A CONDITION FOR ADOLESCENTS 'SELF-DEVELOPMENT IN GEOGRAPHY LESSONS
Braslavskaya O.
- <http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-056> 18
PEDAGOGICAL CONDITIONS OF FORMATION OF FUTURE MUSIC TEACHERS' READINESS FOR INNOVATIVE ACTIVITIES AT THE PEDAGOGICAL COLLEGE
Dashytska L., Sheveliova O.
- <http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-057> 23
IMPLEMENTATION OF MODULAR AND DEVELOPMENTAL LEARNING IN PROVIDING PSYCHOLOGICAL AND SOCIAL DEVELOPMENT OF THE TEACHER AND STUDENTS
Denysiuk T., Malakhova O.
- <http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-058> 29
PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL FUNDAMENTALS OF THE CREATIVE ACTIVITY DEVELOPMENT OF THE FUTURE TEACHER
Zbroi V., Plakhotna S.
- <http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-059> 34
INTRODUCTION OF HEALTH PRESERVING TECHNOLOGIES TO THE FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHER'S TRAINING
Karasievykh S. A.
- <http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-060> 42
CREDIT AND MODULAR EDUCATION SYSTEM IN FORMING THE FUTURE PHYSICAL EDUCATION TEACHER'S ACTIVITY
Kravchenko M., Chernenko L.
- <http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-061> 48
PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL FUNDAMENTALS OF FORMATION OF THE FUTURE PRIMARY SCHOOL TEACHER'S READINESS FOR PEDAGOGICAL CREATIVITY
Kramskaya Z., Fedorov M., Fedorova M.

http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-062	53
FORMATION OF INNOVATIVE PEDAGOGICAL ACTIVITY OF THE FUTURE NATURAL SCIENCES TEACHER	
<i>Krasnoshtan I., Manzii O.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-063	61
PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE APPLICATION OF MODULAR AND DEVELOPMENTAL LEARNING IN THE PROCESS OF SOCIAL PEDAGOGUES' TRAINING	
<i>Krykunova O., Sydorchuk L.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-064	67
THE ROLE OF THE DIDACTIC GAME IN THE DEVELOPMENT OF SPECIAL NEEDS STUDENTS' MATHEMATIC CONCEPTS	
<i>Malysheva L., Feshchenko H.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-065	72
MODULAR DEVELOPING EDUCATION SYSTEM IN THE PROCESS OF FORMING THE STUDENTS' ACTIVITY	
<i>Melnychuk O., Sharapaniuk A.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-066	77
THE DEVELOPMENT OF MUSIC ABILITIES WITH THE HELP OF THE UKRAINIAN FOLKLORE	
<i>Naumenko S.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-067	82
INNOVATIVE PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES AS A MEAN OF MODERNIZATION OF TRADITIONAL STUDY SYSTEMS IN TERMS OF TRAINING OF THE FUTURE NATURAL SCIENCES TEACHER	
<i>Nebykova T., Nebykov M.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-068	92
WAYS OF THE TEACHER'S CREATIVE POTENTIAL DEVELOPMENT AND REALIZATION IN THE PROCESS OF PEDAGOGICAL ACTIVITIES	
<i>Obminiana H., Yatsenko T.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-069	98
USING OF ACTIVE MEHODS OF LEARNING IN THE PROCESS OF TEACHING OF PSYCHO-PEDAOGICAL SUBJECTS	
<i>Olkhovetsky S.</i>	
http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-070	108
INTERACTIVE TEACHING METHODS ARE A MEANS OF FORMING MOTIVATON TO TEACH FUTURE MUSIC TEACHERS	
<i>Osaulenko L., Osaulenko A</i>	

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-071> 113

THE INFLUENCE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES ON THE
CREATIVE DEVELOPMENT OF THE FUTURE EDUCATORS

Poshtaruk L., Kharchenko I.

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-072> 118

SPEECH THERAPEUTIC SUPPORT OF EDUCATION AND
DEVELOPMENT ACTIVITIES OF A CHILD WITH A GENERAL
SPEECH UNDEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF INCLUSIVE
LEARNING

Piasetska N., Shpyliova M.

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-073> 127

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF FUTURE
TEACHER'S READINESS FOR INNOVATIVE ACTIVITIES IN
THE PROCESS OF LEARNING FOREIGN LANGUAGES

Siroshtan O., Slupitska S.

<http://www.moderntechno.de/index.php/meit/article/view/meit20-04-074> 133

ORGANIZATION AND PEDAGOGIC CONDITIONS OF FUTURE
MUSIC TEACHER'S FORMATION OF INTEREST IN MUSIC

Khekalo L., Khekalo Y.

International periodic scientific journal

MODERN ENGINEERING AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES

Heutiges Ingenieurwesen und
innovative Technologien

Indexed in
INDEX COPERNICUS
high impact factor (ICV: 95.33)

Issue №20

Part 4

April 2022

Development of the original layout - Sergeieva&Co
Articles published in the author's edition

Signed: April 30, 2022

Sergeieva&Co
Lußstr. 13
76227 Karlsruhe
e-mail: editor@moderntechno.de
site: www.moderntechno.de

With the support of International research
project SWorld
www.sworld.education

www.moderntechno.de

e-mail: editor@moderntechno.de